

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE FAYDALANILAN
KİTAPLARIN KÜLTÜREL UNSURLARIN AKTARIMI
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Fatma Burcu BAYRAKTAR

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EKİM, 2015

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 2 yıl (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Fatma Burcu
Soyadı : BAYRAKTAR
Bölümü : Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
İmza :
Teslim tarihi : .../10/2015

TEZİN

Türkçe Adı : Yabancılara Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi

İngilizce Adı : Evaluation of Benefiting from Transfer of Cultural Elements of the Educating in Turkish Foreign Books

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Fatma Burcu BAYRAKTAR

İmza :

Jüri Onay Sayfası

Fatma Burcu BAYRAKTAR tarafından hazırlanan “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Necati DEMİR

(Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan:

(Gazi Üniversitesi)

Üye:

(Gazi Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi:16/11/2015

Bu tezin Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Servet KARABAĞ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖN SÖZ

Yabancı dil öğretimi kültürlerarası etkileşimde bir araç olma niteliği taşımaktadır. Çünkü bir yabancı dili öğrenmek, o dilin yapısının ve sözcüklerinin yanında, ait olduğu toplumun tarihsel süreçte oluşturduğu ve bir sistem haline getirdiği kültürel unsurlarını da öğrenmek demektir.

Yabancı dil öğretiminde ders materyali olarak kullandığımız kitapların dilsel yapı ve sözcük bilgisi yanında kültürel unsurların bilgisini de içermesi gerekmektedir.

Tez çalışmamızın konusu ülkemizde yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları setlerinin kültürel unsurların aktarımı açısından incelenmesidir.

Çalışmanın birinci bölümü olan “Giriş” kısmında, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilerde kültürümüze ilişkin bilgi eksikliğinin olması durumu problem olarak ele alınmıştır. Yabancılara Türkçe öğretimi setlerinin kültürel unsurlarımızın aktarımı açısından incelenmesinde amacın, bu kitaplarda yer alan kültürel unsurlarımıza ilişkin konu ve bilgilerin tespitlerini yapmak olduğu dile getirilmiştir. Varsayımlar ile tez çalışmamızda kültürel unsurların aktarımı açısından inceleyeceğimiz yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitaplarının listesi sunulmuştur. Temel kavramlar tanımlanmıştır.

İkinci bölüm olan “Kavramsal Çerçeve” başlığı altında, tez konumuza bağlı olarak bilgisine ihtiyaç duyduğumuz “dil” ve “kültür” kavramlarının tanımları verilmiştir. Türk kültür tarihi ve Türk kültürünün özelliklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Kavramlar arası ilişkiler ve yabancı dil öğretimine ilişkin ilkeler açıklanarak, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihsel süreci hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarını konu alan tez ve makale çalışmalarından kısa açıklamalara yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü olan “Yöntem” başlığı altında tarama yöntemini kullanacağımız belirtilerek, inceleme kapsamımıza aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setleri açıklanmıştır. İnceleme kapsamımıza aldığımız

yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinin kültürel unsurların aktarımı açısından inceleneceği ve elde edilen verilerin içerik analizi tekniği ile sistemleştirilerek, tablolar halinde sunulacağı dile getirilmiştir.

“Bulgular ve Yorum” başlığı altında yer alan dördüncü bölümde, inceleme kapsamımıza aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde kültürel unsurların aktarımına ilişkin konu ve bilgi içerikleri, her kitap seti için ayrı ayrı olmak üzere tablolar halinde sunulmuştur. Konu tespit ve değerlendirmeleri yapılmıştır. İnceleme kapsamımıza aldığımız tüm yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde kültürel unsurların aktarımına ilişkin konu ve bilgi içerikleri hakkında tespitlerde bulunulmuştur. Bulunulan tespitlerden yola çıkılarak, kültürel unsurlarımızın aktarımı açısından tespit edilen konu ve bilgi eksikliklerinin tamamlanmasına yönelik “Günlük Hayatımız”, “Değer ve Davranışlar Sözlüğü” ile “Nerede Ne Var Sözlüğü” adı altında öneriler sunulmuştur.

Beşinci bölüm olan “Sonuç ve Öneriler” başlığı altında, incelediğimiz yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları setlerinde görülen en önemli eksiklik olarak, bu kitapların hazırlanmasında kültürel unsurların aktarımı açısından dikkate alınması ve uyulması gereken bağlayıcı bir çerçeve plan ve programın olmayışı dile getirilmiştir. Bu eksikliğe dikkat çekmek amacıyla yabancılara Türkçe öğretimi temel, orta ve ileri düzey ders kitapları setlerinin hazırlanması aşamasında kullanılacak “Kültürel Aktarım Konu ve Bilgi İçerik Çerçeve Planı” adını verdiğimiz örnek çalışma oluşturulmuş ve tablo olarak (Tablo 14) sunulmuştur.

Atıfta bulunarak, alıntı yaparak tez çalışmamız boyunca yer verdiğimiz makale, tez ve kitap kaynaklarımızın listesi ve eklerin sunumu ile tez çalışmamız sonlandırılmıştır.

Tezin gerek konu seçiminde gerekse diğer aşamalarında bana destek olan değerli danışmanım Prof. Dr. Necati DEMİR’e, çalışmalarımı her yönüyle destekleyen hocalarım Yrd. Doç. Dr. Asiye DUMAN’a, fikirleriyle bana yol gösteren hocalarım Prof. Dr. Murat ÖZBAY’a, Prof. Dr. Gıyasettin AYTAŞ’a, Gazi TÖMER’de benimle tecrübelerini paylaşan hocam Doç. Dr. Mustafa KURT’a, Başkent Üniversitesi’ndeki hocalarım Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL ve Doç. Dr. Ahmet DEMİR’e teşekkürü borç bilirim ...

Fatma Burcu BAYRAKTAR

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE FAYDALANILAN
KİTAPLARIN KÜLTÜREL UNSURLARIN AKTARIMI AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Fatma Burcu BAYRAKTAR
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Ekim 2015

ÖZET

Bir iletişim aracı olan dil, ait olduğu toplum kültürünün hem bir ögesi hem de kültürün bütününe taşıyıcısıdır. Dolayısıyla bilmediğimiz bir dili öğrenmek, o dilin ait olduğu kültürü de öğrenmektir. Bu kazanım kişiyi, o toplumun duygu ve düşünce dünyasına açar. Bu tez çalışmasında amaç, yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel unsurların bilgi içeriği olarak, kültürel temel ve alt öğelerin aktarımının ne ölçüde yapıldığını incelemektir. İnceleme,aktarımı yapılan kültürel unsur içeriğinin konusuna bağlı olarak belirlenen kültürel temel ve alt öğeler sınıflaması (Tablo 2) doğrultusunda yapılmıştır. İnceleme kapsamına aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları setleri; 1. İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitapları Seti, 2. Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitapları Seti, 3. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları Seti, 4. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Setidir. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarını belirlenen kültürel temel ve alt öğeler açısından kültürel aktarım bilgi içeriklerini incelediğimizde, bilgi içeriklerinin hem tür hem de içerik olarak yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında yapılan kültürel aktarımın günlük yaşantı ve davranışlar, ahlâki ve dini değerler ile gelenek ve görenekler açısından desteklenmesi gerektiği yargısına varılmıştır. Coğrafi açıdan bölge ve şehirlerimiz bazında, tarihi, kültürel açıdan sahip olduğumuz maddi kültür öğeleri ve çeşitliliğinin de bilgi olarak sunulması gerektiği tespit edilmiştir.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : Dil, kültür, kültür aktarımı, kültürel unsurlar, yabancılara Türkçe öğretimi

Sayfa Adedi : 177

Danışman : Prof. Dr. Necati DEMİR

**EVALUATION OF BENEFITING FROM TRANSFER OF CULTURAL
ELEMENTS OF THE EDUCATING IN TURKISH FOREIGN BOOKS
(Master Thesis)**

Fatma Burcu BAYRAKTAR

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

October 2015

ABSTRACT

Language is a communication tool, a component of both the society and culture that is the carrier of the whole culture. Therefore, we do not know where to learn the culture of that language to learn a language. This acquisition opens person to the world of thoughts and feelings of that community. The aim of this study as the information content of foreign cultural elements in the Turkish language teaching textbooks, is to examine how the transfer of cultural foundations and sub-degree carried elements. Review, transfer made determined depending on the subject of cultural elements and sub-elements essential cultural content classification (Table 2) is made in accordance with. Our review of the scope of teaching Turkish to foreigners that we received sets of textbooks; 1. Istanbul Turkish Textbooks Set for Foreigners, 2. New Hittite Turkish Textbook Set for Foreigners, 3. TCCA (Sun) We Learn Turkish Textbooks Set, 4. Gazi University Turkish Textbook Set for Foreigners. When we examine textbooks teaching Turkish to foreigners designated cultural base and sub-elements of the cultural transmission of information in terms of content, the content was determined that both types of information as well as inadequate content. Teaching Turkish to foreigners course of everyday life made in the books of cultural transmission and behaviour, moral and religious values are judged to be supported in terms of the traditions and customs. Geographically, our regions and cities on the basis of historical, cultural elements and diversity of material we have from the cultural point of view should be presented as well as information have been identified.

Science Code :

Key Words : Language, culture, cultural transmission, cultural factors, Turkish foreign education

Page Number : 177

Supervisor : Prof. Dr. Necati DEMİR

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xii
SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM 2	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Kavramların Tanımı	9
2.1.1. “Dil” Kavramı Tanımı	9
2.1.2. “Kültür” Kavramı Tanımı.....	10
2.2. Kültürün Bazı Özellikleri	11
2.3. Türk Kültürü	12
2.3.1. Türk Adının Anlamı.....	12
2.3.2. Türklerin Anayurdu	13
2.3.3. Türk Dili.....	16
2.3.3.1. <i>Türkçenin Tarihsel Gelişimi</i>	17
2.3.3.1.1. <i>İlk Türk Devletlerinde Türk Dili</i>	17

2.3.3.1.2. İlk Türk-İslam Devletlerinde Türk Dili	18
2.3.3.1.3. Osmanlı Devletinde Türk Dili	19
2.3.3.1.4. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Türk Dili	19
2.3.4. Tarih Boyunca Türk Devletleri	20
2.3.4.1. İlk Türk Devletleri.....	20
2.3.4.2. İlk Türk-İslam Devletleri.....	20
2.4. Türk Kültürünün Özellikleri.....	21
2.4.1. İlk Türk Devletlerinde Kültür.....	21
2.4.2. İlk Türk - İslam Devletlerinde Kültür	25
2.4.3. Osmanlı Devletinde Kültür	27
2.4.4. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Kültürü	31
2.5. Türk Kültür Unsurlarına Örnekler	31
2.5.1. Türk Kıyafet Kültürü	31
2.5.1.1. Eski Dönem Türklerde Kıyafet	31
2.5.1.2. Osmanlı Döneminde Kıyafet.....	32
2.5.1.3. Cumhuriyet Döneminde Kıyafet	33
2.5.2. Türk Kırathane Kültürü	33
2.6. Kavramlar Arası İlişkiler	34
2.6.1. Kültür ve Dil Bağlantısı.....	34
2.6.2. Yabancı Dil Öğretimi ve Kültür	35
2.7. Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlkeler.....	39
2.7.1. Yabancı Dil Öğretim Kitapları Nasıl Olmalı?.....	40
2.8. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	42
2.8.1. Tarihsel Süreci	42
2.9. İlgili Araştırmalar	44
BÖLÜM 3	
YÖNTEM	47
3.1. Araştırmanın Modeli.....	47
3.2. Evren ve Örneklem	47
3.3. Verilerin Toplanması.....	48
3.4. Verilerin Analizi	50
BÖLÜM 4	
BULGULAR VE YORUM	53

4.1. İnceleme Konu Kapsamımıza Aldığımız Kitap Setlerinin İncelenmesi	53
4.1.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Setinin Kültürel	
Unsurların Aktarımı Açısından İncelenmesi Konu Tespiti ve	
Değerlendirme	54
4.1.1.1. Konu Tespiti ve Değerlendirme.....	60
4.1.1.2. Temel Seviye.....	60
4.1.1.3. Orta Seviye.....	60
4.1.1.4. Değerlendirme	62
4.1.2. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları Setinin	
Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından İncelenmesi, Konu	
Tespiti ve Değerlendirme	63
4.1.2.1. Konu Tespiti ve Değerlendirme.....	81
4.1.2.2. Ders Kitaplarının Konu Tespiti	81
4.1.2.2.1. TİKA (Güneş) 1. Ders Kitabı.....	81
4.1.2.2.2. TİKA (Güneş) 2. Ders Kitabı.....	81
4.1.2.2.3. TİKA (Güneş) 3. Ders Kitabı.....	83
4.1.2.2.4. TİKA (Güneş) 4. Ders Kitabı.....	84
4.1.2.3. Çalışma Kitaplarının Konu Tespiti.....	86
4.1.2.3.1. TİKA (Güneş) 1. Çalışma Kitabı	86
4.1.2.3.2. TİKA (Güneş) 2. Çalışma Kitabı	86
4.1.2.3.3. TİKA (Güneş) 3 Çalışma Kitabı	87
4.1.2.3.4. TİKA (Güneş) 4 Çalışma Kitabı	88
4.1.2.4. Değerlendirme	89
4.1.3. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Setinin	
Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından İncelenmesi, Konu	
Tespiti ve Değerlendirme	90
4.1.3.1. Konu Tespiti ve Değerlendirme.....	99
4.1.3.2. Temel Seviye.....	99
4.1.3.3. Orta Seviye.....	101
4.1.3.4. Orta İleri Düzey.....	103
4.1.3.5. Değerlendirme	104
4.1.4. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Setinin	
Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından İncelenmesi, Konu	
Tespiti ve Değerlendirme	106

4.1.4.1. <i>Konu Tespiti ve Değerlendirme</i>	119
4.1.4.2. <i>Temel Seviye</i>	119
4.1.4.3. <i>Orta Seviye</i>	120
4.1.4.4. <i>İleri Seviye</i>	121
4.1.5. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ölçme ve Değerlendirme Kitapları	122
4.1.5.1. <i>A1-A2 Ölçme ve Değerlendirme Kitabı</i>	122
4.1.5.2. <i>(B1-B2-C1) Ölçme ve Değerlendirme Kitabı</i>	122
4.1.5.3. <i>Değerlendirme</i>	123
4.2. İnceleme Kapsamımızdaki Tüm Kitaplara İlişkin Tespitler	123
4.3. Genel Eleştiri ve Öneriler	125
4.3.1. Günlük Hayatımız	126
4.3.2. Dinî, Ahlâki, Kültürel Değer ve Davranışlarımız	127
4.3.3. Yurt Coğrafyamızın Tanıtımı	131
BÖLÜM 5	
SONUÇ VE ÖNERİLER	135
5.1. Sonuç	135
5.2. Öneriler	136
KAYNAKLAR	141
EKLER	147
Ek 1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı ve Avrupa Dil Portfolyosu Nedir?	148
Ek 2. Yabancı Dil Yeterliliği Ölçütleri	157
ÖZGEÇMİŞ	160

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. İnceleme Kapsamımıza Aldığımız Ders Kitapları Listesi	6
Tablo 2. Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Aktarımı Yapılan Kültürel Unsurların Konu Sınıflandırılması Tablosu	49
Tablo 3. Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitap Setlerinde Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Öge Konularını Topluca Gösterme Tablosu	51
Tablo 4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2) Setinde Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Ögelerin Topluca Gösterimi.....	54
Tablo 5. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2) Dizisinde Konu İçeriği Olarak Yer Alan Kültürel Temel ve Alt Öge Bilgilerinin Ayrıntılı Sunumu	55
Tablo 6. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları (1, 2, 3, 4) Setinde Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Ögelerin Topluca Gösterimi.....	63
Tablo 7. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Çalışma Kitapları (1, 2, 3, 4) Setinde Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Ögelerin Topluca Gösterimi.....	64
Tablo 8. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları (1, 2, 3, 4) Seti ve (1, 2 3, 4) Çalışma Kitapları Setinde Konu İçeriği Olarak Yer Alan Kültürel Temel ve Alt Öge Bilgilerinin Ayrıntılı Sunumu.....	65
Tablo 9. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1-A2, B1, B2-C1) Seti ve (A1-A2) Çalışma Kitabında Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Ögelerin Topluca Gösterimi.....	90
Tablo 10. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1-A2, B1, B2-C1) Dizini ve (A1-A2) Çalışma Kitabında Konu İçeriği Olarak Yer Alan Kültürel Temel ve Alt Öge Bilgilerinin Ayrıntılı Sunumu	91
Tablo 11. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2, C1) Setinde Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Ögelerin Topluca Gösterimi.....	106

Tablo 12. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ölçme ve Değerlendirme A1-A2 ile B2- C1 Kitaplarında Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Ögelerin Topluca Gösterimi	107
Tablo 13. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2, C1) Dizini ile A1-A2 ve B1-B2-C1 Ölçme ve Değerlendirme Kitaplarında Konu İçeriği Olarak Yer Alan Kültürel Temel ve Alt Öge Bilgilerinin Ayrıntılı Sunumu	108
Tablo 14. Kültürel Aktarım Konu ve Bilgi İçerik Çerçeve Planı.....	140

SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
PTT	Posta ve Telgraf Teşkilatı
s	Sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
TİKA	Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi
TÖMER	Türkçe Öğretim Merkezi
THY	Türk Hava Yolları
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde insanlar ekonomi ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğitim, araştırma, iş, seyahat ve yerleşme amaçları doğrultusunda bir veya daha çok sayıda yabancı dil öğrenmek istemektedirler. Ekonomik, ticarî, askerî ve kültürel gelişmişlik gibi nedenler toplumlararası iletişim ve yabancı dil öğrenme ihtiyacını önemli hale getirmektedir.

Yabancı bir dil öğrenen birey, o dilin konuşulduğu toplumu duygu, düşünce ve davranış özellikleri açısından tanımış olur. Çünkü bir dili öğrenmek demek; o dilin ait olduğu toplumun kültürünü ve diğer toplumlardan farkını kavramak demektir. Yeni bir dil ve yeni bir kültürel yapı sistemini öğrenmek ise kişiye kültürler arası karşılaştırma, kendi kültürünü daha iyi anlama ve farklı kültürel değerlere karşı hoşgörülü olma sağlar.

Tüm ülkelerdeki uygulamalara bakıldığında, yabancı öğrencilere sunulan dil öğretim hizmetlerinde en çok kullanılan dil öğretim malzemesinin ders kitapları olduğu görülür.

Bu tez çalışmamızın konusu yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setlerinde yer alan Türk kültürüne ilişkin bilgilerin tespit edilerek sunulmasıdır. “Konuşan nüfusu, coğrafyası, tarihi derinliği ve zenginliği açısından dünyanın en önde gelen dilleri arasında yer alan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, ters orantılı olarak, çok gerilerde kalmıştır. Bu değerleri fark ederek Türkçe öğrenmek isteyenlerin sayısı hızla yükselirken Türkçe öğreten kuruluşların ihtiyacı karşılayabildiğini söylemek çok zordur. Bu durum kültürel iletişim ve medeniyetler ittifakını da olumsuz yönde etkilemektedir. Zira dünya Türklüğün köklü kültürünü ve medeniyetini yeteri kadar öğrenememekte, dolayısıyla bu birikimden de yararlanamamaktadır”(Demir, 2014, s. 9). Türkçenin yabancılara öğretilmesi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında tarihimiz, kültürümüz ve düşünce tarzlarımız da yer almalıdır.

“Bir dili öğrenmek, kişinin hedef dili ve o dili konuşanları yansıtan yeni bir kültürel bakış açısı edindiği bir kültürlenme hadisesidir” (Aktuna, 2005, s. 58). Alptekin’e göre de (2002) yabancı dil bilmek hedef dilin kültürü ve onu konuşanları yansıtan yeni kültürel değerler öğrenmektir. Ayrıca yeni bir dünya görüşü edindiği bir çeşit kültürlenme sürecidir. Başka

bir ifadeyle, yabancı bir dili öğrenmek, o dilin yaşadığı kültürü de öğrenmek demektir. Bu gerçeğin göz ardı edilmesi ise kişinin yabancı dil öğrenimini zorlaştıracaktır. Kişi hedef dilde dil bilgisi bakımından zor yapıları dahi rahatlıkla yazıp konuşabilecek fakat hedef kültürle karşı karşıya geldiğinde kendisini ifade etmede zorlanacaktır (Artuç, 2012, s. 17).

1.1. Problem Durumu

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilerde karşılaşılan sorunlardan biri Türk kültürüne ilişkin bilgi eksikliğinin olmasıdır. Kültürel bilgi eksikliği nedeniyle toplumsal kurallarımızın, davranış kalıplarımızın anlamlarının bilinmeyişinden dolayı öğrenciler Gumpertz'in (1982) ifadesi ile "bağlamlaştıramama" sorunu yaşamaktadırlar. Gumpertz'e göre öğrenciler kişisel bağlamsal ön kabullere sahip olmadıkları için yabancı dil ve yabancı kültür ortamında gerçekleşen iletişimde doğru anlayamama, anlamlandıramama sorunları ile karşılaşmaktadırlar.

Yabancı dil öğretiminin amacı öğrencilere sadece dilbilgisi, sözcük bilgisi, yabancı dilde konuşma ve yazma bilgisi kazandırmak değildir. "Kültürlerarası iletişim yetisi" kazandırmak, yabancı dil öğretiminin en önemli amaçlarından birisi olmalıdır.

Kramsch'a (1998) göre kültürlerarası iletişim yetisi hedef dildeki kültürel bakış açılarını, düşünüş biçimlerini doğru bir şekilde anlayıp yorumlayabilmeyi gerektirir. Dilini öğrendiği toplumda kimsenin farkında olmadığı varsayımları, değerleri ve gerçeklikleri sorgulayabilmeyi de sağlar. Bu da ancak kişinin hedef dilin kültürünü öğrenmesi ile mümkündür.

Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların aktarımının önemi gittikçe artmaktadır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilerde kültürel bilgi eksikliği bulunması nedeniyle bu tez çalışmamızın konusu, "yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitap setlerinin kültürel unsurların aktarımı açısından incelenmesi" olarak belirlenmiştir.

Bu tez çalışmamızda yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setlerinde Türk kültürüne ilişkin bilgiler tespit edilerek konularına göre sınıflandırılması yapılacaktır. Sınıflandırma bilgisine dayanarak değerlendirme yapılacak ve Türk kültür unsurlarının aktarımına ilişkin eksiklikler belirlenecektir. Kültürel aktarımın daha yeterli yapılmasına yönelik öneriler dile getirilecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışmamızın amacı yabancılara Türkçe öğretiminde kaynak olarak kullanılan ders kitap setlerinde, Türk kültürüne ilişkin olarak sunulan bilgileri tespit etmektir. Bu amaçla inceleme kapsamımıza aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setlerinde, Türk kültürüne ilişkin olarak yer alan konuların ve bilgilerin taraması yapılacaktır. Tarama çalışması sonucunda Türk kültürüne ilişkin olarak sunulan konu ve bilgilerin sınıflandırılması gerçekleştirilecektir.

İnceleme kapsamımızdaki yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setlerinde Türk kültürüne ilişkin olarak bulunan konuların ve bilgilerin sınıflandırılması bizlere şu soruların cevaplarını verecektir:

- 1) Türk kültürüne ilişkin hangi unsurlar konu olarak işlenmiştir?
- 2) Konu olarak işlenen Türk kültür unsurlarına ilişkin bilgilendirmenin seviyesi nedir?

Bu iki soruya ilişkin elde ettiğimiz cevaplardan yola çıkarak, kültürel unsurların aktarımı açısından görülen konu eksiklikleri, bilgi yetersizlikleri ve düşülen tekrarlar gibi durum tespitleri yapmak amaçlanmaktadır. Tespitlerin ardından değerlendirmelerimiz dile getirilecektir.”Yabancılara Türkçe öğretimi kitap setlerinde kültürel unsurların aktarımı açısından yeterlilik nasıl arttırılabilir?” sorusuna cevaplar aranacaktır. Önerilerimiz dile getirilecektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın önemi maddeler halinde açıklanmıştır:

- 1) İncelemek üzere belirlediğimiz yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde yer alan Türk kültürüne ilişkin konu ve bilgilerin tespiti bizlere her kitap seti bazında şu soruların cevabını sağlayacaktır:
 - a) Konu olarak işlenen ve bilgisi sunulan Türk kültürü unsurları nelerdir?
 - b) Konu olarak işlenmeyen ve bilgisi sunulmayan Türk kültürü unsurları nelerdir?
 - c) Konu olarak yetersiz, yüzeysel ve sığ olarak işlenen Türk kültürü unsurları nelerdir?
 - d) Konu olarak işlenmesinde tekrara düşülen Türk kültür unsurları nelerdir?

- 2) Araştırmamızda incelediğimiz yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları setlerinde bulunan Türk kültürüne ilişkin bilgilerin tespit edilmesi, her kitap setini kendi içinde değerlendirme ve diğer setlerle karşılaştırma fırsatı verecektir.
- 3) İnceleme kapsamındaki yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları setlerinin tümünde bulunan Türk kültürüne ilişkin bilgiler değerlendirilerek dile getirilmeyen kültürel unsur bilgilerimiz listelenecektir.
- 4) Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setlerinde Türk kültürüne ilişkin yapılan bilgilendirmenin daha yeterli olmasını sağlamak amacıyla bazı önerilerde bulunulacaktır. Bu öneriler belli bir soru sistematigi ile bilgilerin sunulduğu “sözlük” şeklinde olacaktır. “Değer ve Davranışlar Sözlüğü” manevi olan kültürel değer ve davranışlarımızın bilgisini verecektir. “Nerede Ne Var Sözlüğü” ise coğrafya bağlamında, maddi olan kültürel öge bilgilerimizi içerecektir. Bu sözlük önerilerimiz ilgili kurum ve kişiler tarafından dikkate alınarak geliştirilebilir, yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kullanılabilir. Böylece kültürel değer ve davranış kalıplarımızı bilgi olarak sunmak ve coğrafi tanıtımımızı yapmak kolaylaşır. Öğrencilerin, sözü edilen bilgileri daha sistemli, kolay, hızlı ve kalıcı öğrenmesi sağlanabilir.
- 5) Yabancılara Türkçe öğretimi temel, orta ve ileri düzey ders kitaplarında aktarımı yapılacak kültürel unsurları belirlemek üzere bir çerçeve planı örnek olarak sunulacaktır.

Bu çerçeve plan örneğimizle, üzerinde anlaşılmış bir ulusal “Kültürel Aktarım Konu ve Bilgi İçerik Çerçeve Planı”na ihtiyacımız olduğu dile getirilecektir. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setlerini hazırlayan akademik kurum ve kadrolarımızca bilimsel olarak “Kültürel Aktarım Konu ve Bilgi İçerik Çerçeve Planı” oluşturulması gerekmektedir. Uygulanması zorunlu olacak böyle bir çerçeve plan doğrultusunda hazırlanan yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları bilimsel, sistemli ve tutarlı hale gelecektir. Bu kitaplarca gerçekleştirilen kültürel aktarımın yeterliliği artacaktır.

1.4. Varsayımlar

1. İnceleme konu kapsamımıza aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında Türk kültürüne ilişkin bilgi aktarımının yeterli olarak yapılmadığı varsayılmıştır.

2. Ülkemizde yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla farklı kişi ve kurumlarca hazırlanan yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setleri arasında Türk kültür unsurlarının aktarımı açısından büyük farklar olamayacağı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıkları

Bu tezin araştırma konusu yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının kültürel unsurların aktarımı açısından incelenmesidir. Yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla özel ya da tüzel kişiler ve kurumlarca hazırlanmış pek çok ders kitap seti bulunmaktadır. Bunların arasından seçim yapmada, kuruluş amacı yabancılara Türkçe öğretmek olan yüksek öğretim kurumlarının yayınları tercih edilmiştir. Bu kurumların başında ilk ve en önemlilerinden biri olan Ankara Üniversitesine bağlı TÖMER ile Gazi Üniversitesi bünyesinde eğitim ve öğretim yapan TÖMER yayınları gelmektedir. Ayrıca, İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi tarafından hazırlanan Türkçe öğretimi ders kitap setlerine ve Başbakanlığa bağlı TİKA tarafından yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan ders ve çalışma kitap setlerine de çalışmamızda yer verilmiştir.

Araştırma konumuz doğrultusunda inceleme yapmak üzere belirlediğimiz yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerine ilişkin bilgiler aşağıda tablo halinde sunulmuştur:

Tablo 1. İnceleme Kapsamına Aldığımız Ders Kitapları Listesi

İncelenecek Kitap Setlerinin İsimleri	Yazar (Kişi Kurum)	Yayınevi ve Yılı
1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti incelenecek kitaplar: A1 Ders Kitabı A2 Ders Kitabı B1 Ders Kitabı B2 Ders Kitabı	İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi Mehmet Yalçın Yılmaz Çeviri: Dr. Oğuz CİNCİOĞLU	2013
2. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları ve Çalışma Kitapları Seti incelenecek kitaplar: TİKA (Güneş) 1 Ders Kitabı TİKA (Güneş) 2 Ders Kitabı TİKA (Güneş) 3 Ders Kitabı TİKA (Güneş) 4 Ders Kitabı TİKA (Güneş) 1 Çalışma Kitabı TİKA (Güneş) 2 Çalışma Kitabı TİKA (Güneş) 3 Çalışma Kitabı TİKA (Güneş) 4 Çalışma Kitabı	Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın (TİKA) Eğitim Hizmeti. Yazarlar: Doç. Dr. Murat ÖZBAY, Yrd. Doç. Dr. Fahri TEMİZYÜREK	Özel Matbaası 2007
3. Yeni Hitit (TÖMER) Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti İncelenecek Kitaplar. A1-A2 Ders Kitabı B1 Ders Kitabı B2-C1 Ders Kitabı A1-A2 Çalışma Kitabı	Ankara Üniversitesi TÖMER	Ankara Üniversitesi Basımevi 2011
4. Gazi Üniversitesi (TÖMER) Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti İncelenecek Kitaplar A1 Ders Kitabı A2 Ders Kitabı B1 Ders Kitabı B2 Ders Kitabı C1 Ders Kitabı A1-A2 Ölçme ve Değerlendirme Kitabı B1-B2-C1 Ölçme ve Değerlendirme Kitabı	Gazi Üniversitesi TÖMER	Kalkan Matbaası 2014

1.6. Tanımlar

Dil: Sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullanılan, doğuştan hazır bulunarak edinilen, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme ve düşünülene aktarma dizgesidir (Aksan, 1977, s. 13). “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimeler ve işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan (Türk Dil Kurumu [TDK], 1988).

Ana dili: Başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 1975, s. 427).

Yabancı dil: Ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dili (TDK, Türkçe Sözlük, 2011). İnsanların doğduğu toplumda konuşulmayan ancak kişinin herhangi bir nedenle öğrenmesi gereken başka toplumlara ait dile denir.

Toplum: Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011).

Kültür: Tarihsel gelişme süresince bir toplumun yarattığı bütün maddi ve manevi değerler ve bunları yaratmada ve sonraki nesillere aktarmada kullanılan, insanın doğal ve sosyal çevresine egemen oluşunu gösteren araçların bütünüdür (TDK, 2011). Kaplan'a göre kültür, insanoğlunu diğer hayvanlardan ayıran taraf, tabiatın verdiği ile yetinmemesi, onu değiştirmesi, kendi emrinde kullanması ve aşmasıdır. Bu maksatla vücuda getirilen maddi ve manevi her şey kültür sahasına girer (Kaplan, 2006, s. 33).

Kültürel unsur: Bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği, önemseydiği, bir nesilden diğerine aktardığı, o toplumun kültürünü oluşturan, kendi kuralları ve işleyişi olan alt sistemlerin her birine kültürel unsur (öge) denir. Dil başta olmak üzere, bir insan topluluğunun giyimi, beslenmesi, yaşadıkları evler, kullandıkları her türlü araç, gereç ve eşyalar ile ürettikleri eserler kültürün maddi unsurlarıdır. Hayatın anlamı ve nasıl yaşamak gerektiğine dair tüm inanç, değer ve kurallar sistemi kültürün manevi unsurlardır. Her kültürel unsur da bir sistem olarak kendi alt unsurlarından meydana gelmektedir.

Kültürel aktarım: Bir toplumun sahip olduğu kültürün temel ve alt öğelerinin eğitim kurumlarında, ilgili materyaller ve ders araçları aracılığıyla dili öğrenmek isteyen tüm bireylere, hem ulusal hem de kültürler arası dil öğrenme faaliyetleriyle kazandırılmasıdır.

Kültürlerarası iletişim (dilsel yetenek) yetisi: Kramsch'a (1998) göre yabancı bir toplum içinde yaşayarak, o toplumun dilini öğrenmek isteyen kişinin, içinde bulunduğu sosyal ortam ve durumun gerektirdiği dili kullanabilmesidir. Bu yetenek kişinin yabancı toplumun kültürünü duygu, düşünce, inanç ve davranış boyutlarıyla kavramasıyla mümkündür.

Eğitim: "Kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür" (Akyüz, 2014, s. 2).

Öğretim: "Teşkilatlı ve düzenli olarak genellikle bir öğretim kurumunda (okul vs.) öğretmenler tarafından öğrencilere, araç gereç kullanılarak bilgi aktarılması ve öğretilmesi çalışmalarının tümüdür. Başka bir deyişle öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi için girişilen düzenli, teşkilatlı, plânlı çabaların tümüdür ve bazen örgün eğitim olarak da adlandırılır (Akyüz, 2014, s. 2).

Öğrenme: Bireyin olgunlaşma düzeyi ve çevresiyle etkileşimi sonucunda davranışlarında oluşan kalıcı değişiklere denir.

Yabancı dil öğretimi: Bireyin ana dili dışında öğrenmek istediği ikinci bir dile ilişkin genellikle, planlı, kasıtlı, belirli bir zaman dilimine yayılarak öğretim kurumlarınca gerçekleştirilen öğrenme-öğretme süreçlerine denir. “Yabancı dil öğretimi belirli bir amaç için anadili dışında herhangi bir dili kullanmada yeterlilik kazandırma etkinliklerinin tümüdür” (Gömlüksiz ve Elaldı, 2011).

Ders kitabı: “Ders kitabı, genel ve özel hedeflerin somutlaştırılarak sunulduğu, öğretim malzemesinin (metin, içerik, beceri alanları, dil bilgisi, sözcük bilgisi, fonetik, imlâ vs.) bu hedeflere uygun olarak seçildiği, düzenlendiği, sınıf içindeki öğretim sürecini, yöntemini, dersin aşamalarını, çalışma biçimlerini, öğrenci ve öğretmen etkileşimini belirleyen; araç gereç seçimini ve kullanımını düzenleyen öğretim malzemesidir” (Kast ve Neuner, 1994, s. 8).

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kavramların Tanımı

2.1.1. “Dil” Kavramı Tanımı

En basit tanımı, insanların aralarındaki iletişimi, haberleşmeyi sağlamak amacıyla kullandıkları sesler, semboller ve işaretler sistemi demek olan “dil” kavramının bilimsel açıdan yapılmış pek çok tanımı bulunmaktadır.

Aksan’a (1977, s. 85) göre dil, düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir dizgedir. Bir toplumda dil konuşma ve yazılı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Konuşma dili bir ulusun dilinin yazılı olmayan ve çeşitli söyleşi özellikleri taşıyan yönüdür. Yazı dili de belirlenmiş bir konuşma dilinin yazıya geçirilmiş biçimi olarak tanımlanmaktadır.

Ergin’e (1999, s. 3) göre dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta kendi kanunları içerisinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese, seslerden örülmüş muazzam bir yapı, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli bir anlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir.

Timurtaş’a (1980, s. 42) göre dil, uzun bir zaman içerisinde ve çeşitli tarih, coğrafya ve kültür şartları altında meydana gelmiş, içtimaî yönü ağır basan tabii bir varlıktır.

Yapılan “dil” kavramı tanımlarından vardığımız sonuç, dil adını verdiğimiz ses, sembol ve işaretler sisteminin tarihsel, toplumsal, kültürel bir olgu olduğudur.

Demirel’e (2011) göre “dil” kavramı tanımlarında ortak olan temel öğeler şunlardır:

- Dil bir sistemdir.

- Dil seslerden oluşur.
- Dil bir iletişim aracıdır.
- Dil bir düşünme aracıdır.
- Dil toplum içinde kullanılır.

Her toplumun yaşadığı kültürel değişim o toplumun dilini de etkiler. Dil zaman içinde ait olduğu toplumla birlikte değişime uğrar. Ses ve cümle yapısı korunmakla birlikte kelimelerin anlamları değişebilir, yeni kelimeler oluşur ve dile katılır. Bazı kelimeler kullanımdan düşer. Sümerce, Latince gibi artık hiç kullanılmayan ölü bir dil haline gelebilir. İnsan, yaşadığı toplumun kültürünü öğrenir ve benimser. Geliştirerek korur ve kültürü dil aracılığı ile nesilden nesile aktarır. Bu aktarmada dil, kültürün hem yansıtıcısı hem de taşıyıcısı rolünü üstlenir.

2.1.2. “Kültür” Kavramı Tanımı

En genel tanımı olarak “kültür”, insanın, toplumun soyut veya somut nitelikte ürettiği doğada bulunmayan tüm ürünlerdir. “Kültür” kavramının bilimsel ve sözlük tanımlarının nasıl yapıldığına örnekler verelim:

- Samovar ve arkadaşlarına (Samovar, 1988: 36) göre kültür, “Bireysel ve grup çabalarıyla nesiller boyunca bir topluluk tarafından edinilen olgular, evrensel kavramlar, roller, uzamsal ilişkiler, zaman kavramı, din, hiyerarşi, anlamlar, tutumlar, eylemler, değerler, inançlar, tecrübeler ve bilgi birikimleridir.”

Sözlükte (TDK, 2005) kültür kavramı, tarihsel, toplumsal gelişme sürecinde yaratılan maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere aktarmada kullanılan doğal ve toplumsal çevreye egemenliği gösteren bütün olarak tanımlanmıştır.

Bir toplumun tarih sahnesine çıkışından itibaren sahip olduğu millî değerleri, örf, adet, gelenek, görenek, giyim özellikleri, yemekleri, el sanatları, tarımsal ve hayvan kaynaklı ürünleri işleyişi, davranış kalıpları ve hepsini ifade ettiği dil o toplumun kültürünü meydana getirir.

Millî bir değer olan kültür sayesinde insanlar birbirine kenetlenir. Bir milleti diğer milletlerden ayıran temeller kültür aracılığıyla şekillenir. Kültür o milletin, dilini, tarihini, geleneğini içine alan bir deryadır. Her nesil, içinde bulunduğu toplumun kültürüne o zaman diliminin gerçeği olan yeni değer, davranış, bilgi ekleyerek gelecek nesillere

aktarır. Nesilden nesile aktarılan kültür aracılığıyla toplumsal bir çözülme yaşanmadan milletlerin varlığı devam eder.

2.2. Kültürün Bazı Özellikleri

Güvenç'e (2002: 14-15) göre kültürün en önemli özelliklerini maddeler halinde özetlersek, bir toplum için taşıdığı değeri daha iyi anlamış oluruz.

1. Kültür toplumsal bir kavramdır. Bireyler kendinden önceki nesillerden aldıkları kültürel birikimleri üzerine yeni değerler katarak gelecek kuşaklara aktarırlar. Kültür toplumsal bir varlık olup yaşanılan toplumun yaşayışı ve değerleriyle şekillenir ve gelişir.
2. Kültür öğrenilebilen bir kavramdır. Bireyler doğduktan sonra yaşadığı toplumda yakın çevresinden uzak çevresine, kitle iletişim araçları da dahil olmak üzere her yerde kültürünü öğrenir.
3. Kültürel unsurların her birinin arasında bir uyum vardır. Örf ve adetlerimiz, hukuk kurallarımız ,aile içi değerlerimiz, bütün kültürel unsurlarımız birbirini tamamlamaktadır.
4. Kültür toplumda benimsenmiş, toplumu bir arada tutan, birbirine bağlayan kurallar bütündür. Töre, âdet, gelenek, görenek ve ahlâk olarak isimlendirdiğimiz bu kurallar sayesinde bir toplumda insanlar ortak iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin, sevap-günah anlayışına sahip olur ve anlaşmaları kolaylaşır.
5. Kültür zaman içerisinde değişiklik gösterebilir. Nesilden nesile aktarılırken çağın koşulları ve gereklerine uygun olarak kültürel değerlerde değişiklik olabilir. Toplumlar kültürel miraslarına yeni değerler ekleyebilirler.
6. Kültür dil aracılığıyla nesilden nesile aktarılır. Bu sebepten dolayı kültür sadece belli bir nesli ilgilendiren bir kavram olmayıp, geleceğe dil aracılığıyla taşınan, süreklilik gösteren, dinamik bir sistemdir.
7. Bireylerin çoğunun biyolojik ve sosyal ihtiyaçları aynı ya da benzerdir. Kültürümüz bireylerin bu ihtiyaçlarını giderici özelliğe sahiptir. Bireylerin ihtiyaçları benzer olduğu için toplumda kültür çatısı altında bireylerin ortak noktalarından oluşmuş birçok kavram ve değer vardır. Bu değerler ise bireylerin ihtiyacını giderir.
8. Kültür toplumu bütünleştirici bir özellik taşır.Oluştugu kurallar ve ortak değerler sayesinde toplumu bir arada tutarak sosyal kültürel açıdan çok aşırı bir farkın oluşumuna engel olur.

Güvenç'e (2002: 14-15) göre kültür dini, sanatı, insanların yapıp ettiği her şeyi içine alan karmaşık bir varlık alanıdır. Toplumu oluşturan kişileri, onları bir arada tutan birbirine bağlayan dil ve haberleşme süreçlerini, sanatlarını, ihtiyaçlarını, törelerini, hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim düzenlerini içine alır.

Kültür kavramının tanım ve özellikleri bize gösteriyor ki; kültür bir toplumun tarihsel hazinesidir. Bir topluma katılan birey, kültür hazinesine ulaşmak için hazinenin anahtarı olan dili öğrenmek zorundadır.

2.3. Türk Kültürü

İnsan topluluklarının belirli bir coğrafya üzerinde uzun yıllar boyunca birlikte yaşamaları sonucu “kültür” adını verdiğimiz maddi ve manevi değerler sistemi oluşmuştur. Kültürlerin oluşmasında coğrafyanın imkân verdiği geçim kaynakları kadar, insan topluluklarının kendine has karakteristik özellikleri de oldukça önemlidir.

Toplumlar, kendilerine özgü ürünleri olan kültürleri ile birbirlerinden ayırt edilmekte ve millet olarak nitelendirilmektedir.

“Türk kültürü uzun bir geçmişe, muazzam bir zenginliğe ve köklü bir yapıya sahiptir. Türk kültürünün her unsuru ayrıca dünya mirasıdır. İhmal edilen, unutulmuş, kaybolan her unsur; Türk kültür zenginliğinin bünyesini zayıflatırken dünya kültür mirasının da aşınmasına yol açmaktadır. Türklerin bulunmadığı bir dünya düşünülmemeyeceği gibi Türk kültürünün zenginleştirmedeği dünya kültürü hep zayıflığını hissettirecektir (Demir, 2014, s.419).

“Türk kültürü” bilinebilen son beş bin yıllık tarihinin temelini Orta Asya’da atmıştır. Uzun bir tarihî geçmiş ve geniş bir coğrafi alana yayılan Türk kültürü hakkında tez çalışmamızın konusu gereği bilgilendirme yapılacaktır.

2.3.1. “Türk” Adının Anlamı

Bir insan topluluğunun aynı coğrafi alan üzerinde ortak kültürel değerler doğrultusunda birlikte yaşaması ile millet oluşur. “Millet” denilen insan topluluklarının belli bir isim ile adlandırılmaları gerekir.

Çin tarihi yazılı kaynaklarında Türklerin ve Uygurların Hunlardan geldiğine ilişkin “Türkler Hunların başka bir ırkıdır”, “Uygurların ataları Hunların soyundandır” gibi ifadeler bulunmaktadır (İnayet, 2007).

A. Wambery “Türk” adını “töremek” fiiliyle ilgili tutmuş ve “türemiş, yaratılmış” anlamına gelen bir kavram olarak ifade etmiştir. J. Nemeth ise Eski Türk metinlerde geçen “erk türk”

ikilemesinden hareketle “güç, kuvvet” anlamlarında olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir (Tuna, 1989).

Huncan’a göre “Türk” adının tarihsel kökeni Çin, Hind, İran, Musevi, Ön Asya Yazıtları, Grek, Bizans ve Arap yazılı kaynakları doğrultusunda M.Ö. 2000 ortalarına kadar geri götürülebilmektedir. ‘Kuvvet’ anlamına gelmektedir ve Türkçe konuşan kavimlerin bu ad ile temsil edildiği görülmektedir (Doğan & Aydoğmuş, 2013).

Işık (2014), “Türk” kelimesinin anlamlandırılmasının Türklerin sahip oldukları töre, askeri güç, cesaret ve yaşadıkları bölgenin özellikleriyle özdeşleştirilerek yapıldığını belirtmiştir. “Türk” kelimesine “kudret, kudretli, kuvvet, kuvvetli, güç, güçlü, kanun sahibi, miğfer, terk edilmiş, olgunluk çağı, deniz kıyısında oturan adamı cezp etmek, türemek, gelişmiş, çok gelişmiş, meydana çıkmış, şekil almış” gibi anlamlar verildiğini dile getirmiştir.

Göktürk Devleti ile “Türk” kelimesi bir devlet adı olarak ilk kez kullanılmıştır. Orhun Irmağı kıyısında bulunan Orhun Yazıtları “Türk” adının geçtiği ilk Türkçe metin olarak tarihsel kanıt ve dayanak özelliği taşımaktadır.

2.3.2. Türklerin Anayurdu

Işık’a (2014) göre ilk Türk topluluklarına ait en eski bilgilere Orta Asya’da rastlanılmış ve genel olarak tarihçiler tarafından da bu bölge Türklerin anayurdu olarak kabul edilmiştir. Orta Asya doğuda Çin ve Kingan Dağları, batıda Hazar Denizi ve Demir kapı, kuzeyde Ural-Altay Dağları ve Sibiryaya, güneyde ise Hindikuş Dağları’yla çevrili geniş bir coğrafyayı ifade eder.

Ağaldağ, Türklerin anayurdu konusunda şu bilgileri dile getirmiştir:

Arkeoloji, filoloji ve tarihi araştırmalara göre Türklerin ilk atalarının Altaylar – Tanrı Dağları – Aral Gölü üçgeni içinde yaşadıkları daha sonraları ise daha geniş alanlara yayıldıkları kesinlik kazanmıştır.

Kingan Dağları, Baykal Gölü’nün kuzeyi Sibiryaya’nın güney etekleri, batıda Urallar ve Hazar Denizi, Hindikuş Dağları, Pamir Yaylası, Karanlık, Altın Dağları, Çin Seddi üzerinden Kingan Dağları’na ulaşan geniş saha Türkler’in anayurdu olmuştur (Ağaldağ, 1998, s. 34).

Türkler üzerinde yaşadıkları topraklarda tarım ve hayvancılık ile uğraşmışlardır.

Her Türk topluluğunun nerelerde yazlayıp, nerelerde de kışlayacakları, kesin töreler ile belirlenmiştir. Sahipleri belli olan sürekli kışlaklar, zamanla göçer Türklerde bile, yavaş yavaş köylere ve yerleşme yerlerine dönmüşlerdi. Kışın kışlakta oturan ve çoğu zaman ziraat yapan

Türkler, yazın da yaylaya çıkıp hayvanlarını otlatıyordu. Böylece, Türklerde iki yönlü ekonomik bir düzen meydana çıkmış oluyordu (Ögel, 2000, s. 1-3).

Ögel, Beş-Balıg bölgesinin Türkler için önemli otağ yerlerinden birisi olduğunu belirterek şöyle ifade eder:

Tanrı dağlarının kuzey eteklerinden akan sular, birçok vadi meydana getiriyor ve vadiler boyunca da, şehirler ile köyler doğuyordu. Hayvan yetiştiren yaylacılar ise, Tanrı dağlarının güneyindeki yaylalara doğru yayılıyordu. Hayvancılar, yazın yaylalara çıkıyor ve soğuklar basınca da vadilerde yayılan şehirlere, köylere iniyordu. Bu bakımdan Beş-Balıg bölgesi, şehir ile yayla hayatının birleştiği bir yerdi (Ögel (2000, s. 111).

Tarım ve hayvancılık Hunlardan itibaren Göktürkler ve Uygurlar içinde önemli olmuştur. Ona göre Türklerin göçebe hayat tarzına sahip olduğu konusundaki yaygın inanışla birlikte Hunların ve Göktürklerin büyük ticaret ve büyük ziraat şehirleri için Çinliler ile uzun yıllar savaştıkları bilinmektedir. Türkler şehirlere “balık” adını vermiştir. Kale içlerinde yaşamayı kabul etmemişlerdir.

Ağaldağ (1998, s. 4-5), Türklerin tarih, coğrafya ve dil açısından Dünya üzerinde buldukları yerlerin bilgisini Türkolog Radloff’un “*Türk Lehçeleri Lûgati*” eserinden yaptığı tasniften yararlanarak şu şekilde sıralamıştır:

- a) Tarih Durumlarına Göre Türkler
 - 1- Türklerin Tarih Öncesi Dönemleri
 - 2- Hun Devleti Dönemi
 - 3- Gök-Türk Devleti Dönemi
 - 4- Selçuklu Devleti Dönemi
 - 5- Osmanlı Devleti Dönemi
 - 6- Türkiye Cumhuriyeti Devleti Dönemi
- b) Coğrafi Konumuna Göre Türkler
 - 1- Sibirya Türkleri (Altay Türkleri, Yakutlar)
 - 2- Türkistan Türkleri (Özbekler, Türkmenler, Kırgızlar, Uygurlar, Kazaklar, Karakalpaklar, Kıpçaklar, Kentli Türkler, Tarançılar)
 - 3- Kuzey Türkleri (İdil Türkleri, Kırım Türkleri)
 - 4- Batı Türkleri (Türkiye, İran, Irak, Azerbaycan, Batı Trakya Türkleri)
- c) Dillerine Göre Türkler
 - 1- Güney Lehçesi (Türkmen, Azeri, Anadolu, Kırım, Kafkasya, Lehçeleri)
 - 2- Doğu Lehçesi (Altay, Taleut, Şor, Uygur Lehçeleri)
 - 3- Batı Lehçesi (Kırgız, Kazak, Karakalpak, İrtiş, Başkur Lehçeleri)
 - 4- Orta Asya Lehçesi (Kaşgar, Yerkent, Çağatay Lehçeleri)

Türklerin üzerinde yaşadıkları yurt topraklarından diğer coğrafyalara yayılmasının, büyük göçler gerçekleştirmesinin nedeni iklim değişimidir. İklim değişimi sonucu yaşanan kuraklık, akarsu ve göllerin kurumması, iç denizlerin çölleşmesi gibi nedenlerle ormanlar ve otlaklar azalmıştır.

Hunlar ve Oğuzlar başta olmak üzere bazı Türk boyları büyük göçler gerçekleştirmiş ve devletler kurmuşlardır.

Ağaldağ (1998, s. 37), Türklerin göç etmesi ve yayılması konusunda milattan önce ve sonra ayrımı yaparak özetle şu bilgileri verir:

- 1) Orta Asya'nın doğusunda bulunan Çin'in kuzey batısına girdiler. Medeniyetlerini buralarda yaydılar. Doğuda ilerleyen Türkler Moğolistan'a kadar yayıldılar. Hun devletinin çekirdeğini oluşturdular. Çin'de sülale kuran Chou'lar (M.Ö. 1050-247) Türktür, sonradan Çinlileşmişlerdir.
- 2) Orta Asya'nın güney tarafında bulunan Türkler Himalayaları aşarak Hindistan'a yerleştiler, yerli halkla kaynaştılar. M.Ö. 6. yüzyılda doğan Budizm inancında Şamanizm izleri görülmektedir.
- 3) Batı yönünde yapılan göçler Hazar Denizi'nin kuzeyi ve güneyi olmak üzere iki yoldan yapılmıştır. İlk göçlerin yapıldığı zamanlarda Avrupa'da buzullar yeni çekilmiştir. Kavimler kapısı denilen kuzey yolundan bataklık olmasına rağmen daha çok göç gerçekleşmiştir. Batı Avrupa içlerine ve Balkanlar'a göçenler tarım ve madenciligi de yaymışlardır. Hazar Denizi'nin güneyinden göçenler Mezopotamya, Anadolu ve Kuzey Afrika'ya gitmişlerdir.

Ağaldağ (1998, s. 37), milattan sonra yapılan Türk göçlerini de maddeler halinde şu şekilde ifade eder:

- 1) 1. yüzyıl sonları ile 2. Yüzyıl ortalarında Hunlar Orhun bölgesinden Türkistan'a
- 2) 350 yıllarında Urar-Hun (Ak-Hun) lar Afganistan ve Hindistan'a
- 3) 375 yıllarında Hunlar Avrupa'ya,
- 4) 461-465 Oğuzlar, Güneybatı Sibirya'dan Güney Rusya'ya,
- 5) 840'dan Uygurlar Orhun Bölgesinden İç Asya'ya,
- 6) 9.-11. yüzyıllarda Peçenek, Kuman ve Uzlar Doğu Avrupa'ya ve Balkanlar'a,
- 7) 10. yüzyılda Oğuzlar, Orhun Bölgesinden Seyhun Nehri kıyılarına,
- 8) 11. yüzyılda Oğuzlar Maveraünnehir üzerinden İran'a ve Anadolu'ya göç etmişlerdir.

Türkler gerek anayurtlarında gerekse göç ettikleri topraklarda beylikler, hanlıklar, devletler kurmuşlardır.

Türklerin tarihsel süreç boyunca Asya kıtasının her yönüne göçerek yayıldıkları, geçmiş uygarlıkların dillerinde görülen Türkçe kelimelerden ve arkeolojik kalıntılardan

anlaşılmaktadır. Örneğin M.Ö. 3000-3500 yıllarında Mezopotamya’da yaşayan Sümerlerin dilinde 300’den fazla Türkçe kelime vardır (Tuna, 1990).

Avrupa ülkelerinde bulunan taş üzerine çizim yapılmış arkeolojik buluntularda Türk boylarının damgaları bulunmaktadır.

Türk Tarih Kurumunun (2007) yayınında dile getirildiği gibi İtalya’da M.Ö. 2000-2500 yıllarında kurulan Etrüsk medeniyeti Türk boylarına dayandırılmaktadır.

2.3.3. Türk Dili

Türk dili Ural-Altay dillerinin Altay kolunda yer alan bir dildir. Avrasya’da geniş bir coğrafyaya yayılan ve kullanılan Türk dilinin Türkmence, Tatarca, Başkurtca, Özbekce, Kırgızca, Kazakça, Nogayca, Çuvaşça gibi “lehçe” denilen kolları vardır. Lehçe farklılıklarına rağmen Avrupa ve Asya topraklarında Türk dilinin yaygın olarak kullanılması insanların iletişimini kolaylaştırmaktadır.

Macar Türkolog Armin Vambery, Türkçe bilen bir gezginin Orta Asya’nın her yanında güçlük çekmeksizin gezi yapabileceğini yazmıştır (Eren, 1990, s. 47).

Türkler tarih boyunca ilk yazılı metinlerden günümüze kadar 12 farklı alfabe kullanmışlardır. Kullanılmış ya da halen kullanılmakta olan bu alfabeler Göktürk, Sogd, Uygur, Mani, Brahmi, Süryani, Arap, Grek, Ermeni, İbrani, Latin ve Kiril alfabeleridir. Göktürk, Uygur, Arap, Latin ve Kiril alfabeleri geniş bir coğrafi çevre ve uzun bir zaman diliminde kullanılan alfabelerdir. En uzun kullanılan alfabe ise Arap alfabesi olmuştur (Akyüz, 2005, s. 339).

Turan (1990, s. 45-48), Türkçeye köken bakımından en yakın dillerin Moğolca ve Mançu – Tunguz dilleri olduğu belirtir. Türk dilinin İslamiyet’ten sonra etkisinde kaldığı Arapça ve Farsça dilleri ile kaynak ilişkisi olmadığını açıklar. Farsçanın Hint-Avrupa dilleri içerisinde yer aldığını belirtir. Arapçanın Hami-Sami dil grubundan olduğunu, kaynak olarak Habeş Dili ve İbraniceye yakınlığını dile getirir.

2.3.3.1. Türkçenin Tarihsel Gelişimi

2.3.3.1.1. İlk Türk Devletlerinde Türk Dili

Geçmişten günümüze olan tarihi süreçte Türk diline ait ilk kelime örneklerine Sümer tabletlerinde rastlanmaktadır. Arkeolojik buluntuların incelenmesi sonucu Sümer tabletlerinde Türk diline ait kelimeler bulunduğu görülmüştür. Ulaşılabilen en eski yazılı kaynaklar olan Sümer tabletleri, Türk dilinin de tarihî kanıtları olmuştur (Tuna, 1990, s. 48-56). M.Ö. 3100-1800 yılları arasına ait Sümerce metinlerde 300'den fazla Türkçe söz bulunduğunu belirtir. Sümerce ile Türkçe arasındaki ortak sözler ya ortak kökenden gelmektedir ya da alışveriş sonucu ortaya çıkmıştır. Tuna'ya göre ihtimallerden hangisi doğru olursa olsun Türk dilinin ilk verileri M.Ö. 2000-3000 arasında ortaya çıkmaktadır. Ortak sözlerinin bulunması Türklerle Sümerlerin komşu olduklarını da gösterir.

Türklerin bir kısmı M.Ö. 2000-3000 yılları arasında ya da daha önceki zamanlarda Ön Asya'da yaşamış olmalıdır. Orta Asya ilk Türk devletlerinin yaşadıkları olayları ve tarihlerini yazmayışları sonucu elimizde o dönemlerin Türkçesine ilişkin yazılı metin bulunmamaktadır. Hiugnu'lardan başlayarak Türkçenin konuşulan bir dil olduğu bilgisi ile yetiniyoruz. Türk dilinin başlangıçtaki söz varlığı ve özelliklerini bilememekteyiz (Turan, 1990, s. 48).

Göktürkler dönemine kadar olan Türk tarihi ve Türk dili bilgilerimiz Çin kaynakları ile sınırlıdır. Türkçeye ait elimizdeki en eski yazılı belge niteliği taşıyan kanıtlar “*kitabe*” adı verilen yazıtlardır.

“Uygurların kütüphaneler dolusu kitaplarının olduğunu ve bunları batılıların Avrupa'ya kaçırdıklarını L. Ligeti” “Bilinmeyen İç Asya” adlı eserinde anlatmaktadır.” (Demir, 2014, s. 161).

Ağaldağ (1998, s. 6-7) kitabeleri Asya ve Avrupa Grubu Kitabeler olarak 2 başlık altında toplar. Özetle Türk kitabelerini şu şekilde sıralamıştır:

Asya Grubu Kitabeleri

- a) Yenisey Kitabeleri: 23 yerde bulunmuştur. Çoğu mezar taşıdır.
- b) Talas Kitabeleri: 6 kitabeden oluşur. Bozulmuş durumdadırlar. Rus müzelerinde sergilenmektedirler. Balkaş Gölü'nün güneyinde üzerinde Göktürkçe yazılı Türk paraları bulunmuştur.
- c) Orhun Kitabeleri: Baykal Gölü'ne dökülen Selenga Nehrinin Orhun Bölgesinde dikilmişlerdir. Göktürk Kitabeleri adı da verilir. Türk dili , Türk siyasî ve kültür tarihi açısından önemlidirler.

- 1) Suci Kitabesi
- 2) İhehuşoto Kitabesi
- 3) Şine-Uso Kitabesi
- 4) Ongin Kitabesi
- 5) Karabalgason Kitabesi
- 6) Tonyokuk Kitabesi
- 7) Kül-Tegin Kitabesi
- 8) Bilge Kağan Kitabesi
- 9) Esik Kitabesi

Avrupa Grubu Kitabeler:

- 1) Macaristan ve Bulgaristan'da bulunan kitabeler 7-8 tanedir. Bir kısmı Grek harfleriyle Türkçe, bir kısmı da Türk harfleriyle Türkçe yazılmıştır. Bu kitabelerin en mühimi Madara Kitabesidir. Kitabeyi Omurtağ Han (813-831) 812 yılında ölen babası Kurum Han için yazdırmıştır.
- 2) Fransa'da 1924 yılında bulunan Glozel Kitabelerinin M.Ö. 2500 yıllarına ait olduğu zannedilmektedir.

Göktürk ve Orhun Yazıtlarında Türk dilinin sözcük sayısının en fazla yoğunlaştığı alanların devlet yönetimi, aile, tarım ve hayvancılık olduğu görülmektedir.

Aksan'ın (2000) yazıtlar üzerinde yaptığı bir araştırmaya göre Göktürk Yazıtlarında yüzde bir bile olmayan yabancı kelime sayısı Uygur Yazıtlarında artış göstermiştir. Uygur döneminde yeni dinlerin kabulü ve kültürel etkileşim sonucu yabancı kelimeler kullanıma girmiştir.

2.3.3.1.2. İlk Türk-İslam Devletlerinde Türk Dili

İslâm dininin kabulünden sonra kurulan Türk devletlerinde Arapça ve Farsçanın kullanımı yönetici ve aydın sınıfta artmıştır. Halk kitleleri Türk dilini kullanmaya devam etmişlerdir. Rahatsızlık yaratan bu durumun önlenmesinde, Karamanoğlu Mehmet Bey'in 13.05.1277 tarihinde halka duyurduğu "Bugünden sonra hiç kimse sarayda,dîvanda, meclislerde ve seyrande Türk dilinden başka dil kullanmaya" emri etkili olmuştur. Kaşgarlı Mahmud'un yazdığı "Divanü Lûgati't Türk" eseri de bir Türk dili ansiklopedisi niteliği taşır. Ali Şir Nevaî eserlerini Türkçe yazarak Türk dilinin edebiyatta kullanımına önderlik eden isimlerden biri olmuştur.

Sonrasında kurulan Türk beylikleri her alanda Türk dilini kullanmayı tercih etmişlerdir. Turan (1990, s. 54-55) Türk beylerinin de Farsça ad ve sanlar kullanmayı bıraktıklarını dile

getirir. Arapça ibadet dili Farsça da sanat ve edebiyat dili olarak sınırlı kullanılmaya devam etmiştir.

2.3.3.1.3. Osmanlı Devletinde Türk Dili

Osmanlı Devleti'nin kuruluş aşamasında Türkmen geleneği ve Türkçeye önem verildiği görülmektedir. Kültürlerarası etkileşim ile Türkçeye Yunanca ve Fransızca kelimeler katılmıştır.

Osmanlı Devleti Arap alfabesi ile Arapça, Farsça dilbilgisi kurallarını kullanmıştır. Osmanlıca adı verilen Türkçe-Arapça-Farsça karışımı bir dilin ortaya çıkması Türk dilinin kendi gelişimini engellemiştir.

2.3.3.1.4. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Türk Dili

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulması ile birlikte 1928 yılında Latin alfabesi kabul edilmiştir. Osmanlıca içinde bulunan Arapça ve Farsça kelimelerin kullanımdan çıkarılarak Türkçe kelimelerin zenginleştirilmesine önem verilmiştir. Türk Dili Kurumunun Atatürk tarafından kurulması ile Türk Dili'nin kökenini araştırma çalışmaları önem kazanmıştır. Günümüz Türk dünyasında Kiril, Arap ve Latin alfabeleri kullanılmaktadır. Türkiye, Kıbrıs, Balkanlar ve Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkler Latin alfabesini kullanmaktadırlar.

Arap alfabesini Irak, İran, Afganistan ve Doğu Türkistan coğrafyalarında yaşayan Türkler kullanmaktadırlar. Ercilasun'un (1996, s. x) ifadesi ile "Ancak Arap harflerini kullanan bütün bu Türk topluluklarının alfabe ve yazı sistemleri birbirinden farklıdır. Aynı ülkede (Çin'de) yaşayan Uygur ve Kazak Türklerinin dahi alfabeleri aynı değildir."

Eski Sovyetler Birliği içinde yer alan bazı devletlerce Kiril alfabesi halen kullanılmaktadır. 1990'lı yıllardan itibaren bağımsızlığına kavuşan Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden Azerbaycan, Türkmenistan gibi bazı ülkeler Kiril alfabesinden Latin alfabesine geçmişlerdir. Bu ülkelerle gerçekleştirilen çok boyutlu ilişkiler Türk dillerinin etkileşimini giderek artırmaktadır. Ortak eğitim-öğretim faaliyetlerinin olumlu etkisi görülmektedir.

2.3.4. Tarih Boyunca Türk Devletleri

2.3.4.1. İlk Türk Devletleri

Göktürkler, Uygurlar, Avarlar, Bulgarlar, Hazarlar, Macarlar, Peçenekler, Kumanlar (Kıpçaklar), Oğuzlar (Uzlar), Sabarlar (Sabirler), Türgeşler, Karluklar, Kırgızlar.

2.3.4.2. İlk Türk-İslam Devletleri

a) 9. yüzyıl ile 13. yüzyıllar arasında kurulan Türk Devletleri

1. Tolunoğulları ve İhşitler Devleti
2. Karahanlılar Devleti
3. Gazneliler Devleti
4. İhşidoğulları
5. Büyük Selçuklu Devleti
6. Harezmsahlar Devleti
7. Eyyübiler Devleti
8. Memlûklar Devleti
9. Anadolu Selçuklu Devleti
10. Osmanlı Devleti

b) 13. yüzyıl ile 19. yüzyıl arasında kurulan Türk Devletleri

1. Türk Moğol Devletleri
 - a. Kubilay Hanlığı
 - b. Çağatay Hanlığı
 - c. Altınordu Devleti
 - d. İlhanlılar
2. Timurlar
3. Akkoyunlular
4. Karakoyunlular
5. Safevîler
6. Hindistan'da Türk Sultanlıkları ve Babürler
 - a- Kutbîler
 - b- Şemsîler

- c- Balabanlılar
- d- Kalaçlar
- e- Babürlüler

7. Karadeniz'in Kuzeyindeki Türk Hanlıkları

- a- Kırım Hanlığı
- b- Ejderhan Hanlığı (Astrahan)
- c- Kazan Hanlığı
- d- Kasım Hanlığı
- e- Sibir (Küçüm) Hanlığı
- f- Nogay Hanlığı

8. Türkistan Hanlıkları

- a- Şeyhaniler (Özbek Hanlığı)
- b- Özbek Hanlıkları (Hive, Buhara, Hokand Kazak, Kaşgar)

2.4. Türk Kültürünün Özellikleri

Tarihsel süreç boyunca geçirdiği değişimlerle birlikte Türk kültürünün özelliklerinin doğru bir şekilde ifade edilmesi ancak dönemler halinde sunulması ile mümkündür. Bu dönemlerin bilgisi “İlk Türk Devletlerinde Kültür Özellikleri”, “İlk Türk-İslam Devletlerinde Kültür Özellikleri” ve “Osmanlı Devleti'nde Kültür Özellikleri” başlıkları altında, sırasıyla dile getirilecektir.

2.4.1. İlk Türk Devletlerinde Kültür

İslamiyet'in kabulüne kadar geçen zaman sürecinde ilk Türk devletlerinin devlet teşkilatı ve devletin işleme özellikleri Asya Hun Devleti'ne benzerlikler gösterir. Devlete “İl” adı verilmiştir ve devletin başında kağan, han, hakan isimlerinin verildiği hükümdar bulunur. Hükümdarlık işaretlerinin otağ (hakan çadırı), örgin (taht), kotuz (sorguç), tuğ (sancak), yay ve davul olduğu görülmektedir (Işık, 2014).

Şahin (1999), ilk Türk devletlerinde hükümdarlara emretme hak ve yetkisinin Tanrı tarafından verildiğine inanıldığını ve bu durumun “kut” olarak ifade edildiğini belirtmektedir. Hükümdarların bilgelik ve alplik (kahramanlık) niteliklerine sahip kişiler

olmaları gerekmektedir. Hükümdar olarak görevleri de devleti düzene koyma, asayiş ve güvenliği sağlama, halkı iskan etme, töreyi düzenleme ve halkı doyurup giydirmektir.

Kafesoğlu (1997), hükümdar eşi olan “hatun”un devlet işlerinde yardımcı olduğunu, savaflara katıldığını, kurultay toplantılarına katıldığını ve söz sahibi olduğunu dile getirir.

Şahin (1999), ilk Türk toplumlarında halkın aile, urug (soy), bod (boy), bodun (boylar birliği) ve kabile olmak üzere sosyal birimlerden meydana geldiğini belirtir. Yönetimle ilgili olarak askerî, siyasî, iktisadî ve kültürel sorunların “toy” veya “kurultay” adı verilen meclislerde görüşülerek karara bağlandığını, töre denilen kurallara halk ile beraber hükümdarın da uyduğunu açıklar.

Işık (2014), kurultayın dışında devlet işlerinden “ayukı” adı verilen hükümetin sorumlu olduğunu, hükümetin hakan ve kurultayın emirlerini yerine getirdiğini, hükümetin başında “aygucu” adı verilen başbakanın bulunduğunu söyler.

Şahin (1999), ilk teşkilatlı Türk ordusunun kurucusunun Büyük Hun Hakanı Mao-Dun olduğunu belirterek, ordunun on’lu sisteme göre teşkilatlandırıldığını açıklar. En küçük birliğin on kişiden ve büyük birliğin de on bin kişiden oluştuğunu ve tümen adını aldığını dile getirir.

Işık (2014, s. 101) Türk toplulukları için hükümdarın yanında savafla katılmanın ve yurt savunmasında görev almanın töre olduğunu dile getirerek paralı asker uygulamasının bulunmadığını belirtir. Atı evcilleştirerek süvari birlikleri kurmak, orduya çabuk hareket etme kabiliyeti kazandırmıştır. Ok, gürz, mızrak ve kılıç gibi hafif silahlar taşımaya ve kullanmayı gerektirmiştir.

Türk orduları taktikleri geliştirerek özellikle ricat (geri dönüş) ve pusu taktiği kullanarak savafları kazanırdı. Bu özel taktiğe “Turan Taktiği” adı verilmiştir.

Şahin (1999) dini inanç olarak Türk toplumlarında “Gök Tanrı” inancının hakim olduğunu belirtir. Bu inançta Tanrı tektir. Hükümdar Gök Tanrı tarafından görevlendirilir ve Tanrı adına yönetir. İnsana hayat veren, doğayı yeşerten, yağmur yağdıran, Güneşi ve Ay’ı veren, rüzgârı estiren hep Tanrı’dır. Ölümünden sonra da ruh yaşamaya devam eder düşüncesi olduğundan dolayı ölen kişinin mezarının içine kişisel eşya, giysi ve atı da konurdu.

Türklerin Gök Tanrı inancını, Özer (1992, s. 32) şöyle dile getirmiştir;

“... Gök ile yer birbirine karşıt değildir, aksine birbirini tamamlarlar. Bu iki temel varlık “Yır-Sub”, yani yer ve su olarak bilinir. Türkler’e göre evrenin ana maddesi sudur ve her şey ondan yaratılmıştır. Dolayısıyla su kutsaldır ve kirletilemez. Türklerin Gök Tanrı inancının

özelliklerini Orhun Yazıtları'nda görmek mümkündür. Bu yazıtlarda daha çok, Tengri ya Türk Tengrisi olarak yer alan Tanrı, yaratan ve yok eden bir güç olarak ifade edilir. Gök inanışına göre evren, sabit olan Kutup Yıldızı etrafında eşit aralıklarla döner. Bu dönüş hiç durmaz. Gökteki düzen, olduğu gibi yeryüzüne de yansır. Kutup Yıldızı'nın tam altında “*Ordug*” adı verilen hakanın oturduğu şehir bulunur “*Ordug*” un düzeni, gökteki düzenin aynısıdır. Nasıl ki gök, Kutup Yıldızının etrafında dönerse, toplumdaki işler de hükümdarın çevresinde döner. Buyruklar(emir alanlar) hükümdarın etrafında “*orun*” (rütbe)larına göre dizilirler. Bu dizilişe “*kuram*” denir. Bu düzen içinde en önemli değer “*bilge*” ve “*alp*” olmaktadır.”

Türklerin Gök Tanrı inancında, mavi rengin önemi büyüktür. Gök rengi olan mavi çok sevilmiş ve saygı görmüştür.

Mavi, yani “gök rengi” her şeyin üstündeydi. Bütün güzellik, her türlü kutsallık onda toplanmıştı. Türk gök rengini çok sever, ama ondan çok da korkardı. Bu korkusu saygı ile karıştı. Saygı değer her şey, gök renkte idi. Bütün Türk edebiyatı, bununla doludur. Eğer Türk, bir kimse için “gök sakallı” diyorsa, bilelim ki o kimse, kutsal bir kişidir veyahut da Tanrı'nın bir elçisidir (Ögel, 2000, s. 57).

Işık (2014), Ötüken şehri ve Tarım ırmağı çevresi ile Tanrı Dağlarının kutsal sayılmış olduğunu dile getirir. Kavimler Göçü sonrasında Balkanlara ve Orta Avrupa'ya göç eden Hun, Macar, Bulgar, Peçenek, Uz ve Avar boylarının asimile olarak milli kimliklerini kaybettiğini belirtir. 751 yılında yapılan Talas Savaşı ve Müslüman tüccarların etkisiyle Türk topluluklarının Gök Tanrı inancının benzeri olan İslam Dini ile tanıştığını, İslâm Dini ile Gök Tanrı inancının çok benzerlikleri olduğunu ve İslâm Dini'ni kabul etmenin Türk kimliğini ve kültürünü kaybettirmediğini açıklamıştır.

Toplumsal hayat ve aile kurumu açısından bakıldığında, bu dönemde geçim kaynağı olan hayvancılık nedeniyle göçebe hayat yaşandığı ve çekirdek ailenin daha baskın olduğu görülmektedir. Ekonomik, ticarî ilişkiler karşılıklı olarak takasa dayanır. Özellikle hayvan karşılığı ipek alma şeklinde Çin ile yapılan ticaret önemlidir. Tarım faaliyetleri ikinci geçim kaynağıdır.

Şahin (1999), arkeolojik kazılarda sulama kanalları ve tahıl ambarları bulunduğunu, Çin'den tohum ve tarım aletleri alındığını belirtir. Türklerin Çin'den başlayıp Akdeniz'e kadar uzanan İpek Yolu boyunca coğrafyaya hakim olma mücadelesi hep devam etmiştir. Işık (2014, s. 135) “Türklerin İpek Yolu'nun yanında Kafkaslardan başlayarak Ural-Altay dağ sırası boyunca uzanan ve onları da aşarak Sibirya'ya kadar ulaşan Kürk yolu üzerinde de söz sahibi oldukları bilinmektedir.” bilgisini vermektedir. Demir ve altın madenleri işlemeciliğinin çok ilerlediğini, halı ve kilim dokumacılığının geliştiğini ve ticaret de yapıldığını vurgular. Asya Hunları ve Göktürkler döneminde kullanılan Türklere ait para örneklerine henüz rastlanılmamıştır. Uygurlar döneminde “kamdu” denilen bez paralar kullanılmıştır. Bu paralar, ipek veya pamuklu kumaş üzerine Uygur hanının damgasının basıldığı paralardır. Yedi yılda bir yıkanarak, damgası tekrar basılarak kullanılmıştır.

“Bozkır Kültürü” ismi de verilen bu dönemde, birbiri ile mücadele eden hayvan figürleri süsleme motifi olarak kullanılmıştır. Kemer tokaları, kılıç, hançer kabzası, süs eşyaları ve at koşum takımları üzerine pars, kaplan, kurt, yırtıcı kuş, geyik, at, koyun ve keçi gibi hayvanların birbiriyle mücadelesi motif olarak işlenmiştir (Kafesoğlu, 2005, s. 340).

Renkli taş, altın ve gümüş işlemeciliği, halı ve kilim dokumacılığı, deri işlemeciliği, gergef işçiliği ve otağcılık bu dönemde gelişen sanatlardır.

Müzik aleti olarak kopuzun önem taşıdığı görülmektedir. Destanlar, kahramanlık menkıbeleri, türküler, hatıralar kopuz çalınarak söylenmiştir. Sözlü edebiyatta “Dedem Korkut Hikayeleri” gibi günümüze kadar tarihi bilgi aktarımı da sağlanmıştır. Türk boylarının gerçekleştirdiği göçlerle kopuz; Mısır, Suriye, Balkanlar, Macaristan, Çekoslovakya, Polonya, Rusya, Ukrayna ve Almanya’ya girmiş, “koboz, kubos, kobzo, kopuş” vb. adlar verilerek kullanılmıştır (Kafesoğlu, 2005, s. 343).

Toner (1990, s. 197), Göktürkler ve Uygurlarla birlikte mimarî alanda anıt mezar, saray, kale, kervansaray gibi ilk eserlerin verilmeye başlandığını belirtir.

Türkçe Ural-Altay dil ailesinin Altay kolundan gelmektedir. Türkçe ile yazılı belgelere kadar geçen süre içinde tarihî ve kültürel bilgilerin kuşaktan kuşağa aktarımı sözlü edebiyatın sav, sagu, koşuk, ninni, mani, destan gibi türlerinin kullanılması ve geliştirilmesi ile mümkün olmuştur.

Şahin (1999, s. 28), Türk edebiyatının başlangıçta zengin bir destan edebiyatı olduğunu, Türk destanlarından en meşhurunun “Oğuz Kağan Destanı” olduğunu belirtir. Göktürlere ait “Bozkurt” ve “Türeyiş” destanın bulunduğunu açıklar. Koşukların “Şölen”, “toy” gibi ziyafetlerde ve “sığır töreni” denilen süre avlarında söylendiğini, “kopuz” çalındığını, sagunun ise bir devlet adamı veya kahramanının ölümünde düzenlenen “yuğ” törenlerinde söylendiğini belirtir.

Işık (2014, s. 98), Türk edebiyatının başka bir önemli kaynağının “Dede Korkut Hikayeleri” olduğunu, bu hikayelerin Oğuz Kağan Destanı’nın – İslamiyetin etkili olmaya başladığı dönemlerde – İslâmî bir söyleyişle aktarılması özelliği taşıdığını belirtmektedir.

Türlere ait ilk alfabe ve yazı örneği Orta Asya’nın çeşitli bölgelerine dağılmış mezar taşı ve kitabelerdir. Orhun Kitabeleri, Göktürkler ve Uygurlar tarafından kullanılan alfabelerle yazılan en güzel, en değerli, taşa kazınan - Türk tarih ve varlığının delili niteliğinde - yazılı edebiyat eserleridir. Tonyukuk, Kül Tiğın ve Bilge Kağan adına ilk ağızdan en doğru bilgilerin tarihe ve gelecek nesillere aktarılmasıdır.

Karahanlılar ile birlikte İslâm dininin kabulünden sonra Türk halkı sadece kutsal kitap ve ibadet dili olarak Arapçayı kullanmış, kendi dilini bırakmamıştır. Kutadgu Bilig, Divanü Lugâti't Türk, Atabetü'l Hakayık ve Divan-ı Hikmet, Türkçe eserler olarak dilimizin 13. yüzyıla kadar sadeliğini koruduğunu gösterir (Işık, 2014, s. 79).

Şahin (1999, s. 29), Uygurların kâğıt ve baskı tekniğini bildiklerini, 18 harfli Uygur alfabesinin kullanıldığı hukuk vesikaları bulunduğunu, Avrupa'nın Moğollar aracılığı ile matbaadan haberdar olup geliştirdiklerini belirtir.

Türkler İslâm dininin kabulüne kadar “On iki Hayvanlı Türk Takvimi”ni kullanmışlardır. Astronomi ve coğrafya alanında ileri düzey bilgiye sahiptirler.

Şahin (1999, s. 30), Çinliler, Moğollar, İranlılar ve Araplarla ilişkileri olan Türklerin birbirlerinin kültürlerinden etkilendiğini dile getirir. Çinliler askerlerini Göktürkler gibi giydirmiş, Uygurlar Çinlilerden etkilenecek Mani dinine girmiş, Moğollar Uygurlardan tarım öğrenmiştir. Çinlilerin batıya doğru olan ilerlemesi, 751 yılında Karlukların yardımıyla Arap ordularının kazandığı Talas savaşıyla durdurulmuştur. Abbasi Devleti zamanında İslâm dini Türklerde yayılmaya başlamış ve Türkler Abbasi ordularında önemli görevler almıştır.

2.4.2. İlk Türk – İslam Devletlerinde Kültür

Türk toplumunun 10. yüzyıldan itibaren İslam inancı ve kültürü ile karşılaşmasının ardından İslamiyet'i kabul etmesi ile birlikte Türk-İslam kültürü oluşmaya başlamıştır. Karahanlılar ile başlayan bu dönem, Büyük Selçuklu Devleti ile olgunlaşmıştır. Bu dönemde geçmişten gelen Türk kültürünün temel özellikleri korunmuştur.

Devlet yönetiminde, yeni bir dinin kabul edilmesine rağmen eski gelenek olan Tanrı'nın verdiği kut (devlet, baht, iyi talih ve kısmet) sahibi olan hükümdarın devleti yönetmesi anlayışı devam etmiştir. Memluklar dışında Kut'un irsî (kalıtsal) olduğu kabul edilirdi, babadan oğla geçerdi. Ülkenin bir bölgesini idare eden hanedan üyelerine “melik” denirdi. Melikler dış ilişkilerde merkeze tâbidirler. Para basabilirlerdi ve ayrı askeri kuvvetleri vardı. Karahanlılar döneminde hükümdara “han, hakan, ilig” gibi Türkçe unvanlar kullanırken Gaznelilerden itibaren “Sultan” unvanı kullanılmaya başlanmıştır. Sultanlar haftanın belli günlerinde ileri gelen yöneticileri ve kumandanları kabul eder, halkın şikayetlerini dinler, kadıları tayin ederdi. Bağlı devlet başkanlarının ve meliklerin

idareciliklerini tasdik ile devlete karşı işlenen suçlarla meşgul olan yüksek mahkemeye başkanlık ederdi.

Devlet, hanedanının ortak mülkü kabul edilirdi. Ordu genellikle Türklerden meydana gelirdi. Eski Türk onlu sistemine dayanan bir yapıya sahipti. Askeri birlikleri “subaşı” denilen kumandanlar idare ederdi.

Türk – İslam devletlerinde toplumsal ve ekonomik hayatta devlet memurluğu, din adamlığı, tüccar, esnaf, sanatkar, köylü, çiftçi gibi meslek grupları vardı. Loncalar esnaf birlikleri, Ahilik teşkilatı ekonomik faaliyetlerde önemli rol oynamıştır. Yarı göçebe bir hayat yaşayan Türkmen aileleri yerleşik hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Kervansaray, han, hamam, cami, medrese ve hastane gibi sosyal tesisler inşa edilmiş, bu yerlerin masraflarını karşılamak üzere vakıflar kurulmuş ve çalıştırılmıştır.

Dini hayat açısından Türklerin İslamiyet’e samimiyetle bağlandıkları ve İslamiyet’in yayılması için büyük çaba harcadıkları görülür. Hanefilik mezhebi daha çok desteklenmekle birlikte diğer mezhepler de toplum içinde yaygınlaşmış, sufilik de gözetilmiştir.

Dil ve edebiyat alanında, resmî yazışmalarda Türkçe, Arapça, Farsça kullanılmıştır. Karahanlı Devleti Orta Asya Türk kültürünün taşıyıcısı olmuştur. Bu dönemde karşımıza Kaşgarlı Mahmud ile Yusuf Has Hacib isimleri çıkmaktadır. Kaşgarlı Mahmud’un “Divanü Lugati’t Türk” adlı eseri Arap kültürüne karşı Türk kültürünün anlatıldığı bir eserdir. Bu eser Türk tarih, coğrafya, destan ve efsanelerine ilişkin bilgiler verir. Yusuf Has Hacib’in Kutadgu Bilig adlı eseri ise Türk siyasetnamesi olma özelliği taşır. Selçuklu veziri Nizamülmülk’ün yazdığı “Siyasetname” adlı eseri ile, Edib Ahmed Yükneki’nin yazdığı “Atabetü’l Hakayık” bu dönemin diğer önemli eserlerindedir.

Türk mimarisinin esas gelişimi, 10. yüzyılın ikinci yarısında İslâm dinini kabul eden Karahanlılar Devleti ile başlamıştır. Gazneliler Devleti ve Büyük Selçuklu Devleti’nde mimari gelişim devam etmiş olup en güzel örnekler başkentlerde inşa edilmiştir. Osmanlı Devleti döneminde Mimar Sinan ile doruk noktasına çıkan Türk mimarisi yüksek nitelik ve özgünlüğe sahiptir.

Aydoğan’a (2006, s. 128) göre , Türk mimarisi her yapı türünde özgün örnekler vermiştir. Özellikle dinsel yapı, türbe, saray, köşk, kültürel merkez (külliye), kaleler, kapalı çarşı, han ve kervansaray inşasında en yetkin örnekleri Türk mimarisinin gerçekleştirdiğini ifade

eder. Yapılarda taş, alçı, çini, maden, ahşap gibi malzemelerin kullanımı sadelik ve güzelliğin bir arada bulunduğu ustalıkla gerçekleştirilmiştir.

Bilim ve sanat faaliyetleri hükümdarlar tarafından desteklenmektedir. Farabi, İbn-i Sina, El Birûnî, Ömer Hayyam önemli bilim adamları ve felsefecilerdir. Alp Arslan'ın talimatı ile Nizamülmülk tarafından yaptırılan Bağdat Nizamiye Medresesi dünyanın ilk üniversitesi kabul edilir. Günümüze kadar gelen mimari ve sanat eserleri mevcuttur. Özellikle saray, cami, mescit, imaret, medrese, türbe gibi mimari yapı örnekleri ile hat, minyatür, çini, halı, kilim gibi sanat eserleri Selçuklu kültürünü de yansıtan tarzda gerçekleştirilmiştir. Müzik türleri olarak tasavvuf müziği ve ordu müziği olan mehter de bu dönemde karşımıza çıkmaktadır.

Edebiyat, felsefe ve bilim dallarında önemli çalışma, buluş ve eser bırakmış olan isimler olarak Bîrunî, Farabî, İbn-i Sina, Harezmi, Fîrdevsî, Ömer Hayyam'ı sayabiliriz. Tasavvuf alanında Mevlâna, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre önemli kişilerdir.

2.4.3. Osmanlı Devleti'nde Kültür (13. yy – 20. yy)

“Osmanlı Devleti tarihi gelişmeye uygun olarak kendinden önceki Türk-İslam devletlerinin bir varisi olarak onların kültür değerlerini de devralıp geliştirmiştir. Buna göre Osmanlı kültürünün dayandığı temeller Orta Asya kökenli Türk kültürü, İslâm kültürü ve medeniyeti ile devletin hakim olduğu memleketlerdeki mahalli kültürlerdir.” (yegitek.meb.gov.tr).

Bu kültürleri kendi içinde bütünleştiren ve klasik yapısına kavuşan Osmanlı kültürü 17. yüzyıldan itibaren değişen dünya şartları karşısında yeni görünüm kazanmaya başlamıştır.

Işık (2014, s. 249), Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminden itibaren devlet teşkilatının Anadolu Selçuklularına benzediğini, Osman Bey zamanında basılan ilk parada kendi adının yanında Anadolu Selçuklu hükümdarının ve Abbasi halifesinin ismi bulunduğunu belirtir. 19. yüzyıla kadar büyük bir değişim olmadan devlet teşkilatının devam ettiğini açıklayarak, 17. ve 18. yüzyıllarda Avrupa'da yaşanan değişimlerin 19. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devletini etkilemeye başladığını (Işık, 2014, s. 251) şöyle dile getirir:

“17. ve 18. yüzyıllarda Avrupa'da meydana gelen değişim hareketlerinin etkisi kısa bir süre sonra Osmanlı Devleti'nde görüldü. 19. Yüzyılın başında imzalanan Sened-i İttifak ile ilk kez padişahın yetkileri sınırlandı. 1839 Tanzimat Fermanı ile padişahın kanun üstünlüğünü kaybetmesi, teokrasi ve katı bir monarşi anlayışıyla yönetilen ülkede demokratik alanda atılan

ilk adım oldu. Mahkemeler açıldı, kanun dışı uygulamalar ve angaryalar ortadan kaldırılmaya çalışıldı. Anayasal düzenin oluşturulması yönünde önemli adımlar atıldı. 1876 ve 1908’de ilan edilen Meşrutiyet yönetimiyle halk padişahın yanında ülke yönetiminde kısmen de olsa söz sahibi olabildi. Daha da önemlisi, Türk tarihinde ilk kez meşrutiyetin ilanı ile anayasal düzene geçildi.”

Şahin (1999, s. 167) in ifadesi ile Osmanlı Devletinde hakimiyet anlayışı, İslâmi anlayışa dayanmakla birlikte eski Türk-Oğuz töresinden de etkilenmiştir. Osmanlı Devleti, Osman Gazi tarafından 13. yüzyılın sonunda kurulmasından 20. yüzyılda yıkılışına kadar geçen süre içinde hakimiyetin bölünmezliği prensibine dayanmıştır. Bütün güç ve hakimiyet tek hükümdarın elinde toplanmıştır. Osmanlı Devleti’nin sınırlarının ve gücünün gittikçe büyümesine bağlı olarak hükümdarın aldığı isim Bey, Gazi, Sultan, Hüdavendigâr, Han, Hakan, Kayzer, Halife-yi Ruyî Zemin, Padişah sırasına uygun olarak değişmiştir. Devlet yönetiminin merkezi önce Bursa, ardından Edirne en son olarak da İstanbul olmuştur. Toplum yapısı yönetici sınıfı ve yönetilenler sınıfı olarak ikiye ayrılmaktadır. Yönetici sınıfı; saray halkı, seyfiye (kılıç, ehli), ilmiye (din ve ilim adamları) ve kalemiye (bürokrat) alanında çalışan kişilerden oluşmaktadır. Yönetilenler (reaya) ise halk tabakasıdır. Tarım, hayvancılık, ticaret ve sanayi ile geçimini sağlayan insanlardır. Esnaf birlikleri Ahi Teşkilatı örneği olan “Loncalar” şeklinde örgütlenme özelliği taşımaktadır.

Osmanlı Devleti’nde en üst yönetim kurumu Divan-ı Hümayun’dur. Fatih Sultan Mehmed dönemine kadar Divan-ı Hümayun’un başında padişah, daha sonra ise veziriazam bulunmuştur. Divan-ı Hümayun’un aslî üyeleri olan veziriazam ve vezirler idari ve örfî işlerden, nişancılar arazi işlerinden, kazaskerler şer’i ve hukuki işlerden, defterdarlar mali işlerden sorumlu idiler. Divan-ı Hümayun toplantılarında katiplerin başı olan reisülküttab, padişah ile divan arasında haberleşmeyi sağlayan kapıcılar kethüdası ile zabıta görevi yapan çavuşbaşı da bulunurdu.

Osmanlı Devleti’nde ülke eyaletlere ayrılmıştı ve her eyaletin yönetimini “beylerbeyi” adı verilen atanmış kişiler yapardı. Eyaletlerin idaresi, ekonomik ve sosyal düzeni ile askeri teşkilatlanması tımar sistemi ile şekillenmişti.

Işık (2014, s. 256), Osmanlı Devleti kuruluş aşamasında ordunun gönüllülerden oluştuğunu, ilk düzenli ordunun Orhan Bey zamanında kurulduğunu, Karesi oğullarının yenilmesinin ardından bu beyliğin deniz gücünün ele geçirildiğini ve ilk donanmanın kurulduğunu belirtir.

Osmanlı ordusu merkez (kapıkulu) kuvvetleri ile eyalet kuvvetleri (tımarlı sipahiler)nden meydana gelmiştir. Eyalet kuvvetlerini oluşturan ise yaya ve müsellemler, tımarlı sipahiler,

akıncılar, deliler, kale muhafızları, yardımcı kuvvetler ve geri hizmet sınıflarıdır (Şahin, 1999, s. 175).

Osmanlı Donanması, Yıldırım Beyazıt zamanında Gelibolu'da tersane yaptırılması ve Fatih Sultan Mehmed'in denizciliğe önem vermesiyle gelişmiştir. II. Beyazıt'ın gemiler yaptırması, Kanuni Sultan Süleyman döneminde Barbaros Hayrettin Paşa ve arkasından gelen Turgut Reis, Piyale Paşa ve Kılıç Ali Paşa gibi denizcilerin hizmetleriyle çok güçlenmiştir. 17. yüzyıldan itibaren batı ülkelerinde sanayinin gelişmesi ve yüksek nitelikli denizci yetiştirilememesi gibi nedenler Osmanlı donanma gücünü geriletmiştir.

Şahin (1999, s. 182), Osmanlı Devleti'nde hukuk sisteminin İslam'a dayalı şer'i hukuk, adet ve geleneklere dayanan örfî hukuk ile fethedilen topraklarda uygulanmakta olan kanun ve nizamlardan oluştuğunu belirtir. Padişahın İslâm dinine ters düşmeden idarî, askerî ve malî konularda kanun çıkarabildiğini, şeyhülislam, kazasker ve ulemalardan yardım aldığını açıklar.

Işık (2014, s. 262), "Osmanlı Devleti'nde mahkemelerin başkanlığını kadılar yerine getirmekteydi. Aldıkları kararlarda bağımsızlardı" açıklamasını yapar.

Yargı yetkisini elinde bulunduran kadılar en yüksek dereceli medreselerden mezun olurlar, küçük bir kazada göreve başlayarak sancak ve eyalet görevlerine yükselirlerdi. Kadılar tarafından çözülemeyen davalar ile kadıların tayin ve terfi işleri kazaskerler tarafından yapılarak sonuçlandırılırdı.

Osmanlı Devletinde eğitim sistemi hangi kurum ve meslek alanında insan yetiştirileceğine göre saray (Enderun) eğitimi, kalem (bürokrat) eğitimi, dergah (tasavvuf) eğitimi ve medrese (ilim) eğitimi olarak şekillenmiştir. Bu eğitim şekillerinden Osmanlı Devleti için önemli ve ağırlıklı olan medrese eğitimi olmuştur (Şahin, 1999, s. 183).

Işık (2014, s. 268), medreselerde her müderrise en fazla yirmi öğrenci düştüğünü, medreselerde okumak için gençlerin sınavlara girmesi gerektiğini, sınav sonuçlarına göre kabiliyetlerine uygun sınıflarda ders gördüklerini belirtir. Mezun olanların devlet kadrolarında yöneticilik, memurluk yapabildiklerini, müderris (eğitim üyesi, hoca), kadı olabildiklerini açıklar.

İlk Osmanlı medresesi Orhan Gazi tarafından İznik'te kurulmuştur. Fatih Medresesi ve Süleymaniye Medreseleri en ünlü olan yüksek bilim ve kültür kuruluşları olmuşlardır. Medreselerde hem dinî (naklî) ilimler hem de aklî bilimler okutulmuştur. Nakli ilimler kelim, fıkıh, tefsir gibi İslâm dinine ait ilimlerdir. Aklî ilimler ise insanın akli ile

araştırarak elde ettiği mühendislik, tıp gibi ilimlerdir. Fatih Sultan Mehmed zamanında Fatih Külliyesi'nde önemli bilim adamları Ali Kuşçu (astronomi), Sabuncuoğlu Şerafettin (tıp), Enveri (tarih), Amasyalı Şükrullah'tır.

Kanuni Sultan Süleyman devrinde din alanında Zenbilli Ali Cemali Efendi ile Ebussuud Efendi önde gelen isimlerdir. Tarihçi olarak Kemalpaşazade, Hoca Sadeddin Efendi ve Mustafa Selânikî isimleri görülmektedir. Ünlü denizci Pirî Reis ve Kitab-ı Bahriye adlı eseri önemlidir.

16. yüzyılda Takiyüttin Mehmed tarafından yapılan rasathane şeyhülislamın fetvasıyla yıkılmıştır. 17. yüzyılda Katib Çelebi bilim adamı olarak, Evliya Çelebi gezgin olarak Mimar Sinan mimar olarak ün yapmış önemli isimlerdir.

Osmanlı Devleti'nde din ve bilim dili olarak Arapça, edebiyat dili olarak Farsça, resmi yazışma dili olarak Türkçe kullanılmıştır. Edebiyat üç koldan gelişme göstermiştir. Divan edebiyatında önemli isimler Bâki, Fuzulî, Zatî, Hayalî, Yahya Bey ve Nef'î'dir. Halk edebiyatında Pir Sultan Abdal, Köroğlu, Gevherî, Karacaoğlan, Kul Mehmed ve Öksüz Dede ünlüdür. Tekke edebiyatında ise Mevlâna, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre, Kaygusuz Abdal, Pîr Sultan Abdal, İbrahim Gülşeni en tanınmış kişilerdir. Müzik alanında Türk Müziği ve mehter müziği çalışmaları yapılmıştır.

Güzel sanatlar alanında, minyatür, seramik, çinicilik, cilt, hat ve müzik alanında çalışmalar yapılmıştır. Mimari açıdan öne çıkan yapılara ilk örnekler İznik'te yapılan Hacı Özbek Cami ve Bursa'da yapılan Orhan Bey Cami'leridir. 14. yüzyılda Yıldırım Beyazıt zamanında yapılan Anadolu Hisarı, 15. Yüzyılda Fatih Sultan Mehmed tarafından yapılan Rumeli Hisarı, Topkapı Sarayı, Fatih Cami ve Külliyesi, 16. yüzyılda Mimar Sinan'ın yaptığı Şehzade Cami, Süleymaniye Cami ve Selimiye Camileri 17. yüzyılda yapılan Sultan Ahmed Cami, Yeni Cami, 18. Yüzyılda yapılan Nuru Osmaniye Cami önemli mimari eserlerdir.

Osmanlı Devletinde toplumsal hayatta dinlenme ve eğlenme amaçlı olarak yapılan faaliyetler; sandal turları yapmak, Adalar, Çamlıca, Emirgan, Sadabad Deresi gibi mesire yerlerini gezmek, kahvehaneye gitmektir. Meddah, orta oyunu ve Karagöz gibi oyunlar eğlence amaçlı sergilenmiştir. Spor etkinlikleri olarak ok, kılıç, mızrak kullanma, ata binme, güreş yapılmıştır.

2.4.4. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Kültürü

Osmanlı Devleti'nin, 1. Dünya Savaşı'nın ardından dağılması sonucunda Anadolu topraklarında 1923 yılında Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Devleti demokrasi ile yönetilen laik, sosyal bir hukuk devletidir. Siyasî, ekonomik, sosyal, kültürel, hukuki ve bilimsel, kısaca hayatın her alanına ilişkin yeniden yapılanma gerçekleştirilmiştir. Özellikle harf devrimi yapılarak, eğitim ve öğretimin birleştirilmesiyle çağdaş eğitimin temelleri atılmıştır. Yapılan inkılaplar ile çağın gerektirdiği yenilenme sağlanmış, ülke olarak güçlü ve gelişmiş medeniyet örneği olmak amaçlanmıştır. Günümüzde bu hedefe ulaşmak için gerekli çalışmalar devam etmektedir.

2.5. Türk Kültür Unsurlarına Örnekler

2.5.1. Türk Kıyafet Kültürü

Toplumların ve insanların kıyafetlerini iklim, coğrafya, tabiat şartları, dini inançlar ve kültürel değerler belirler.

Bir insanın kıyafetlerinden kültürü ve ait olduğu toplum anlaşılabilir. Yaptığı iş, statüsü, ekonomik durumu, cinsiyeti bilinebilir.

Türk toplumunun geçmişten günümüze kadar olan tarih boyunca kıyafet kültürü açısından taşıdığı özellikleri ve geçirdiği değişimi üç dönem halinde açıklayabiliriz (Arıç, 2013):

2.5.1.1. Eski Dönem Türklerde Kıyafet

Eski Türkler geçim kaynağı olarak hayvancılık ve göçebe hayat tarzından dolayı daha çok deriden yapılmış rahat kıyafetler giymişlerdir. İç çamaşır üzerine giyilen kaftan, çapan (şapan ya da çarpıt) denilen bir çeşit hırka, ceket ya da palto ve ayağa giyilen çizme veya çarık erkeklerin kıyafetiydi. Kadınların giysileri ise şalvar, üç etek, cepken, ayakkabı ile başlıktan oluşmaktaydı. Hunlardan itibaren atlı birliklerin kurulmasıyla savaşlarda deriden yapılmış, günlük hayatta ise kumaştan yapılmış şalvar ve pantolonlar giyilmiştir. Çizmeler deri ve keçeden yapılmıştır. Yerleşik hayata geçmekle birlikte dokuma

kumaşlardan yapılan giysiler giyilmiştir. Başka kavimler kopça kullanırken Türkler düğme kullanmışlardır. Mevsime uygun kumaşlardan yapılmış pelerin giyilmiştir.

Başlarına börk takmışlardır. Türk erkeklerinin uzun saçlı, bıyıklı oldukları belgelerden anlaşılmaktadır. Başlıklarının uzun ve gösterişli olması statü yüksekliği işareti idi. Uygurların kürk ve süslü şapka giydikleri bilinmektedir.

2.5.1.2. Osmanlı Döneminde Kıyafet

Osmanlılarda giysinin kumaşı ve rengi kişi hakkında statü bilgisi vermektedir. Memur ya da askerin statüsü kavuğundan cübbesinden anlaşılırdı. Günlük hayat, tören ve sefer kıyafetleri birbirinden farklıdır. Kıyafet rengi olarak en sık kullanılan renk yeşil, en az kullanılan renk ise siyahtır. Kıyafetlerin boyu uzundur. Osmanlılar askeri kıyafeti ilk kullanan devlettir. Selçuklu ve Osmanlılarda beyaz renge önem verilmiştir. Ayakkabı renkleri ulemalar için mavi, subaylar için sarı, erler için kırmızıdır.

Kadın giyiminde entari, şalvar ile gömlek, ceket ile etek şeklinde üç tip kıyafet kullanılmıştır. Sokağa çıkan kadınlar kıyafetlerinin üstüne ferace veya çarşaf giyerler, yüzlerini de “yaşmak” denilen bir örtü ile örterlerdi. Ferace bol bir giysi olup toz pembe, havaî mavi, açık yeşil gibi uçuk renklerdeydi. II. Abdülhamid devri ortalarında ferace yerine çarşaf giyilmesi istenmiştir. Avrupa modası etkisi saraydan başlayarak halka doğru yayılmıştır.

Osmanlı Sultanları pahalı ve lüks kumaştan kaftanlar giymişlerdir. Sultanlar günlük hayatta şalvar üstüne gömlek veya iç entarisi, en üste de kısa veya uzun kaftan giymişlerdir. Başlıklar da kıyafetin bir parçasıdır.

18. yüzyıla kadar geleneksel olan kıyafet daha sonra batı etkisinde kalmıştır. II. Selim’in kurduğu Nizam-ı Cedid ordusu kıyafeti batı etkisinde hazırlanan ilk kıyafetlerdir. II. Murat döneminde asker ve memurlar için setre ve pantolon kabul edilmiş, halk serbest bırakılmıştır. “Başibozuk” deyimini halkın istediği başlığı (serpuşu) giyebilmesinden kaynaklanmıştır.

Cübbe ve sarık yalnız ulema sınıfı tarafından giyilecek kıyafet olarak belirlenmiştir. Geri kalan tüm sivillerin fes giymesi istenmiştir.

Osmanlı toplumunda dini ve etnik azınlıkların da özel kıyafetleri vardır. Şalvar ve elbisenin üstüne aldıkları dış sokak giysisi koyu renk veya siyah, ayakkabıları da siyah

renk olurdu. Erkekler başlarına alt kısmı türbanla çevrilmiş silindir şeklinde başlık takarlar, kadınlar başlarına geniş şal örterlerdi.

18. yüzyıldan itibaren Avrupa etkisine giren özellikle Paris ve Londra modasının takip edildiği bir kıyafet anlayışı yaygınlık göstermiştir. 20. yüzyılın başlarında çarşaf ve peçe terk edilmeye başlanmıştır. Elbise, manto ve tuvalet giysisi örnekleri kadın moda dergilerinden başlayarak topluma sunulmuştur.

2.5.1.3. Cumhuriyet Döneminde Kıyafet

25 Kasım 1925 tarihinde çıkarılan “Şapka İktisası Kanunu” ile milletvekilleri ve memurlara şapka giyme zorunluluğu getirilmiştir. Din adamlarının dini kıyafetlerini sadece ibadet merkezlerinde, görev başında iken giymeleri kabul edilmiştir. Asker, polis, sporcu, denizci, öğrenci gibi meslek grupları için mesleki kıyafetler belirlenmiştir. Kadınlar için modern kıyafetler önerilmiş ve teşvik edilmiştir. Dış sokak giysisi olarak manto ve eşarp gittikçe yaygınlaşmıştır. Kıyafetler için yerli kumaş kullanılarak şık ve temiz olunacak bir anlayış desteklenmiştir. Erkeklerin pantolon, gömlek, ceket, kravat ve şapka giymeleri uygun görülmüştür. Zamanla köyden şehre göç, eğitim, meslek, kültürler arası etkileşim gibi nedenlerle kıyafet anlayışı serbestleşmiştir.

2.5.2. Türk Kahvehane Kültürü

Kahve bitkisinin ilk bulunduğu yer Afrika kıtasıdır. Kahve bitkisi ilk kez 15. yüzyılda Arabistan’ın güneyinde yetiştirilmeye başlanmıştır ve o bölgedeki halklarda kahve alışkanlığı oluşmuştur. 1517 yılında Yemen Valisi Özdemir Paşa kahveyi İstanbul’a getirmiştir. Türkler tarafından geliştirilen yeni bir hazırlama metodu sayesinde kahve “Türk Kahvesi” adını almıştır(Ulusoy, 2012).

Kısa zaman içinde çok sevilerek tüm toplumda yaygınlaşan kahve ve kahvenin içildiği mekan olan kahvehaneler sosyal yaşamın ayrılmaz parçası olmuşlardır. Zamanla birlikte kahve ve kahvehanelere ilişkin gelenek ve görenekler oluşturulması, mimari özelliği olan kahvehanelerin inşa edilmesini sağlamıştır.

Toplumsal hayat içinde sohbetler kahve eşliğinde yapılı hale gelmiş, gelenekselleşmiştir.

Kahvehaneler insanların bir araya gelerek kendisini ifade ettiği, sevinç ve üzüntülerini paylaştığı, kültürünü artırdığı, toplumsal sorunların tartışıldığı yerler olmuştur. Edebi,

siyasî ve sanat ile ilgili bazı oluşumların yaşandığı, kamuoyunun oluştuğu ve iletişimsel etkinliğin doruğa ulaştığı mekanlar olan kahvehaneler, tarihi geçmişimizde zaman zaman kapatılmış veya gidilmesi yasaklanmıştır.

Önceleri “kıraathane” olarak isimlendirilen kahvehaneler insanların bir araya gelerek sosyalleştikleri yerlerdir. Özellikle akşam ile yatsı namazı arasında kitaplar okunmuştur.

Günümüzde kahvehanelere giden kişilere “neden kahvehaneye gidiyorsun?” sorusunu sorduğumuzda oyun oynamak için, maç izlemek için, boş vakitleri geçirmek için, genel kültürü artırmak için gibi cevaplar alırız.

Kahvehanelerin isimlendirilmesi, buralarda sergilenen faaliyetlerin türüne göre yapılmıştır. Örnek olarak esnaf kıraathaneleri, tulumbacı kıraathaneleri, yeniçeri kahvehaneleri, imaret kahvehaneleri, tiryaki kahvehaneleri, meddah kahvehaneleri ve semai kahvehaneleri türlerini sayabiliriz.

Kahvehanelerin en önemli özelliği farklı kültürlerden bir araya gelmiş insanların kaynaşmasını sağlaması, toplumsal bütünleşmeye hizmet etmesidir.

2.6. Kavramlar Arası İlişkiler

2.6.1. Kültür ve Dil Bağlantısı

Geçmiş çağlardan günümüze kadar insanlar yaşadığı doğal ve toplumsal çevre içerisinde duyduğu, gördüğü, düşündüğü, inandığı, ürettiği, yaptığı somut, soyut her şeye yani kültürünün temel ve alt öğelerine bir isim vermiştir. Böylece dil denilen, bir anlamı ifade eden ses, işaret ve semboller sistemi ortaya çıkmış ve gelişmiştir.

Kültürün bir ürünü olarak doğan dil ile kültür arasında parça bütün ilişkisi vardır. Bu ilişkide yerine göre bazen kültür dili geliştirir bazen de dil kültürü geliştirir ve yeniler. Bir kısır döngü olduğunu fark ettiğimiz bu birbirini besleme ve ileri doğru geliştirme olgusunda, dil ile kültürün birbirini açıkladığı görülmektedir.

Temizyürek’e (1994) göre “Bir topluluğun millet vasfına ulaşabilmesi ilk başta gelişmiş bir dile sahip olması ile mümkündür. Milletlerin tarih, kültür ve düşünce tarzları ile dili arasında sağlam bağlar vardır. Ana dil vasıtası ile oluşan milli değerler aynı zamanda toplumun birliği ve bölünmezliğinin de teminatıdır.” Uluslar kendi toplumsal ihtiyaçları doğrultusunda kelime ürettikleri için, ulusların dilleri toplumca önemsenen alanlar, dallar ve konularda gelişme gösterir. Bu durum da, hayat koşulları ve tarzının kültürü

etkilediğini, kültürün de dili etkilediğini gösterir. Bu duruma örnek olarak hayvancılık olan bölgelerde hayvan tür, cins ve yaşlarına, hayvansal ürünlerin türlerine ilişkin daha çok kelime olmasına karşın, geçim kaynağı tarım olan bölgelerde tarımsal üretim, toprak işleme ve ürün türlerine ilişkin daha çok kelime bulunmasını gösterebiliriz.

Gedik'e (2009) göre bir dilin sürekliliği ve gücü aynı zamanda ait olduğu toplumun gücünü de gösterdiğinden, toplumlar dillerini geliştirmek ve yaygınlaştırmak isterler.

Bir milletin kültürünün gelişmişlik düzeyi kendisini, o toplumun dilinde içerik zenginliği olarak belli eder. Yine bir dilin gelişmişlik düzeyi kendini o milletin sosyal, siyasal, bilimsel, teknolojik yenilik ve buluşlarında gösterir. Kısaca diyebiliriz ki; hayatın herhangi bir alanına ilişkin üretilen bir yenilik, ürün, buluş varsa orada, o yeniliği ifade eden yeni bir kelime doğmuştur ve o toplumun dili zenginleşmiştir.

Kültür ve dil arasındaki ilişki, bağlantı, etkileşim konusunda Özil'in (1991, s. 95-96) görüşlerine baktığımızda dili insanların birbiriyle iletişim kurabilmeleri, doğaya egemen olabilmeleri, kendilerini ve çevrelerini geliştirebilmeleri gibi pek çok hedef için araç olarak kabul ettiğini görüyoruz. Ona göre her ulus kendi dilini kullanarak, geliştirerek tarih boyunca kendi varlık, değer ve niteliklerini yansıtan bir kültür ortaya koyar.

İnsan içinde doğduğu toplumun dilini öğrenirken toplumun kültürünü de kazanır. Çevresini, sahip olduğu kültürü ve diliyle algılar. Zamanla birlikte kullandığı dilin daha çok sayıda kelimesine hakim olarak düşünme kapsam ve niteliğini artırır. Çünkü zihinde bulunan sözcük sayısı ne kadar fazla ise, sözcükler arasında bağlantı kurma sayısı, fikir üretme ve ayrıntı boyutunda düşünme yetkinliği o ölçüde artar. Bunu başaran insan da kültür ve dilini geliştirir.

Kültür ile dil arasındaki ilişkide paylaştığımız bilgileri sembolik bir örnekle dile getirirsek; kültür bir bitki ise dil tohumdur. Tohum vardır çünkü bitki vardır. Ancak bitkinin tüm bilgileri de tohum içindedir. Evet; dil kültürün bir ürünüdür. Ancak kültürü geleceğe taşıyacak olan tek araç da dildir.

2.7.2. Yabancı Dil Öğretimi ve Kültür

Kültür, bir toplumdaki insanların tarihsel süreç boyunca hem kendi hem de toplumsal hayatlarının anlamlı ve değerli bir şekilde sürdürülmesi için gerekli görüp ürettiği, hayatın tüm alanlarına ilişkin somut ve soyut tüm varlık, değer ve inançlar sistemidir. Bu sistem de

ifadesini yine kendi içinde bir alt ürün olan dilde bulur. O halde yabancı bir dilin öğrenilmesi demek, o dilin sahibi olan toplumun kültürünü de öğrenmek demektir.

Jiang (2000), dilin kültür ile iç içe geçmiş olduğunu ve kültürden ayrılmasının mümkün olmadığını belirtir. Peck (1998: 1) “Yabancı dil eğitimi, kültür çalışması olmadan kusurlu ve eksik olacaktır.” diyerek kültürel bilgi aktarımının da gerekli olduğunu vurgular.

Yabancı dil öğretiminin sadece dilbilgisi ile sınırlı olması, öğrencilerin kuracağı iletişimde doğru anlama ve doğru bir şekilde konuşmasını engelleyecektir. O halde bir yabancı dili öğrenmek demek o dilin kültürünü de öğrenmek gerektiği sonucunu doğurur. Bir kültürü öğrenmek de ancak o kültürün diğer kültürlerden farklı olarak kendi özelinde taşıdığı tüm araç, eşya tecrübe, bilgi, duygu, düşünce, gelenek, görenek, inanç ve değerler sistemini öğrenmekle olur. Brooks (1975) yabancı dil öğretim programlarına atasözleri, deyimler, müzik ve festivallerin de dahil edilmesini ister.

Yeni öğrenilecek dil ve kültürün özellikle duygu, düşünce, ahlaki kural ve değerler sistemi aktarılmalıdır. Bu aktarım sonucu öğrenci olan kişi, dilini öğreneceği toplum ve insanların iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin ve sevap-günah değerlerinin farkına varır. Kendi davranışlarını bu değerlere göre gerçekleştirerek gülünç veya zor bir duruma düşmez.

Brown (2000, s. 189), yabancı dil öğretiminde yabancı kültürün de başarılı olarak öğretilmesinin ancak, o yabancı dilin ana dil olarak konuşulduğu ve kullanıldığı ülkede bulunmakla mümkün olduğunu savunur.

Tapan’a (1995:156) göre “Yabancı bir dili öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak, tanımak demektir. Yabancı olanı anlamaya, çözümlenmeye çalışmak ise öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakış ufkunu genişletecektir.”

Yabancı dil öğretiminde dilbilgisi yanında sosyo-kültürel öğelerin de aktarılması, öğrencilerin o dile karşı olan öğrenme güdü seviyesini artırır ve yabancı dilin öğrenilme derecesi yükselir. Kişi yeni öğrendiği dilin kültürel unsurlarını da kavradığı zaman, hedef toplumun duygu, düşünce ve davranışlarını doğru anlamlandırır, uyum sağlar. Gelebilecek kabul etme veya reddetme tepkilerinin farkına varır ve kendi söz ve davranışlarını dikkatli sergiler.

Yabancı bir dilin öğretiminde, o dilin ait olduğu kültürün ahlaki ve dini değerlerini, gelenek ve göreneklerini, kabul gören ve kabul görmeyen davranışların da öğretilmesinin bir gereklilik olduğu Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’nde yer alır. Bu

bildirgede mutlaka aktarılması istenen kültürel unsurlar, temel ve alt kültürel değerler şu şekilde sunulmuştur:

1. Günlük Yaşam

- a- Yiyecek, içecek, yemek zamanları, sofra adabı,
- b- Resmi tatiller, çalışma zamanları,
- c- Boş zaman etkinlikleri, hobiler, okuma alışkanlıkları, yaygın sporlar.

2. Yaşam Koşulları

- a- Yaşam standartları
- b- Ev koşulları
- c- Sosyo-ekonomik durum

3. Kişilerarası İlişkiler

- a- Sınıfsal yapı ve sınıflar arası ilişkiler
- b- Kadın erkek ilişkileri
- c- Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklararası ilişkiler
- d- Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler

4. Değerler, İnançlar, Davranışlar

- a- Sosyal sınıf
- b- Çalışma toplulukları
- c- Gelir düzeyi
- d- Gelenekler
- e- Sanat, müzik vb.

5- Beden Dili

6- Sosyal Gelenekler

- a- Dakiklik
- b- Hediyeler
- c- Elbiseler
- d- Yasaklar, kurallar vb.

7. Adet Olmuş Davranışlar

- a- Dini kurallara dayalı davranışlar
- b- Doğum evlilik gelenekleri
- c- Festivaller, törenler, kutlamalar (Bölükbaşı ve Keskin, 2010, s. 227).

Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların da aktarımının yapılması gerektiğini Özil (1991, s. 96) şöyle ifade eder: “Yabancı dil edinme, ana dilimizdeki kavramların anlatımlarının karşılığını o dilde bulup kullanma değildir. Çeşitli toplumların dünya bakışlarına, düşünme ve değer sistemlerine açılan bir kapıdır yabancı dil. Bir toplumun ya da bir toplumun bireylerinin çeşitli etkinliklerini, davranış biçimlerini kavrayabilmenin yolu, o toplumun dilini bilmekten, öğrenmekten geçer.”

Kültür öğelerinin ders içerik ve ortamına dahil edilme nedenleri, Tomalin ve Stempleksi (1993: 89) tarafından maddeler halinde şöyle ifade edilmiştir:

- “* Öğrencilerin her insanın davranışında kültürün etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.
 - * Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyal sınıf gibi değişkenlerin insanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.
 - * Öğrencilerin hedef kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına yardımcı olmak.
 - * Öğrencilerin bazı sözcük ve tümceciklerin kültürün bir sonucu olarak, hep aynı biçimde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına yardımcı olmak.
 - * Öğrencilerin hedef kültürle ilgili genellemeleri nesnel gözle değerlendirmelerine yardımcı olmak.
 - * Öğrencilerin hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak.
 - * Öğrencilerde hedef kültürle ilgili merak uyandırmalı ve onların o kültürdeki insanlara empati duymalarını sağlamak.”
- “Yabancı Dil Öğretimi ve Kültür” başlığı altında yer alan bilgilerden çıkardığımız sonuç, yabancı dil öğretiminin amacı yalnızca hedef dilin eğitimini değil hedef kültürün eğitimini de sağlamaktır. Çünkü bir dilde yetkinlik için hem dilsel hem kültürel yapıların öğrenilmesi gerekir.

Byram’ın (1997, s. 34-38) vurguladığı gibi yabancı dil öğrenmek isteyen kişinin yeni dili öğrenirken yeni bir dilsel-kültürel yetkinliğe ihtiyacı vardır. Yabancı dil eğitimi, dilin yerinde ve uygun olarak kullanımını sağlayan bu yetkinliğin gelişimini temel almalıdır. Kültürlerarası yetkinliği sağlamak için yabancı dil öğretmenleri kültürel unsurları öğretimleriyle birleştirmelidir. Böylece öğrencilere sırasıyla; başkalarının davranış ve düşünme biçimlerini algılayabilme, başka kültürlerle ilgili bilgi edinme, yorumlamasıyla birlikte kültürel farkındalık sahibi olma ve kültürlerarası iletişim yetkinliği sağlanacaktır. Çünkü kültürel farkındalık genel ve iletişimsel yetkinliği artıracaktır. İletişimsel yetkinlik öğrencinin o an içinde bulunduğu sosyo-kültürel ortama ve duruma uygun dilin ne olduğu bilgisine sahip olmasıdır. Bu farkındalık durumu iletişimde başarıyı getirir.

Yabancı dil öğretiminde dilbilgisi yapı ve kurulumlarını anlatmanın yanında kültür unsurlarının da ders ortamında aktarılması, öğrencinin yeni dili öğrenmeye yönelik ilgi ve güdüsünü artırır. Kendi kültürünü tanımlamasını ve yorumlamasını sağlar. Öğrendiği yeni dilin ait olduğu toplumu ve bireylerini daha iyi anlar. Kendini daha doğru ifade eder. Kelime, işaret, davranış ve mimiklerin kültürel anlamlarını öğrendiği için kendisini komik

veya zor durumlara düşürmez. Dilbilgisi yetkinliği yanında iletişimsel yetkinlik dediğimiz duruma uygun dilin ne olduğu bilgisine de sahip olur.

2.7. Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlkeler

Yabancı dil öğretimini oluşturan aşamalar kısaca şu şekildedir:

1. İhtiyaçların belirlenmesi,
2. Amaçların şekillendirilmesi,
3. İçeriğin tanımlanması,
4. Materyalin seçimi veya üretilmesi,
5. Öğretme ve öğrenme programlarının kurulması,
6. Öğretme ve öğrenme yöntemlerinin uygulanması,
7. Ölçme ve değerlendirme.

İkinci bir dil öğrenmenin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için dil öğretiminin sistemli bir şekilde yapılması gerekir. Yabancı dil ediniminde, dikkate alınması gereken temel kurallara uygun olarak yürütülen dil öğretimi verimli olur. Bu temel kurallardan bazılarını Demirel (2011, s. 29-32) şu şekilde sıralamıştır:

1. Dört temel dil becerisini geliştirmek hedeflenmelidir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin her biri sağlıklı bir şekilde öğrencinin aktif olarak kullanabileceği biçimde geliştirilmelidir.
2. Öğretim etkinlikleri önceden planlanmalıdır. Plan yapma bir bakıma öğrenciye kazandırılacak durumların öğretmen tarafından yaşanmasıdır. Verimli bir öğretim için plan şarttır.
3. Basitten karmaşığa somuttan soyuta doğru uygun şekilde öğretilecek konular öğrenciye sunulmalıdır. İlk aşamalarda basit cümle kalıplarıyla başlanmalı ilerleyen seviyelerde aşamalı olarak cümleler daha karmaşık hale getirilmelidir. Ayrıca öğrenci için yakın çevresinden uzak çevreye doğru bir kavram ve düşünce dünyası sunulmalıdır.
4. Görsel ve işitsel araçlar yabancı dil öğretim dersleri esnasında işlevsel olarak kullanılmalıdır. Bu araçların kullanımı öğrencinin hem derse karşı olan motivasyonunu artırır hem ilgisini çeker. Ayrıca sınıf içinde doğal bir etkileşim alanı oluşmasını sağlar.
5. Ana dili gerekli durumlarda kullanma belli bir sınır içinde olmalıdır. Başlangıç aşamalarında öğretmen tarafından belli bir süre ana dili kullanımına izin verilmeli fakat yeni edindiği dille kendini basit cümlelerle de olsa ifade etmesi muhakkak teşvik edilmelidir. Sınıf içerisinde hedef dil ne kadar çok kullanılırsa öğrenim o kadar kalıcı olacak ve dil kullanımı işlevsel bir hal alacaktır.
6. Bir seferde tek bir yapı sunulmalıdır. Öğretim esnasında bir tek sözcük, cümle kalıbı tam öğretilmeden bir diğer aşamaya geçilmemeli öğretimin iyice pekiştiğinden emin olunca bir diğer temel bilgiye geçilmelidir.
7. Öğrenciye aktarılan bilginin günlük iletişimde nasıl kullanılacağı öğrenciye mutlaka öğretilmelidir. Öğretilen bilgi günlük yaşama aktarırsa birey öğrendiği dili işlevsel olarak kullanmış hale gelecektir.
8. Öğrencilerin dil öğrenimi sırasında derslerde aktif olması önemlidir. Öğrenci öğrenim esnasında ne kadar çok derse katılırsa, soru sorarsa, tartışarsa, söz alırsa o kadar kalıcı öğrenir. Öğrenciye Türkçeyi öğretirken mutlaka ona hedef dili pekiştirecek uygulamalar yaptırmak gerekir.

9. Her öğrencinin öğrenim şekli birbirinden farklıdır. Biri gördüğü zaman daha iyi anlar biri dinlediği zaman daha iyi anlar. Her öğrencide baskın zeka türü ve buna göre de bir öğrenim şekli vardır. Hiçbir kişi birbirinin aynısı değildir. Bu ilkeyi öğretim esnasında da göz önünde bulundurarak ders süresince etkinliklerde çeşitlilik esas alınmalı ve bu doğrultuda hareket edilmelidir.
10. Öğrencinin dikkati ders başında ve ders süresince hep toplanmalıdır. Ders başında öğreneceği bilgilerle günlük hayatta neler yapabileceği, iletişimde ne gibi rahatlık sağlayabileceği ifade edilirse öğrenci dili edinmek için bir adım atmış olacaktır. Öğrenim esnasında gösterdiği katılım mutlaka pekiştirilmelidir.

“Yabancı dil öğretimi sırasında başarıyı artırmak için öğretim elemanının tutum ve tavırları nasıl olmalıdır?” sorusuna Çecen (2007) şu cevapları vermiştir:

- * Öğrencilerle doğal iletişim içinde olmalı.
- * Öğrenciyi rahatlatıcı teknikler geliştirilmeli.
- * Öğrenme isteklerinin hangi öğelere bağlı olarak arttığını saptayıp ders içi etkinlikleri ona göre düzenlenmeli.
- * Yapılan yanlışları olağan karşılamalı, sabırsızlık göstermemeli.
- * İkinci dili ana dilinden bağımsız öğretmeli.
- * Önce somut örnek, adlar sonra soyut kavramlara geçmeli.
- * Kelimelerin öncelikle temel anlamlarını daha sonra yan terim ve deyim anlamlarını öğretmeli. Benzer uygulamaları deyimler içinde uygulamalı. Öncelikle kelimelerin gerçek anlamlarıyla var olduğu deyimlerden başlayarak mecazi anlamlar taşıyan veya Türk kültürü tarih bilgisini gerektiren deyimlere geçmeli.

Yabancı dil öğretiminde uygulanması gereken genel ilkelerden bazıları da Demirel (1990: 26-27) tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

- * Öğrencilerin yeni dil alışkanlıklarını sağlamasına yardımcı olunmak.
- * Hedef dili, o dili ana dili olarak konuşan kişilerin konuştuğu gibi öğretilmek.
- * Öğretilen dilin kültürünü de öğretmeye çalışmak.

2.7.1. Yabancı Dil Öğretim Kitapları Nasıl Olmalı?

Yabancı dil öğretimi kitapları, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni gereğince temel, orta ve ileri seviye olarak aşamalı bir şekilde hazırlanır. Bu seviyelerin her birinde sunulan içerik ve etkinliklerle, dört temel dil becerisini, eşit oranda ve en yüksek düzeyde gerçekleştirebilmek hedeflenir. Ayrıca Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’nde bulunan sosyokültürel değerlerin de öğretilmesi amaçlanır.

Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel unsurların aktarımının nasıl yapılması gerektiği konusu oldukça önemlidir. Bu konuda Aslan (2007, s. 188); kültürel unsurların aktarımının ölçüsünün iyi ayarlanması gerektiğini belirtir. Ona göre kültür aktarımı hem öğrenilen yabancı dilin ait olduğu toplumu tanıtıcı nitelikte olmalı hem de başka kültürlerin özelliklerini sunan bir yapıda olmalıdır. Aktarılabilecek kültürel unsurlarda

bir sıra gözetilmeli ve kullanım sıklığı fazla olan kültürel unsurlar öncelikli olarak öğretilmelidir.

Haley & Austin'e (2004) göre yabancı dil öğretimi kitaplarında kültürel unsurlar bulunmalı ancak kültürel unsurların aktarımı yapılırken ön yargılardan arınmış etkinlikler sunulmalıdır. Kültürel unsurların sunulması, öğrencilerin hem yabancı dil öğrenme güdüsünü hem de yabancı topluma uyumunu artıracaktır.

Cortazzi & Jin'e (1999, s. 199, 200) göre yabancı dil ders kitapları yabancı dil öğretiminde yerine göre farklı roller oynar. Bu rollerden bazıları şunlardır:

- * Bir öğretmen olabilir, çünkü öğrencilere öğrenilecek dilin ve kültürün bilgisini doğrudan sağlar.
- * Bir rehber olabilir, çünkü öğretmen ve öğrencilere hem işlenecek ders konularını hem de önceki derslerin özetini sunar.
- * Bir kaynak olabilir, çünkü bir ders kitabı tamamen her şeyi kapsayamaz, içinden uygun parçalar seçilip konu genişletilebilir.
- * Bir eğitmen olabilir, çünkü adım adım yapılan açıklamalarla tecrübesiz öğretmenlerin sadece dil konusunda değil kültür konusunda da eksiklerini tamamlamasını sağlar.
- * Bir otorite olabilir çünkü uzmanlar tarafından yazılmış olup doğru ve geçerlidir.

Yabancı dil öğretimi kitaplarının dilbilgisi ve kültürel unsurlar ile birlikte, öğrencilerin ilgi alanı ve gereksinimlerine göre de düzenlenmesi gerekir. Polat'a (1990: 79) göre ders kitaplarının etkin bir biçimde kullanılabilmesi, ders konularının her öğrencinin ilgisini çekebilmesine ve gereksinimleri karşılamasına bağlıdır.

Yabancı dil öğretim kitaplarının taşıdığı büyük önemden dolayı, 1970 yılından itibaren, bu kitapların bir kontrol listesine göre değerlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Kontrol listeleri oluşturularak bilgi içeriği açısından yapılan değerlendirmeler, kültürel aktarım açısından değerlendirmeyi yeterince sağlayamamıştır (Brown, 1994, Beren ve Candlin, 1987).

Yabancı dil öğretim kitapları Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni gereğince A1, A2, B1, B2, C1, C2 şeklinde aşamalı olarak değerlendirilmiştir. Bu aşamalı sistemine paralel olarak, aktarımı yapılacak kültürel unsurlarımızın bilgisini de en genelden özele, en somuttan en soyuta doğru aşamalı olarak ders kitaplarımıza yerleştirmemiz gerekir. Bunu başarmak için kültürel unsurlarımızı temel ve alt öğeler olarak, her kitap düzeyine uygun konu ve bilgi içerikleri halinde belirleyen bir plan yapmalıyız. Böylece temel seviye, orta seviye ve ileri seviye ders kitaplarının her birinde, hangi kültürel temel ve alt öğelerin bilgisini ne ölçüde vereceğimiz konusunda başvuru ve rehberlik kaynağı üretmiş oluruz.

Yabancı dil öğretim kitaplarında aktarımı yapılacak kültürel unsurların, her kitap seviyesi için konu ve bilgi içeriği açısından belirlenmiş olduğu böyle bir plan, bizi sistemsiz,

düzensiz ve içinde tekrarlar barındıran kitaplar hazırlamaktan kurtarır. Yabancı dil öğretim kitaplarının hangi düzeyinde hangi kültürel unsur aktarımının ne kadar yapılacağına bilgisine sahip olma, yabancı dil öğretim kitaplarının kontrol ve değerlendirilmesini kolaylaştıracaktır. Öğrencilerin de kazanımları açısından değerlendirilmesi, bu aşamalı konu ve bilgi içerikleri sayesinde daha tutarlı ve sağlıklı bir şekilde yapılabilecektir.

Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında bilgisi sunulan kültürel temel ve alt ögelere ilişkin film, belgesel veya tiyatro gibi gösterimlerin öğrencilere sunulması derse olan ilgi, güdü ve başarıyı artıracaktır.

2.8. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

2.8.1. Tarihsel Süreci

Dilimiz dünya genelinde en çok konuşulan beşinci dildir (Akalin, 2005). Geçmişten günümüze toplum olarak yaşadığımız coğrafyalara baktığımızda, etkileşim halinde olduğumuz diğer toplumların dillerine Türkçe kelimeler geçtiğini (Tuna, 1990: 57), Sümer dilinden itibaren Çin, Rus, Arap, Fars ve Balkan dillerinde Türkçe kelimeler bulunduğunu görmekteyiz (Arslan,2012).

Toplumsal etkileşim ve toplumsal ilişkiler dışında eğitim faktörü ve dilimizin dilbilimi açısından başka bir ikinci dile tercümesi şeklinde yazılmış kitaplar kullanılarak yabancılara öğretimi niteliğinde çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaları tarihsel ve coğrafi açıdan araştırdığımızda Arslan'ın (2012) sunumundan ulaştığımız bilgileri şu şekilde özetleyebiliriz:

Tarihsel süreçte Araplara ve Farslara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan kitapların isimleri şunlardır:

1. Kaşgarlı Mahmud'un yazdığı Divanü Lügati't Türk isimli kitap.
2. Ali Şir Nevai'nin yazdığı Muhakemetü'l Lügatayn isimli kitap.
3. Kitabü'l – İdrak Li Lisanü'l – Etrak (Türklerin Dilini Anlama Kitabı)
4. Et Tuhfetü'z Zekiyye Fi'l-Lugâti't-Türkiyye (Yeni ve Arı Türkçenin Sözlüğü)
5. Kitabü Bulgai'l-Müstak Fi Lugati't-Türk ve'l Kıpçak (Türk ve Kıpçak Sözcüklerinin Türevlerinin Kitabı).
6. Kitâb-ı Mecmû-i Tercuman-ı Türkî ve Acemi ve Mongoli (Türkçe, Farsça ve Moğolca'nın Bütün Çevirmenlerinin Kitabı).
7. Hilyetü'l-İnsan ve Heybet'l – Lisan (İnsanın Güzel Sıfatları ve Dilin Büyüklüğü)
8. El-Kavaninü'l-Külliyet Li Zabt'l Lugati't-Türkiyye.

Çarlık Rusyası I. Petro döneminde (Eren, 1987: s. 83), Ataöv, (1973: 90, 91) Türkçe kitap basan matbaa kurulmuştur. Sosyalist dönemde Türkoloji faaliyetleri artmış, Türk dili ve lehçeleri incelenmiş (Tekin, 1959, s. 87) Türkologlar yetiştirilmiştir. Türkolog A.N. Kononov; İstoria İzuçeniye Turkskih Yazıkov v Russii (Rusya'da Türk Dillerini Öğrenme Tarihi) adlı eserinde, Türkistan'da siyasi ve ekonomik araştırmalar ve Ruslaştırma siyaseti yapacak

misyonerlerin görevlerini en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için Türk dilini ve geleneklerini bilenlerin bölgeye gönderildiğine dikkat çeker (Egamberdiyev, 2005, s. 106).

Balkanlarda bilinen ilk ve tek eser, Türkçe-Boşnakça manzum sözlük niteliğinde Mehmed Hevaî Üsküfi'nin "Makbûl-î Arif (Potur Şâhidi) isimli eseridir. Balkan ülkeleri dilimizin en çok konuşulduğu ve anlaşıldığı dış ülkelerdir. Basılmış çok sayıda Türkçe sözlük vardır.

Batı ülkelerinde misyonerlik amaçlı, Kıpçakların Hristiyanlaştırılmasına yönelik olarak hazırlanan "Codex Cumanicus" adlı kitap (Gömeç, 2000, s. 76) ile Schiltberger'in "Thatarisch Pater Noster" isimli Hristiyanların rabbanî dua adını verdikleri tercüme eseri, batıların Türk dilini öğrendikleri ilk yazılı belgeler olarak görüyoruz.

1950'li yıllar sonrasında özellikle 1980'den günümüze kadar olan tarihi süreç içerisinde, dilimizin yabancılara öğretim çalışmalarının, giderek artan önem ve hizmetlerle gerçekleştirildiğine şahit olmaktayız. Devletimiz resmi kurumları tarafından yapılan çalışmalara baktığımızda; 1984 yılında Ankara Üniversitesi tarafından Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) kurulduğunu, 1994 yılında Gazi Üniversitesi tarafından Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) kurulduğunu, ders materyallerinin hazırlandığını görmekteyiz.

Başbakanlığımıza bağlı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı da bu alanda oldukça geniş bir coğrafya üzerinde hizmet vermektedir. 2007 yılında Ankara'da kurulan Yunus Emre Kültür Enstitüsü, yurt içinde ve yurt dışı merkezlerinde, son yıllarda gittikçe artan bir ivme ile yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışmalar yapmaktadır.

Sivil Toplum Kuruluşları olarak vakıf üniversiteleri ile Türk Okulları'nın yayınları ve eğitim-öğretim etkinlikleri de dilimizin yabancılara öğretiminde önemli rol oynamaktadır.

Günümüzde yurt içinde ve yurt dışında yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış pek çok yayın bulunmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla kullanılan ders kitaplarının bazıları şunlardır: (Açık, 2008).

Adım Adım Türkçe Öğretim Seti (Dilset Yayınları); Gökkuşuğu Öğretim Seti (Dilset Yayınları); Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6 (Türkofoni Yay.); Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi (Zülfikar Hamza, Ankara Üniv. Türkçe Kursu Yay.); Türkçe Öğreniyoruz I, 2, 3, 4, 5, 6 (M. Hengirmen, N. Koç, Engin Yay.), Güzel Türkçeyi Öğreniyorum 1, 2, 3 (N. Koç İnkılâp Kitabevi), Türkçe'ye Doğru 1, 2, 3 (Gürkan Vural Selt Publishing), Yabancılar İçin Türkçe 1, 2, 3, 4 (Şeref Yılmaz, Halil Aslantaş Sürat Yay.), Yabancılar İçin Dilbilgisi (N. Koç İnkılâp Kitabevi); Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi (M. Hengirmen, Engin Yay.); Turkish For Foreigners; Yabancılar İçin Türkçe Cilt: 1,2; (Hikmet Sebüktekin; Boğaziçi Üniversitesi Yay.); Türkçenin Yapısı – I Sesbilimi (Sumru Özsoy B.Ü. Dil Merkezi Türkçenin Yapısı Dizini. Boğaziçi Üniversitesi Yay.); Türkçe/Turkish. (Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi. Yabancı Dil Olarak Türkçe Dizini. Sumru Özsoy, Boğaziçi Üniversitesi Yay.); Türkçe Dinleyelim (Boğaziçi Üniversitesi Yay.); Güle Güle (Lehrerhandbuch by Margate I. Ersen-Rasch, Hayrettin Seyhan), Yabancılar İçin Türkçe Dersleri (S. Sami Uysal. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.); Easy Turkish Course (Fono Yay.); Elementary Turkish (Kurtuluş Öztopçu); Practical Course in Turkish (Müfit Yıldırımşalp); Yabancılar İçin Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersler (Can K., ODTÖ Yay.).

2.9. İlgili Araştırmalar

Demir & Açık (2011) “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler” adlı araştırmalarında Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken kültürlerarası bir yaklaşımdan yola çıkarak, metinlerin dikkatlice incelenmesi ve kültürel unsurların özenli bir şekilde seçilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu kültürel unsurların günümüz şartlarında olması ve işlevsel olması gerektiği söylenmiştir. Ele alınan metinler öğrencilere hem aktarmak istediğimiz bilgileri sunmalı hem de kültürü aktarmalıdır görüşünü savunmuşlardır.

Günlük hayat ile ilgili bazı bilgilere yer verilirken kültürel unsurlarımızdan selamlaşma, tanışma, komşuluk, giyim ile ilgili kurallar ile eğitim öğretim ortamlarıyla ilgili bilgilere de yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kültürel unsurların içinde sanatın ve sanat eserlerinin de önemli bir yeri olduğu vurgulanmıştır. Seçilen kitaplarda mutlaka ebru, minyatür, ahşap oymacılığı gibi kültürümüz içinde önemli yere sahip olan sanat dallarına da değinilmesi gerektiği dile getirilmiştir.

Barın (2004), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler” adlı çalışmasında öğretilen dil ile birlikte mutlaka kültürün de öğretilmesinin gerekliliğini bildirmiştir. Barın’a göre günlük yaşamdan kopuk dil öğretimi verimli bir öğretim olmayacaktır. Özellikle toplum içinde sıklıkla kullanılan deyimlerin öğretimine mutlaka önem verilmelidir.

Bölükbaş & Keskin (2010), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımında İşlevi” adlı araştırmalarında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sırasında bireyin sadece dilin yapısını etkili bir şekilde bilmesinin yeterli olmadığını belirtmiştir. Bunun yanında kişinin mutlaka kültürel unsurları, toplumun kültürel mirasını da öğrenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Öğrencinin mutlaka o dilin teşekkür, reddetme, kabul etme gibi bilgilerine sahip olması gerektiğini bildirmişlerdir. Dilin toplumun kültürel bir ürünü olduğunu, hedef dilde var olan derin anlamları anlamak için kültürel özelliklerin mutlaka bilinmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Kültürel unsurlara sınıfta yer verilmesinin önemi dile getirilmiştir.

Okur & Keskin (2013), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti” adlı çalışmasında dil öğreniminin sadece dilin gramer kurallarını öğrenmekle gerçekleşmeyeceğini, dil öğretimi esnasında kültürel aktarımın sağlanmasının da önemi vurgulanmıştır. Dil öğrenmenin, o dili konuşan topluluğun her şeyini bilmek olduğu söylenmiştir. Dil öğrenilirken bu kültürel öğeler

mutlaka derslerde malzeme olarak sunulmalıdır. Öğrenci, dili kültür harmanı içinde öğrenmelidir. Kültür aktarımı her seviye kitaplarına uygun ve dengeli biçimde dağıtılmalıdır. Her seviyede bireyin yaşantısını da kolaylaştıracak kültürel unsurlar muhakkak sunulmalıdır. Kitaplarda yer alan her türlü metin ve uygulamayla Türkçe öğrenen kişinin Türklerin yaşantısını, zevkini, değerlerini, geleneklerini de öğrenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Şimşek (2011), “ Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma” adlı araştırmada Gazi ve Ankara Üniversitesi TÖMER bünyesinde okutulan ders kitaplarını ve yardımcı kitapları incelemiştir. Anketleri de birer veri aracı olarak kullanılmıştır. Yabancılara Türkçe öğretiminde faydalanılan kitapların okuma metinlerinin yeterli olmadığı, okuma becerisini ve kelime dağarcığını geliştirmek adına ve Türk kültürünün de daha iyi özümsemesi adına okuma kitapları oluşturulması gerektiğini savunmuştur. Okuma kitapları olmadan dil öğretiminin yeterli olmayacağı belirtilmiştir. Bu konuda diğer ülkelerden geri kalındığı söylenmiştir. Hazırlanacak okuma kitaplarında şu özelliklerin bulunması gerektiği savunulmuştur:

- * Türkçenin söz varlığı temel, orta ve yüksek düzey için belirlenmeli ve okuma kitaplarında da mutlaka bu kelimeler kullanılmalıdır.
- * Avrupa Dil Portföyünde belirtilen seviyelere göre okuma kitapları hazırlanmalıdır.
- * Yardımcı okuma kitapları tüm dil becerilerini kazandırmaya yönelik olmalıdır.
- * Okuma kitapları, roman, hikâye, destan, denemeler, fıkra gibi edebi türlerimizi barındıracak şekilde oluşturulmalıdır.
- * Resmi dili Türkçe olan ve resmî eğitime kadar Türkçe dil becerilerinden bir kısmını kullanabilen bir çocuk ile Türkçeyi ilk defa görece, öğrenecek yabancı bir çocuk ya da yetişkin aynı değildir. Türkçe öğrenen yabancı ana dili Türkçe olan kişiden farkı iyi bir şekilde analiz edilip, okuma kitapları böyle hazırlanmalıdır.

Uysal (2011), “İkinci Dilde Sözlü ve Yazılı Anlatım Eğitiminde Sosyo-Kültürel Yaklaşımlar” başlıklı makalesinde, ikinci dil öğretiminde popüler olan konuşma odaklı iletişimci yaklaşım ile yazma eğitiminde kullanılan süreç yazı yaklaşımının, dilin sosyal ve kültürel etkileşimlerle yapılandırıldığını öne süren sosyal ve kültürel bakış açılarının ağırlık kazanmasıyla eleştirilmeye başlandığını belirtmektedir.

Yabancı dilin öğretilmesinde sosyokültürel yaklaşımların dile getirdiği görüşleri ve bu alanda yapılmış çalışmaları özetlemiştir. Yabancılara Türkçe öğretiminde konuşma ve

yazma becerilerini geliştirmek amacıyla sınıf uygulamaları ve öğretmen eğitimi açısından bazı önerilerde bulunmuştur.

Uysal bu önerileri “... öğretmenlerin daha aktif bir rol üstlenerek, ideal kültürel ürünleri modelleyerek aşamalı-basamaklı destek sağlamaları, işbirliği içinde çalışmayı teşvik ederek gerçekçi görevler yoluyla tüm dil becerilerini birleştirerek etkileşim ve yeniden yapılandırma etkinliklerine yer vermeleri gerekmektedir” şeklinde dile getirmiştir.

Erdem (2011), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İletişim Yeteneklerinin Geliştirilmesine Etkileşimsel Toplumbilimsel Bir Yaklaşım” başlıklı makalesinde dilin etkileşimsel boyutuyla ilgili olarak Etkileşimsel Toplumbilim (Interactional Sociolinguistics) ve İncelik Kuramı (Politeness Theory) hakkında bilgiler verilmiştir.

Türkçe öğrenen kişilerin karşılaştığı sorunlardan yola çıkılarak orta ve ileri seviyede Türkçe öğrenen kişilerde söz, eylemler ve edimsel farkındalığı geliştiren teknik ve malzeme oluşturulmasına yönelik öneriler sunulmuştur. Bu makalede “Kültürel Ön Kabuller” başlığı altında bir yabancı dili öğrenen kişinin, o dilin ait olduğu toplumun toplumsal kurallarını ve kültürel ön kabul ve varsayımlarını bilememesi durumunda Gumperz’in (1982) ifadesiyle “bağlamlaştıramama” denilen sorunları yaşadığı dile getirilmiştir. Örnek olarak misafirin “hayır” demesine rağmen ev sahibinin ısrar etmesinin gerekçesinin anlaşılamaması durumu ile dolmuşa binen bir yabancının “uzatabilir misiniz?” ya da “verir misiniz?” dendiğinde, ne yapması gerektiğini anlayamaması durumu dile getirilmiştir.

Martı (2011), “Türkçe Öğrenenler Açısından Kalıp Sözlere ve İşlevleri” başlıklı makalesinde yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel unsurlarımızın anlatımı ve aktarımı açısından kalıp sözlereimizin önemli ve gerekli olduğunu belirtmiştir. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alması gereken kalıp sözlere, bir başka deyişle kalıplaşmış dil birimlerimiz konusu üzerinde çok az çalışma yapıldığını vurgulamıştır. Bu alanda yapılan çalışmalara örnek olarak (Doğançay, 1990, Gökdayı, 2009, Tannen ve Oztek, 1977) bilgilerini vermiştir.

Martı, kalıp sözlerin Türk kültüründe önemli bir yere sahip olduğunu ve günlük hayatta sıkça kullanıldığını belirtmiştir. Türkçede sık kullanılan kalıp sözlerin tespit edilip incelenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Türkçe öğretimi için materyal geliştirme konusunda önemli bir katkı sağlayacağını dile getirmiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu tez çalışmamızda, inceleme kapsamımıza aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde aktarımı yapılan kültürel unsurlarımızın belirlenmesi amacıyla “tarama” yöntemi kullanılmıştır. Karasar’a (2012) göre tarama yöntemi, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Önemli olan, bilinmek istenen şeyin gözlenip belirlenebilmesidir, kendi koşulları içinde, olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmasıdır.

Araştırma yönteminin tanıtılması, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve analizi bu bölümde ele alınacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın konusu, yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının kültürel unsurlarının aktarımı açısından incelenmesidir. Bu tez çalışmamızda, incelemek üzere seçtiğimiz yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setleri, kültürel unsurların aktarımı açısından üniteler, ders konuları ve sundukları bilgiler bazında ayrıntılı olarak taranmıştır. Tarama sonucu, kültürel unsurların aktarımı hakkındaki konu ve bilgiler sistemli olarak önce tablolar halinde sunulmuş daha sonra konu tespiti ve değerlendirmeleri yapılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Tez çalışmamızın evrenini, yabancılara Türkçe öğretimi alanında yazılmış tüm ders kitapları olarak ifade edebiliriz. Örneklem olarak ise yabancılara Türkçe öğretimi ders

kitap setlerinden dört tanesi, kültürel unsurların aktarımı açısından incelenmek üzere belirlenmiştir. Kültürel unsurların aktarımı açısından incelemek üzere, bu tez çalışmamızın örneklemini oluşturan yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setleri şunlardır:

1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti
2. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları Seti
TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Çalışma Kitapları Seti
3. TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti
TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Çalışma Kitabı
4. TÖMER Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti
TÖMER Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ölçme ve Değerlendirme Kitapları Seti

3.3. Verilerin Toplanması

Bu tez çalışmamızda verilerin toplanmasında belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. Karasar'a (2012, s. 183) göre "Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir. Yazılı belgelere göre belgesel tarama, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar."

Tez çalışmamız için, kültürel unsurların aktarımı açısından inceleme yapmak üzere seçtiğimiz yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde, hangi kültürel unsurların ve bilgilerin aranacağını belirlemek amacıyla kültürel unsurların konu sınıflandırılması yapılmıştır. Bu konu sınıflandırılması, kültürel temel ögeler ve alt ögeler sütun başlıkları altında, tablo olarak ifade edilmiştir.

Kültürel Temel ve Alt Ögelerin Konu Sınıflandırılması Tablosunda (Tablo 2) kültürümüzü oluşturan ana unsurlar için "temel öge" nitelemesi kullanılmıştır. Her temel ögeyi oluşturan kurum, kuruluş, duygu, düşünce, davranış, kişi, ürün, eser, yaşantı, olay, olgu ve fikir akımlarına "alt öge" adı verilmiştir. Örneğin "sanat" kültürel temel ögedir. Sanat dalları, sanatçılar, sanat eserleri ve sanat akımlarının her biri ise "sanat" temel ögesinin alt ögeleridir.

İnceleme kapsamımıza aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setleri, Kültürel Temel ve Alt Ögeler Konu Sınıflandırılması Tablosu (Tablo 2) doğrultusunda, kültürel unsurların aktarımı açısından belgesel tarama yöntemi ile taranmıştır.

Tablo 2. Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Bulunan Kültürel Temel ve Alt Öğeler Konu Sınıflandırılması Tablosu

Temel Öğeler									
Alt Öge	1. Devlet	2. Coğrafya	3. Tarih	4. Edebiyat	5. Din	6. Ahlâk	7. Sanat	8. Halk Kültürü	9. Spor
a	Başkent	Ülke Haritamız	Tarihi ve Turistik Yerler	Yazarlarımız	Dini Bayramlar	Ahlâki Değerlerimiz	Tiyatro	Köy, şehir ve Yayla Hayatı	Spor Takımları
b	Atatürk	Şehirlerimiz	Müzeler	Şairlerimiz	Camiler Mimar Sinan	Konukseverlik Özelliğimiz	Hacivat ile Karagöz	Geleneksel El Sanatlarımız	Ünlü Sporcular
ç	Milli Bayramlar	Doğal Güzellikler	Denizcilik Tarihi	Atasözleri	Tasavvuf		Sinema	Kıyafet Kültürümüz	
d	Bilimler ve Bilimsel Çalışmalar	Bölgesel Ürünler	Tarihimizden Ünlü Kişiler	Deyimler			Müzik	Yemek Kültürümüz	
e	Aile Kurumu	Yöresel Hayvanlar		Masallar			Folklor	Hamam Kültürümüz	
f	Eğitim Kurumu	Doğayı Koruma		Fıkralar			Dans	Kahvehane Kültürümüz	
g	Ekonomi Kurumu			Tekerlemeler			Heykel	Geleneksel Çocuk Oyunlarımız	
h	Yardım Kuruluşları			Ninniler			Resim	Hidrellez Nevruz	
ı				Maniler				Batıl İnançlar	
j				Efsaneler				Bitkisel Tedavi	
k				Öğütler Başarı Hikayeleri				Özel Gün ve Hafta Kutlamaları	

Yapılan tarama sonucunda, inceleme konu kapsamımıza aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde aktarımı yapılan kültürel unsurlarımızın bilgileri veri olarak tespit edildi.

3.4. Verilerin Analizi

Bu tez çalışmamızda verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011, s. 227) göre içerik analizi tekniğinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır.

Bu tez çalışmasında inceleme konu kapsamımıza aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setleri, Kültürel Temel ve Alt Öğeler Konu Sınıflandırılması Tablosu (Tablo 2) doğrultusunda, kültürel unsurların aktarımı açısından incelenmiştir. Elde edilen verilerin anlaşılır, sistemli ve karşılaştırma yapmaya imkan verecek şekilde sunulabilmesi amacıyla şu işlemler yapılmıştır:

- 1) İnceleme kapsamımızdaki yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde konu olarak işlenen kültürel temel ve alt öğeler, her kitap seti için Kültürel ve Temel Alt Öge Konularını Topluca Gösterme Tablosu (Tablo 3) üzerinde işaretlenerek gösterilmiştir. Tablo 3 aşağıda bilgilerinize sunulmuştur.

Tablo 3. Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitapları Setlerinde Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Öge Konularını Topluca Gösterme Tablosu

Temel Ögeler	Alt Ögeler	Ders Kitapları					
		A1	A2	B1	B2	C1	C2
1. Devlet	a. Başkent b. Atatürk c. Milli bayramlar d. Bilimler ve bilimsel çalışmalar e. Aile kurumu f. Eğitim kurumu g. Ekonomi kurumu h. Yardım kuruluşları						
2. Coğrafya	a. Ülke haritamız b. Şehirlerimiz c. Doğal güzellikler d. Bölgesel ürünler e. Yöresel hayvanlar f. Doğayı koruma						
3. Tarih	a. Tarihi ve turistik yerler b. Müzeler, mimari c. Denizcilik tarihi d. Tarihimizde ünlü kişiler						
4. Edebiyat	a. Yazarlarımız b. Şairlerimiz c. Atasözleri d. Deyimler e. Masallar f. Fıkralar g. Tekerlemeler h. Ninniler ı. Maniler j. Efsaneler k. Öğütler, başarı hikayeleri						
5. Din	a. Dini bayramlar b. Camilerimiz, Mimar Sinan c. Tasavvuf						
6. Ahlâk	a. Ahlâki değerlerimiz b. Konukseverlik özelliğimiz						
7. Sanat	a. Tiyatro b. Hacivat ile Karagöz c. Sinema d. Müzik e. Folklor f. Dans g. Heykel h. Resim						
8. Halk Kültürü	a. Köy, şehir ve yayla hayatı b. Geleneksel kültürümüz c. Kıyafet kültürümüz d. Yemek kültürümüz e. Hamam kültürümüz f. Kahvehane kültürümüz g. Geleneksel çocuk oyunlarımız h. Hidrellez-Nevruz ı. Batıl inançlar j. Bitkisel tedavi k. Özel gün ve hafta kutlamaları						
9. Spor	a. Spor dalları, spor takımları b. Ünlü sporcular						

- 2) İnceleme kapsamımıza aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde kültürel temel ve alt öğelere ilişkin olan bilgi içerikleri, kitap seviye ve sayfa numaraları verilerek –Tablo 2’de kullanılan sayı ve harf sembolleriyle birlikte –ayrıntılı bir şekilde, tablo olarak sunulmuştur. Bu sunumda aşağıdaki örnek tablo kullanılmıştır.

Temel ve Alt Öge	Aktarımı Yapılan Kültürel Unsurun Bilgi İçeriği	Kitap, Seviye, Sayfa No

- 3) “Konu Tespiti ve Değerlendirme” başlığı altında, inceleme kapsamımıza aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde aktarımı yapılan kültürel unsurlarımızın hangi konu ve bilgi içeriklerini kapsadığı ifade edilmiştir. Kitap sırasına göre yapılan konu tespitinin ardından “Değerlendirme” başlığı altında, kitap setlerinin kültürel unsurların aktarımı açısından sahip oldukları durum, konu eksiklikleri ve konu tekrarları dile getirilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

4.1. İnceleme Konu Kapsamımıza Aldığımız Kitap Setlerinin İncelenmesi

Bu çalışmamızda inceleme kapsamına aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları setlerini inceleme sırası şöyledir:

- 1) İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti
- 2) TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders ve Çalışma Kitapları Seti (TİKA)
- 3) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti ve A1-A2 Çalışma Kitabı (TÖMER)
- 4) Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti ve A1-A2, B1-B2, C1 Ölçme Değerlendirme Kitapları Seti(TÖMER)

Her kitap serisi için gerçekleştirilecek işlem sırası ise şöyledir:

- a) İnceleme kapsamına alınan yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde aktarımı yapılan kültürel temel ve alt öge konularını Kültürel, Temel ve Alt Öge Konularını Topluca Gösterme Tablosu üzerinde gösterme. (Tablo 3)
- b) İnceleme kapsamına alınan yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde kültürel unsurlara ilişkin olarak bulunan konu ve bilgilerin içeriğini, kitap seviye, sayfa no ile konu kodlarını belirterek tablo halinde sunma.
- c) İnceleme kapsamına alınan yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde yer alan kültürel unsurlarımıza ilişkin konu ve bilgilerin tespitini yapma ve değerlendirme.

4.1.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Setinin Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından İncelenmesi Konu Tespiti ve Değerlendirme

Tablo 4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2) Setinde Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Öğelerin Topluca Gösterimi

Temel Öğeler	Alt Öğeler	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları			
		A1	A2	B1	B2
1. Devlet	a. Başkent				
	b. Atatürk				
	c. Milli bayramlar	+			
	d. Bilimler ve bilimsel çalışmalar			+	
	e. Aile kurumu	+		+	
	f. Eğitim kurumu			+	
	g. Ekonomi kurumu	+		+	
	h. Yardım kuruluşları				
2. Coğrafya	a. Ülke haritamız	+			
	b. Şehirlerimiz	+		+	+
	c. Doğal güzellikler	+	+		+
	d. Bölgesel ürünler				
	e. Yöresel hayvanlar				
	f. Doğayı koruma				
3. Tarih	a. Tarihi ve turistik yerler	+	+		+
	b. Müzeler, mimari				
	c. Denizcilik tarihi				
	d. Tarihimizde ünlü kişiler				+
4. Edebiyat	a. Yazarlarımız				
	b. Şairlerimiz				+
	c. Atasözleri				
	d. Deyimler				
	e. Masallar				
	f. Fıkralar			+	+
	g. Tekerlemeler				
	h. Ninniler				
	ı. Maniler				
	j. Efsaneler				
k. Öğütl, başarı hikayeleri			+		
5. Din	a. Dini bayramlar	+		+	+
	b. Camilerimiz, Mimar Sinan	+		+	+
	c. Tasavvuf				+
6. Ahlâk	a. Ahlâki değerlerimiz	+		+	+
	b. Konukseverlik özelliğimiz			+	
7. Sanat	a. Tiyatro				
	b. Hacıvat ile Karagöz		+		+
	c. Sinema				
	d. Müzik				+
	e. Folklor		+		
	f. Dans				
	g. Heykel				
	h. Resim				
8. Halk Kültürü	a. Köy, şehir ve yayla hayatı	+		+	
	b. Geleneksel kültürümüz				+
	c. Kıyafet kültürümüz				
	d. Yemek kültürümüz		+	+	+
	e. Hamam kültürümüz			+	+
	f. Kahvehane kültürümüz				
	g. Geleneksel çocuk oyunlarımız				
	h. Hidrellez-Nevruz	+			
	ı. Batıl inançlar			+	
	j. Bitkisel tedavi			+	
	k. Özel gün ve hafta kutlamaları	+			
9. Spor	a. Spor dalları, spor takımları			+	
	b. Ünlü sporcular				

Tablo 5. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2) Setinde Konu İçeriği Olarak Yer Alan Kültürel Temel ve Alt Öge Bilgilerinin Ayrıntılı Sunumu

Alt Öge	Aktarılan Kültür Ögenin Bilgi İçeriği	Kitap Seviyesi, Sayfa
3a	İstanbul Kız Kulesi fotoğrafı yer alıyor.	A1 Ders K. s. 7
2a	Dünya haritası verilip Türkiye'nin yeri sorulmuştur.	A1 Ders K. s. 18
3a	Sultanahmet Camisi fotoğrafı yer alıyor.	A1 Ders K. s. 21
3a	Taksim (Beyoğlu) tramvay fotoğrafı yer alıyor.	A1 Ders K. s. 24
1g	“Mağazalar” başlığı altında, ülkemizde mağazaların açık olduğu gün ve saatler, en uygun alış-veriş zamanları konusunda bilgi verilmiştir.	A1 Ders K. s. 34
2b	İstanbul Boğazi'nin gece çekilmiş fotoğrafı yer alıyor.	A1 Ders K. s. 37
2b	Diyalog içinde İstanbul Kadıköy tanıtılmıştır.	A1 Ders K. s. 46
8a	“Öğrenciler” başlığı altında, ülkemizde bir üniversite öğrencisinin günlük yaşantısı kısaca belirtilmiştir.	A1 Ders K. s. 48
1e	“Aileler” başlığı altında toplumumuzda aile yapımızın taşıdığı özellikler kısaca anlatılmış. Çocuk sayısının gittikçe azaldığı belirtilmiştir.	A1 Ders K. s. 64
3a	Sultanahmet Meydanı, Dikilitaş ve Ayasofya fotoğraflarına yer verilmiştir.	A1 Ders K. s. 67
2c	Yılbaşı tatili için Uludağ adı geçiyor.	A1 Ders K. s. 74
8k	“Özel Günler” başlığı altında ülkemizde kutlaması yapılan günlerden 24 Kasım Öğretmenler Günü ile Mayıs Ayı 2. Pazar günü kutlanan “Anneler Günü” hakkında bilgi verilmiştir.	A1 Ders K. s. 75
1c	“Bayramlar” başlıklı yazıda hem milli hem de dini bayramlarımız hakkında bilgi verilmiştir.	A1 Ders K. s. 75
5a	El öpen çocuklar; tören, folklor oyunu ve ikram fotoğrafları konmuştur.	A1 Ders K. s. 75

8h	“İlginç Festivaller” başlığı altında kültürümüzde yer alan “hidrellez” kutlamaları anlatılıp ateş üzerinden atlayan insan fotoğrafları konmuştur.	A1 Ders K. s. 78
3a	Türkiye’nin tarihi ve turistik yerlerinin fotoğrafları konmuştur.	A1 Ders K. s. 89
6a	“Sohbet Kültürü” başlığı altındaki yazıda, sohbet sırasında rahatça konuşulabilen, soru sorulabilen konular ile konuşulamayan, rahatça soru sorulamayan konular kısaca anlatılmıştır.	A1 Ders K. s. 94
2c	Ağva Sahilindeki Gelin Kayası’ndan bahsedilmiştir.	A2 Ders K. s. 64
7b	Karagöz’ün ülkemizde eski ve önemli bir gölge oyunu olduğu, perde üzerinde kuklaların oynatıldığı bir eğlence oyunu olduğu belirtilmiştir.	A2 Ders K. s. 78
3a	İstanbul Kapalıçarşı, Taksim Meydanı, Boğaziçi ve Vapur Hatları bilgileri bulunmaktadır.	A2 Ders K. s. 89
7e	Batı Anadolu’da oynanan “Zeybek” oyunu hakkında bilgi verilmiş. Cesur olmayı temsil ettiği açıklanmıştır.	A2 Ders K. s. 92
8d	Ekmek arası köfte, ekmek arası balık, lahmacun, simit hakkında ayaküstü yenilen besinler olduğu bilgisi yer alıyor.	A2 Ders K. s. 99
1g	Türkiye’deki acil telefon numaraları anlatılmış “Nereye Gideceğiz” başlıklı okuma parçasında faturaların hangi kurumlara ödendiği ve Akbil hakkında bilgi verilmiştir.	B1 Ders K. s. 12
5a	Dini bayramlarımızda dargın olanların barıştıkları, akraba ziyaretleri yapıldığı, ancak günümüzde tatile gidildiği bilgileri verilmiştir.	B1 Ders K. s. 14, 86
5b	Ezan sesinin etkileyiciliği dile getirilmiştir.	B1 Ders K. s. 16
2b	“İçimdeki Türkiye” başlıklı yazıda, İstanbul’a ilk kez gelen bir kişinin izlenimleri anlatılmıştır.	B1 Ders K. s. 16

8d	Kokoreç, hamsi ve döner gibi yerel tatların olduğu belirtilmiş, denenmesi istenmiş.	B1 Ders K. s. 19
9a	Ülkemizde spor dallarından en çok futbolun sevildiği vurgulanmış.	B1 Ders K. s. 19
1d	“Dillerdeki İlginç Kelime Benzerlikleri” başlığı altında dilimizdeki bazı kelimelerin aynı söyleniş ve aynı anlamla farklı dillerde de bulunduğu, aynı söyleniş fakat farklı anlamlarda da başka dillerde bulunduğu örneklerle gösterilmiştir. (Başka bir ifade ile, diğer dillerde bulunan söylenişi ve anlamı aynı olan kelimelerimize örnekler verilmiş. Diğer dillerde bulunan söylenişi aynı anlamı farklı kelimelerimize örnek verilmiş)	B1 Ders K. s. 20
4k	“Yoğurdun Steve Jobs’u” başlıklı yazıda Hamdi Ulukaya adlı vatandaşımızın ABD’de gerçekleştirdiği başarı öyküsü anlatılmıştır.	B1 Ders K. s. 28
1e	Türk aile yapısının özellikleri geçmişten günümüze anlatılmıştır.	B1 Ders K. s. 32, 74
5a	Ramazan ayına özel meslek olarak “Ramazan Davulcusu” olmak, “İlginç Meslekler” başlığı altında anlatılmıştır.	B1 Ders K. s. 36
8d	Kebab ve baklavanın yerel tatlar oldu belirtilmiştir.	B1 Ders K. s. 42
8e	“Hamam Merakı” başlığı altında, ülkemizde hamamların sosyal hayattaki yeri, özellik ve işleyişleri hakkında bilgi verilmiştir.	B1 Ders K. s. 50
1f	“Benim Sınıfım” başlıklı yazıda, diyalog içinde İstanbul Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi isimleri geçiyor.	B1 Ders K. s. 53
1d	“Türkçe Algılamada Beyni Zorluyor” başlığı altındaki yazıda Türkçenin Almanca ve İngilizce gibi diğer dillerden farklı anlatılmış. Bu fark anlatılırken beyinde gerçekleşen işlem açısından karşılaştırma yapılmıştır.	B1 Ders K. s. 56
1f	“Türkiye’deki Yabancı Okullar” başlığı altında ülkemizde	B1 Ders K. s. 64

	eğitim veren dört yabancı okul hakkında bilgi verilmiştir.	
81	“Uğurlu ve Uğursuz Sayılar” başlığı altında kültürümüzde 40 sayısının uğurlu sayılmasının nedenleri anlatılmıştır.	B1 Ders K. s. 81
4f	Nasreddin Hoca’nın “Kazan” fıkrası anlatılmış.	B1 Ders K. s. 92
8d	Hasta olan kişiye çorba pişirildiği ve her yemekten önce çorba içildiği kısaca belirtilmiştir.	B1 Ders K. s. 99
6b	“Misafir Kültürü” başlığı altında ülkemizde misafir ağırlama ayrıntılı olarak açıklanmıştır.	
6a	Türkiye’de yaşayan bir yabancı için “şunları yap, şunları yapma” şeklinde öğütlerin yer aldığı bir yazı görüyoruz.	B1 Ders K. s. 99
8j	İstanbul Üsküdar’da yaşayan bir aktar olan Hüseyin Ermiş ile yapılan sohbet yer almıştır.	B1 Ders K. s. 101
8j	ülkemizde iyileşmek için adaçayı, ıhlamur vb. şıfalı bitkilerin kaynatılarak içildiği belirtilmiştir.	B1 Ders K. s. 102
8d	Bir ailenin yaptığı piknik anlatılırken yemek kültürümüzden örnekler verilmiştir.	B1 Ders K. s. 104
81	Kültürümüzde yer alan batılı inançlardan göz seğirmesinin anlamları, bir başkasına elimizle bıçak ve makas vermenin, dört yapraklı yonca bulmanın, gece tırnak kesmenin iyi ve kötü sonuçları aktarılmıştır.	B1 Ders K. s. 105
8e	Çemberlitaş Hamamı hakkında bilgi verilmiştir.	B2 Ders K. s. 10
8a	ülkemizde insanların emeklilik anlayışı kısaca anlatılmış. Bir yazlık alıp sürekli orada yaşamak hayalimiz olduğu belirtilmiştir.	B2 Ders K. s. 15
5c	Türklerin dini hoşgörüye sahip olduğu dile getirilmiştir.	B2 Ders K. s. 16
8a	Boş zamanlarda, tatillerde okey ve tavla oynamanın ülkemizde yaygın olduğu dile getirilmiştir.	B2 Ders K. s. 20
6a	Kendisinden yaşça daha büyük olan kız kardeşlere “abla” dendiği bilgisi yer alıyor.	B2 Ders K. s. 21

5a	Dini bayramlarımıza ilişkin bilgi verilmiştir.	B2 Ders K. s. 27, 93
4b	Ünlü şair Sunay Akın'ın kurduğu "Oyuncak Müzesi"nin gördüğü ilgiden bahsedilmiştir.	B2 Ders K. s. 39
3a	İstanbul Kapalıçarşı, Yere Batan Sarnıcı, Süleymaniye Camii'nin çok turist çektiği anlatılmıştır.	B2 Ders K. s. 43
3d	Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın "Marifetname" adlı eserinden bilgi verilmiştir.	B2 Ders K. s. 45
4b	Orhan Veli'den kısaca bahsedilmiştir.	B2 Ders K. s. 51
7d	Türk toplumunda "Müzik ruhun gıdasıdır" anlayışının olduğu, müzik dinlemenin sevildiği ve Türk tarihinde müzikle hastalık tedavisinin şifahane denilen merkezlerde gerçekleştirildiği anlatılmıştır.	B2 Ders K. s. 56
8d	Her yemekte önce çorba içildiği anlatılmıştır.	B2 Ders K. s. 57, 106
4f	Nasreddin Hoca'nın Türk edebiyatı mizah alanında önemli bir temsilci olduğu bilgisi verilmiştir.	B2 Ders K. s. 70
2c	Peri Bacaları	B2 Ders K. s. 74
8d	Türk kahvesinin çok meşhur olduğu açıklanmıştır.	B2 Ders K. s. 79
5b	Mimar Sinan'ın Mihrimah Sultan için yaptığı Mihrimah Camisi'nden bahsedilmiştir.	B2 Ders K. s. 81
2b	İstanbul Beyoğlu ilçesinin kalabalık olduğu belirtilmiştir.	B2 Ders K. s. 84
7b	Hacivat ile Karagöz hakkında bilgi verilmiştir.	B2 Ders K. s. 84

4.1.1.1. Konu Tespiti ve Değerlendirme

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2) dizininde aktarımı yapılan kültürel temel ve alt unsurların konu tespiti:

4.1.1.2. Temel Seviye

A1 kitabında aktarımı yapılan kültürel temel ve alt öğelerin konu ve içerik bilgilerine bakıldığında coğrafya, kurumlar, bayramlar, özel günler, tarihi ve turistik yerler başlıklarına ait olduğu görülmektedir. Coğrafya açısından Dünya haritası üzerinde ülkemiz gösterilmiş, İstanbul'un boğaz ve camilerinden fotoğraflar konmuş, yılbaşı için Uludağ adı geçmiştir. Kurumlar açısından ise aile kurumumuzun aile yapımız yönünden açıklandığına, ekonomi yönünden mağazaların açık-kapalı ve tenha-kalabalık olduğu zamanların bilgisinin verildiğine şahit olmaktayız. Bayramlar başlığı altında dini bayramlarımız, milli bayramlarımız ve özel günlerimiz hakkında bilgi verilmiştir. Kutlamalara ilişkin fotoğraflar paylaşılmış, Hıdrellez şenlikleri de anlatılmıştır. Tarihi-turistik yerler alt ögesi açısından İstanbul'un tanıtımı yapılmıştır.

A2 kitabı içinde bilgisi sunulan kültürel temel ve alt öğelerin; coğrafya, şehir tanıtımı, sanat ve Türk mutfağı başlıkları olduğu görülmektedir. Şehir tanıtımında İstanbul'da vapurla gezilebilecek hatlar anlatılarak Taksim, Boğaziçi ve Kapalıçarşı'ya değinilmiştir. Ağva sahilinde bulunan Gelin Kayası'ndan bahsedilmiştir. Sanat temel kültürel ögesi altında Hacivat ile Karagöz gölge oyunu ile folklor oyunlarından zeybek oyunu hakkında bilgiler verilmiştir.

Kültürel alt öğelerden Türk mutfağı konusunda ekmek arası yenebilecek yiyeceklerle ayaküstü yenebilecek yiyecekler konu edinilmiştir. Türk kahvesinden de kız isteme olgusunun klasikleşmiş içeceği olarak bahsedilmiştir.

4.1.1.3. Orta Seviye

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi B1 ders kitabında yer alan temel kültürel unsurlarımızın kurumlar, edebiyat, değerler olduğunu söyleyebiliriz. Kurumlar açısından sunulan bilgi içeriklerinde Türk aile yapısının özellikleri açıklanmıştır. Hamamların toplumsal hayattaki rolü, acil telefon numaraları, Akbil, fatura yatırma adresleri belirtilmiştir. Erasmus programı için ülkemize gelmiş olan bir yabancı'nın İstanbul'da

geçirdiği günler anlatılmıştır. Bir diyalog içinde İstanbul ve Marmara Üniversitelerinin adları geçmiştir. Yurt dışına gitmiş bir vatandaşımız olan Hamdi Ulukaya'nın başarı öyküsü dile getirilmiştir. Bir aktar ile yapılan söyleşi yer almıştır. Türkiye'deki yabancı okullardan dördü hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Edebiyat temel kültürel öge başlığı altında sunulduğunu dile getirebileceğimiz aktarımlar, Türk dilinin diğer dillerden farkının bilimsel açıklaması, Nasreddin Hoca'nın "Kazan" fıkrası, Türkçe ve başka dillerdeki ilginç kelime benzerliklerinin dile getirilmesidir.

Değerler temel ögesi başlığı altında yer alan bilgiler misafir ağırlama geleneklerimiz, 40 sayısının bize göre neden olumlu anlam taşıdığı, ülkemizde yaşayan bir yabancı için şu davranışları yap, şu davranışları yapma konusundaki öğütlerdir.

İlginç meslekler konu başlığı altında ramazan davulculuğu mesleğinin kısaca tanıtıldığı ve piknik konulu bir anlatımda bazı yemeklerimizin adının geçtiği görülmektedir.

B2 ders kitabı kültürel temel ve alt ögelerin aktarımı açısından incelendiğinde kurumlar, edebiyat, coğrafya, din, tıp, günlük hayat, sanat ve Türk mutfağı temel ve alt ögelere ait bilgi içeriğine sahip olduğu görülmektedir. Kurumlar açısından aile yapımız geniş ve çekirdek aile olarak anlatılmış, aile bağlarımızın kuvvetli olduğu belirtilmiştir. Büyük kız kardeşlere "abla" dendiği dile getirilmiştir. Edebiyat temel öge başlığı altında ifade edebileceğimiz bilgi içerikleri kısa açıklamalarla Orhan Veli, Sunay Akın Oyuncak Müzesi, Nasreddin Hoca'dan bahsedilmesi, Evliya Çelebi'nin "Seyahatname" eserinin tanıtımıdır. Coğrafya temel ögesi başlığı altında kitabı incelediğimizde İstanbul'un tarihi ve turistik yerlerinin tanıtımı ağırlıklı olduğu görülmektedir. Peri bacalarına az yer verilmiştir. Din temel ögesi başlığı altında Türklerin dini hoşgörüyeye sahip olduğu dile getirilmiştir. Dini bayramlarda dargın olanların barıştığı belirtilmiştir. Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretlerinin "Marifetname" adlı eserinden, insan kişiliklerini anlama konusunda yer alan bilgi dile getirilmiştir. Mihrimah Cami'nin Mimar Sinan için önemli olduğu bilgisi verilmiştir.

Tıp ve müzik arasındaki kültürümüzden gelen "müzikle tedavi" konusuna değinilmiş ve II. Beyazıt'ın yaptırdığı Edirne Şifahanesi hakkında bilgi verilmiştir. Günlük hayat kültürel ögesi açısından Pazar günlerinin resmi tatil olduğu, toplum olarak boş zamanları değerlendirme davranışlarımız, emeklilik hayatı hayallerimiz anlatılmıştır. Türk mutfağı olarak da kısa ifadelerle Türk kahvesinin meşhur olduğu, et mangal yapma sevgimiz ve yemeklerde önce çorba içtiğimiz dile getirilmiştir.

4.1.1.4. Değerlendirme

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Ders Kitapları A1, A2, B1 ve B2 dizininde kültürel unsurların aktarımı açısından konu ve içerik incelemesi yaptığımızda ulaştığımız sonuçlar şöyle sıralanabilir:

- * Kitaplarda hem tür hem de bilgi içeriği olarak tüm kültürel temel ve alt öğelerin yeterince işlenmediği, sunulmadığı görülmüştür.
- * Hiçbir kitapta, devletimiz ve Atatürk'e dair herhangi bir bilgi ve kelimeye yer verilmemiştir.
- * Kitap konu içerikleri rastgele ve özensiz seçilmiş ve bilgiler yüzeysel, yetersiz sunulmuştur.
- * Kitaplarda, maddi ve manevi unsurlarıyla birlikte genel olarak Türk kültürü hakkında bilgilendirme yapılmamıştır. Kitaplar İstanbul'u tanımak ve İstanbul'da yaşamak üzerine bilgiler sunmaktadır.
- * Kitaplar bilgi içeriği açısından kültürümüzün ayrıntısını temel ve alt öğeler olarak kapsamlı ve ağırlıklı sunamadığı için sadece dilimizi, dilbilgisi olarak öğrenmek isteyenlere uygundur. Şehirde yaşayan yabancılaraya yöneliktir.
- * Kitap hazırlayan ekip içinde yabancıların olması ve kendi dillerine göre Türkçeyi öğretmeleri, kültürel aktarımı olumsuz etkilemektedir.
- * Kitapların kültürel temel ve alt öğelerin çoğunun bilgisine sahip olmamasıyla birlikte bilgisini sunduğu konularda da tekrarlara düştüğü görülmektedir. Tekrara düşülen bu konular kitap bilgileriyle birlikte aşağıda sunulmuştur:

Tekrara düşülen konu

Konunun işlendiği kitaplar

- İstanbul'un tanıtımı	A1, A2, B1
- Türk aile yapısı	A1, B1, B2
- Dini bayramlar	A2, B2
- Nasreddin Hoca	B1, B2

**4.1.2. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları Setinin Kültürel
Unsurların Aktarımı Açısından İncelenmesi, Konu Tespiti ve
Değerlendirme**

Tablo 6. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları (1, 2, 3, 4) Setinde Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Öğelerin Topluca Gösterimi

Temel Öğeler	Alt Öğeler	TİKA (Güneş) Ders Kitapları			
		1	2	3	4
1. Devlet	a. Başkent	+		+	
	b. Atatürk	+	+		+
	c. Milli bayramlar	+	+	+	
	d. Bilimler ve bilimsel çalışmalar	+			
	e. Aile kurumu			+	
	f. Eğitim kurumu				
	g. Ekonomi kurumu				
	h. Yardım kuruluşları				+
2. Coğrafya	a. Ülke haritamız	+			
	b. Şehirlerimiz				+
	c. Doğal güzellikler	+	+	+	+
	d. Bölgesel ürünler		+	+	
	e. Yöresel hayvanlar			+	
	f. Doğayı koruma			+	
3. Tarih	a. Tarihi ve turistik yerler	+	+	+	
	b. Müzeler, mimari		+		
	c. Denizcilik tarihi				
	d. Tarihimizde ünlü kişiler				
4. Edebiyat	a. Yazarlarımız		+	+	+
	b. Şairlerimiz		+	+	+
	c. Atasözleri		+		
	d. Deyimler		+		
	e. Masallar		+		
	f. Fıkralar				
	g. Tekerlemeler				
	h. Ninniler			+	
	ı. Maniler				
	j. Efsaneler				
k. Öğütler, başarı hikayeleri					
5. Din	a. Dini bayramlar	+		+	
	b. Camilerimiz, Mimar Sinan				
	c. Tasavvuf		+	+	+
6. Ahlâk	a. Ahlâki değerlerimiz			+	+
	b. Konukseverlik özelliğimiz		+	+	
7. Sanat	a. Tiyatro				
	b. Hacıvat ile Karagöz				
	c. Sinema		+		+
	d. Müzik		+		
	e. Folklor				
	f. Dans				
	g. Heykel				
	h. Resim				
8. Halk Kültürü	a. Köy, şehir ve yayla hayatı		+		
	b. Geleneksel kültürümüz		+	+	+
	c. Kıyafet kültürümüz				
	d. Yemek kültürümüz	+	+	+	
	e. Hamam kültürümüz				
	f. Kahvehane kültürümüz			+	
	g. Geleneksel çocuk oyunlarımız		+		
	h. Hidrellez-Nevruz				
	ı. Batıl inançlar				
	j. Bitkisel tedavi			+	
	k. Özel gün ve hafta kutlamaları				
9. Spor	a. Spor dalları, spor takımları	+			
	b. Ünlü sporcular				

Tablo 7. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Çalışma Kitapları (1, 2, 3, 4) Setinde Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Ögelerin Topluca Gösterimi

Temel Ögeler	Alt Ögeler	TİKA (Güneş) Çalışma Kitapları			
		1	2	3	4
1. Devlet	a. Başkent				
	b. Atatürk	+			
	c. Milli bayramlar		+		
	d. Bilimler ve bilimsel çalışmalar				
	e. Aile kurumu				
	f. Eğitim kurumu				
	g. Ekonomi kurumu				
	h. Yardım kuruluşları				
2. Coğrafya	a. Ülke haritamız				
	b. Şehirlerimiz	+			
	c. Doğal güzellikler				+
	d. Bölgesel ürünler	+			+
	e. Yöresel hayvanlar		+		+
	f. Doğayı koruma				
3. Tarih	a. Tarihi ve turistik yerler				+
	b. Müzeler, mimari				
	c. Denizcilik tarihi				
	d. Tarihimizde ünlü kişiler			+	+
4. Edebiyat	a. Yazarlarımız		+	+	+
	b. Şairlerimiz		+	+	+
	c. Atasözleri			+	
	d. Deyimler			+	+
	e. Masallar			+	+
	f. Fıkralar				
	g. Tekerlemeler				
	h. Ninniler				
	ı. Maniler			+	
	j. Efsaneler				
	k. Öğütler, başarı hikayeleri				
5. Din	a. Dini bayramlar				
	b. Camilerimiz, Mimar Sinan				+
	c. Tasavvuf				+
6. Ahlâk	a. Ahlâki değerlerimiz				
	b. Konukseverlik özelliğimiz			+	
7. Sanat	a. Tiyatro				
	b. Hacivat ile Karagöz				
	c. Sinema				
	d. Müzik	+		+	
	e. Folklor				
	f. Dans				
	g. Heykel				
	h. Resim				
8. Halk Kültürü	a. Köy, şehir ve yayla hayatı				
	b. Geleneksel kültürümüz				
	c. Kıyafet kültürümüz				+
	d. Yemek kültürümüz		+		
	e. Hamam kültürümüz				
	f. Kahvehane kültürümüz				
	g. Geleneksel çocuk oyunlarımız				
	h. Hıdrellez-Nevruz				
	ı. Batıl inançlar				
	j. Bitkisel tedavi				
	k. Özel gün ve hafta kutlamaları				
9. Spor	a. Spor dalları, spor takımları				
	b. Ünlü sporcular	+		+	+

Tablo 8. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları 1, 2, 3, 4 Dizininde, Çalışma Kitaplarıyla Birlikte, Konu İçeriği Olarak Yer Alan Kültürel Öge ve Alt Öge Bilgilerinin Ayrıntılı Sunumu

Alt Öge	Aktarılan Kültürel Ögenin Bilgi İçeriği	Kitap Seviye Sayfa
1b	Atatürk'ün fotoğrafları ile birlikte veciz sözlerinden örnekler verildiğini görüyoruz. Devletimizin kurucusu olduğu, doğum yeri ve yılı bilgilerinin yer aldığı görülmektedir.	TİKA 1 Ders Kitabı, s. 66-67
1b	Atatürk'ün hayatı anlatılmıştır.	TİKA 1 Ders Kitabı, s. 142
1b	Anıtkabir fotoğrafları konmuştur.	TİKA 1 Ders Kitabı, s. 124, 145
1b	Atatürk'ün çocuklarla ilgili bir anısının anlatıldığı ve resmi görülmektedir.	TİKA 1 Çalışma Kitabı, s. 146, 147
1b	Atatürk'ün veciz sözleri, Atatürk Orman Çiftliği, ve Anıtkabir hakkında bilgiler verilmiş, fotoğraflar eklenmiştir. Atatürk'ün "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" sözüyle birlikte Tahsin Saraç'ın "Çocuklar Kardeş Oldu mu?" adlı şiirine yer verilmiştir.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 14, 16, 19
1a	Anne ile kız çocuğu arasında geçen diyalog temel değerlerimiz olan küçükleri sevmek, büyükleri saymak, ülkemizi, milletimizi çok sevmek, bayrağımızı sevmek hakkındadır. Tarihi devlet büyüklerimizden Atatürk, Mehmet Akif Ersoy, Fatih gibi kişiliklerin isimleri verilmiştir. Mehmet Akif Ersoy'un İstiklâl Marşı'nı millete hediye ettiği özellikle vurgulanmıştır.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 39
1b	Atatürk'ün fotoğrafları ile birlikte 10. Yıl Nutku'na yer verilmiş, Atatürk'ün hayatı anlatılmıştır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 6, 7
1b	Kızılay Kurumu tanıtılmıştır.	TİKA 2 Çalışma

		Kitabı, s. 35
8f	A. Yaşar AYDIN'ın "Sosyal Bir Kurum" başlığı altındaki yazısında kahvehaneler konu edinilmiş. Osmanlı Devleti, Kanuni Sultan Süleyman zamanından günümüze kadar geçen zaman içinde kahvehanelerin gösterdiği özellikler anlatılmıştır. Kültürel, toplumsal, sanat ve edebiyat faaliyetleri açısından önemi ve işlevleri açıklanmıştır. Tarihi ve günümüz kahvehane fotoğrafları eklenmiştir.	TİKA Ders Kitabı, s. 134, 135
1h	Prof. Dr. Yahya Akyüz'ün "Türk Vakıfları Bilgisi" başlığı altında vakıflarımız tanıtılıyor. Cami fotoğrafları da eklenmiştir.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 24-25
1c	Milli bayramlarımız hakkında bilgi verilmiştir.	TİKA 1 Ders Kitabı, s. 145
1c	23 Nisan Egemenlik ve Çocuk Bayramı konu edinilmiştir. Tören fotoğrafları konmuştur.	TİKA 2. Ders Kitabı, s. 12
1c	23 Nisan Egemenlik ve Çocuk Bayramı konu olarak işlenmiş, Atatürk fotoğrafı ve İrfan Niksarlı'nın "23 Nisan" şiiri sunulmuştur.	TİKA 2 Çalışma Kitabı, s. 14-17
1c	Milli bayramlarımızdan 23 Nisan Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı tarihçesiyle birlikte kısaca anlatılmıştır.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 128-129
2a	Türkiye haritası üzerinde bazı şehirlerimiz gösterilmiş ve hava durumları anlatılmıştır.	TİKA 1 Ders Kitabı, s. 76
2c (3a)	İstanbul ve Ankara başta olmak üzere doğal ve tarihi güzelliklerin, mimari eserlerin bazı fotoğrafları ile Nemrut ve Kapadokya fotoğrafları yer almıştır.	TİKA 1 Ders Kitabı, s. 91-140-143-44
1a	Başkent olarak Ankara hakkında bilgiler yer almıştır.	TİKA 1 Ders Kitabı, s. 141
2d	Ülkemiz haritası üzerinde işaretlenmiş şehirlerde hangi tarım ürünlerinin yetiştiği sorulmuştur.	TİKA 1 Çalışma Kitabı, s. 68

2b	Bir diyalog içinde İstanbul, İzmit, Antalya ve Konya illerimiz kısaca tanıtılmış, İstanbul fotoğrafları bolca kullanılmıştır.	TİKA 1 Çalışma Kitabı, s. 117, 144, 145
2d	Ülke coğrafyamızın tamamı yedi bölge olarak ele alınmış ve hangi tarım ve sanayi ürününün nerede üretildiği ayrıntılı anlatılmış, fotoğraflar eklenmiştir.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 110-119
2c	Doğal güzellikler açısından zengin olan şehirlerimiz fotoğraflarıyla birlikte, zengin bir sözel anlatımla tanıtılmışlar. Bu şehirlerimizin önünde gelenleri, Antalya ve Belek Yöresi, Bolu Dağlarındaki Sünnet Gölü ve Çevresi Ankara Beypazarı ilçesi, Amasya ve Karadeniz Bölgesi yaylalarıdır.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 38, 92, 96, 104, 107
2d	Türkiye’de çay üreticiliğinin nerede, ne zaman başladığı ve günümüzdeki durumu ayrıntılarıyla anlatılmıştır.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 6
8b	Ankara Beypazarı ilçemiz ve Amasya ilimiz tanıtılıp, bu yörelerde gerçekleştirilen tarihi ve günümüz el sanatları ve meslekler anlatılmıştır. Beypazarı yöresinde gümüş takı, telkari tekniği, semercilik, dokumacılık, havuç ve kurusu açıklanmış ve fotoğrafları konmuştur. Amasya denilince de iğnesi oyası, peştamal, halı-kilim dokumacılığı, tahta oymacılığı, teneke semaver, hasır işi gibi sanatlar tanıtılmış, fotoğrafları konmuştur.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 104, 107
8b	Ahmet Efe’nin “Bünyan Halıları” başlıklı yazısında Kayseri Bünyan ilçesi tanıtılıp, genç kız ve kadınların dokuduğu Bünyan halılarının, ailenin ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmasındaki değeri anlatılmıştır. Bu halıların fotoğrafları konmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı s. 56, 58
8b	El sanatlarımızdan tombak ve tombaklama sanatı tarihçe ve türleriyle birlikte çok ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Tombaklama yöntemiyle üretilmiş eşyaların fotoğrafları eklenmiştir.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 98, 101
8b	Tarihi, kültürel sanatımız olan halı-kilim dokumacılığı,	TİKA 3 Çalışma

	Mehmet Önder'in "Aldı Sözü Anadolu'dan" adlı eserinden yapılan uyarılama yazısında ayrıntılı anlatılmıştır. Kilim ipliklerinin bitkilerle boyanmasından, belli şekillerin belli mesajları verdiği kadar bilgiler aktarılarak kilim dokuma tezgahları ile kilim fotoğrafları eklenmiştir.	Kitabı, s. 60, 62
8b	Muhsin İlyas Subaşı'nın "Kilimlerimiz" başlıklı yazısında kilim dokuma el sanatımız anlatılmış, fotoğraflarla örneklendirilmiştir.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 41
2c	Yıldırım Güngör'ün "Aladağlar" başlığı altındaki yazısında, Aladağlar'ın kapsadığı (yayıldığı) iller tüm vadi, zirve, boğaz, göl ve geçitleriyle birlikte anlatılmıştır. Fotoğraflarına yer verilmiştir.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 145-146
2f	"Toprağın Baş Düşmanı Erozyon" başlığı altında erozyonun ne olduğu, ülkemizde erozyonun hangi bölgelerimizde gerçekleştiği, nedenleri ve çözüm yolları çok ayrıntılı anlatılmıştır. Erozyon olan yerlerin fotoğrafı konmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 68-70
2c	Kaçkar Dağlarımız ayrıntılı olarak tanıtılmış ve fotoğrafları konmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 74-77
2b	Antalya ve Alanya yöresi fotoğrafları sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 127-128
2b	Antalya ve Alanya yöresi fotoğrafları yer almaktadır.	TİKA 4 Çalışma Kitabı, s. 34-141
2c	Yaşar Kemal'in "Toroslar" başlıklı yazısı sonunda Toros Dağları fotoğrafları yer alıyor.	TİKA 4 Çalışma Kitabı, s. 47
2e	Ankara Kedisi konusunda Civan Özyurt'un "Ankara Kedisi Gören Varsa Beri Gelsin" başlıklı yazısı sunulmuştur.	TİKA 2 Çalışma Kitabı, s. 146
2e	Hasan Latif Sarıyüce'nin "Keklikler" başlıklı yazısında keklik kuşunun tüm özellikleri, yaşantısı, insanların bu kuşa olan ilgi ve sevgileri ayrıntılı bir şekilde, çocukluk anıları içinde sunulmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 44-45

3a	Mehmet Önder'in "Anadolu'nun Tarih Hazineleri" başlıklı yazısında, Hitit Uygarlığı Çorum, Boğazköy ve Alacahöyük bölgesi kalıntıları aracılığıyla açıklanmıştır.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 150.
3a	A. Haluk Dursun'un "İstanbul'da Yaşama Sanatı" başlıklı yazısında, İstanbul Boğazı fotoğraflarıyla birlikte, İstanbul Boğazının "Boğaziçi" olarak görsel, tarihsel, kültürel, duygusal tüm güzellikleri, burada yaşayan ve kendi ismini de burada bırakan önemli kişilerle birlikte anlatılmıştır. Bilgi içeriği fazla olan bir yazı olduğunu görüyoruz.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 74, 76
3b	Ankara'daki Resim Heykel Müzesi, Tabiat Tarihi Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara Kalesi, Anıtkabir, Eski Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin fotoğrafları konmuş, Anıtkabir ayrıntılı açıklanmıştır.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 146, 147
3a	"Bir Anadolu Gezisi" ve "Safranbolu" başlığı altında Safranbolu İlçesi ve evlerinin; tarih, sanat, mimari, kültür ve günlük hayat açısından çok ayrıntılı anlatıldığını görmekteyiz. Bu yörede yetişen safran bitkisine de yer verilmiştir.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 86, 88
3a	Ankara'nın Nallıhan İlçesi, "Gözden Uzak Bir İlçe; Nallıhan" başlığı altında doğal, tarihi, kültürel tüm güzellik ve değerleri ile anlatılmış, fotoğrafları konmuştur.	TİKA 3 Çalışma Kitabı, s. 78, 79, 80
3d	Yaşar Öztürk'ün "Evliya Çelebi 390 Yaşında" adlı eserinden uyarlanmış yazıda, Evliya Çelebi'nin hayatı anlatılmıştır. Eski İstanbul resimleri, fotoğrafları konmuştur.	TİKA 3 Çalışma Kitabı, s. 144, 145
3d	Mehmet Önder'in "Nasreddin Hoca'nın Köyünde" isimli yazısında, Nasreddin Hoca hakkında bilgi verilmiş, eşeğe ters binmiş resmi konulmuştur.	TİKA 4 Çalışma Kitabı, s. 49
3d	Nasreddin Hoca tanıtılmış ve Orhan Veli Kanık'ın "Doğuran Kazan" başlıklı şiiri yer almıştır.	TİKA 4 Çalışma Kitabı, s. 108
4b	Törenur Özbay'ın "Orman" başlıklı şiirine yer verilmiştir.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 11

4a	İpek Ongun'un "Bir Pırıltıdır Yaşamak" adlı eserinden alıntı yapılarak, sevgi ve yardımlaşma konusu vurgulanmıştır.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 26, 27
4e	Özer Arabul'un "Saka Kuşu ile Karınca" adlı masalı aracılığıyla iyilik yapmak ve kibirli olmamak konusu işlenmiştir.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 31
4b	Adnan Çakmakçioğlu'nun "Yürekle Görmek, Yürekle Duymak" başlıklı şiiri yer alıyor.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 81
4a	İpek Ongun'un "Yarım Elma Gönül Alma" eserinden alıntı yapılmıştır.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 98
4a	Sebahat Emir'in "Sevgi" başlıklı yazısı var.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 91
4b	İ. Alaeddin Gövşâ'nın "Çiftçinin Nasihati" başlıklı şiiri yer alıyor.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 130
4b	Resul Rıza'nın "Ben İsterim ki" başlıklı şiirine yer verilmiş.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 139
4b	Ziya Osman Saba'nın "Bir yer Düşünüyorum" başlıklı şiir sunulmuştur.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 139
4a	Rahmi Özen'in "Bir Damla Su" adlı eserinden alıntı yapılmıştır.	TİKA 2 Çalışma Kitabı, s. 132
4a	Nurullah Ataç'ın "Kitabın Hayatımızdaki Yeri" başlıklı yazısı yer alıyor.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 23
4b	İ. Hakkı Talas'ın "Kitap" başlıklı şiiri sunulmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 25
4b	Necip Fazıl Kısakürek'in "Anneciğim" şiiri yer almıştır.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 41
4a	Sevim Dağkiran'ın "Kuş Cenneti" başlıklı öyküsü yer almış, kuş fotoğrafları konmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 47
4a	"Tabletten Kağıda" başlığı altında taş üzerine yazı yazmaktan günümüzdeki kağıt üretimine kadar geçen tarihçe	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 50, 51

	anlatıldıktan sonra ilk Türk kağıdının 18 Nisan 1936 da nasıl ve kimlerin desteğiyle üretildiği anlatılmıştır.	
4a	İlk Türk kağıdının üretilmesinde en büyük hizmeti, gayreti gösteren Mehmet Ali Kâğıtçı'nın hayatı ayrıntılarıyla anlatılmış, fotoğrafları konmuştur. O günlerin fabrika ve kağıt ruloları fotoğrafı eklenmiştir.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 53, 54
4a	Rıza Akdemir'in "Anne Sevgisi" başlıklı öyküsüne yer verilmiştir.	TİKA 3 Derk Kitabı, s. 62, 63
4a	Sait Faik Abasıyanık'ın "Karanfiller ve Domates Suyu" başlıklı öyküsü verilmiş ve öykü sonunda "Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur" atasözünün açıklaması sorulmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 90, 92
4a	Sevilay Atmaca'nın "Beden Dilimiz" başlığı altındaki yazısında; insanlar arası iletişim, anlama ve anlatma sürecinde, insanların vücut duruşu, yüz mimikleri, el hareketlerinin çok önemli olduğunun, ayrıntılarıyla birlikte, kültürel boyutlarıyla anlatıldığını görüyoruz. Pantomim sanatçılarının fotoğraflarıyla birlikte konu sunulmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 116, 117, 118
4b	Abdurrahman Öztürk'ün "23 Nisan" şiiri sunulmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 130
4a	Zafer Bozkaya'nın "Nasil İyi Bir Gezgin Olunur" başlıklı yazısı yer alıyor.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 140
4b	Ziya Sırmatel'in "Kitap" başlıklı şiiri bulunuyor.	TİKA 3 Çalışma Kitabı, s. 28
4b	Şeref Taşlıova'nın "Yunus Emre" başlıklı şiiri ve Yunus Emre'nin resmi yer alıyor.	TİKA 3 Çalışma Kitabı, s. 36
4a	Zeyneş İsmail ve Ali Abbas Çınar'ın "Abay" isimli eserlerinden uyarlanmış aynı başlıklı yazıda; Kazak Türklerinin ünlü şairi Abay'ın yazar ve şair olarak hayatı ve fikirleri anlatılarak bilgi verilmiştir.	TİKA 3 Çalışma Kitabı, s. 38
4b	Şükrü Enis Regü'nün "Kitaplarım" başlıklı şiiri yer alıyor.	TİKA 3 Çalışma

		Kitabı, s. 59
4a	Bilge Bağcı'nın "Damla" başlıklı yazısı yer almıştır.	TİKA 3 Çalışma Kitabı, s. 101
4b	Cahit Sıtkı Tarancı "Bu Sabah Hava Berrak" şiiri yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 9
4b	Yavuz Bülent Bakiler'in "İstanbul" şiiri sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı s. 10.
4a	Hasan Ali Yücel'in "Okumak" adlı yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, 12
4b	Necip Fazıl Kısakürek'in "Geçen Dakikalarım" şiiri yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 12
4b	Bahtiyar Vahapzade'nin "Ana Hediyesi" şiiri sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 16
4a	Sabri Esat Siyavuşgil'in "Tiyatro ve Seyirci" yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 18
4b	Atilla İlhan'ın "Yağmur Kaçağı" şiiri sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 22
4a	Yrd. Doç. Dr. Fahri Temizyürek'in "Gaspralı İsmail Bey" yazısı yer almaktadır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 27
4b	Aybek'in "Hür Kuş" isimli şiiri sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 28
4a	Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın "Dil ve Kültür" yazısı yer almaktadır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 30
4b	Ahmet Muhip Dranas'un "Şehrin Üstünden Geçen Bulutlar" şiiri sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 32
4b	Ali Akbaş'ın "Nineme Ninni" şiiri sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 34
4a	Cengiz Aytmatov'un "Beyaz Gemi" yazısı yer almaktadır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 44

4a	Mahtumkulu'nun "Mal Olmasa" şiiri yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 44
4a	Suat Kemal Yetkin'in "Niçin Roman Niçin Şiir Okuruz" yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 46
4b	Kazım Nami Duru'nun "Güzel Türkçe" şiiri yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 50
4b	Şeref Taşlıova'nın "Rahmet eder" şiiri yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 53
4a	Mahmut Yesari'nin "Çulluk" öyküsü yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 54
4b	Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun "Oğuz" şiiri yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 58
4b	Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor" şiiri.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 62
4a	Cengiz Bağcı'nın "Yansılar'dan" yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 66
4b	Coşkun Ertepinar'ın "Gençlik" şiiri yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 78
4b	Zeki Ömer Defne'nin "Ziller Çalacak" şiiri yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 80
4b	Recep Küpçü'nün "Bahar da Olsa" şiiri yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 82
4a	Nihat Sami Banarlı'nın "Türkçenin Gül Bahçeleri" yazısı sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 84
4b	Abdürrahim Karakoç'un "Anadolu'da Bahar" şiiri yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 88
4a	Abdürrahim Dede'nin "Seven Öğretmen" yazısı sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 90
4a	Saik Faik Abasıyanık'ın "Haritada Bir Nokta" yazısı yer	TİKA 4 Ders Kitabı,

	almaktadır.	s. 92
4b	Nimetullah Hafız'ın "Günaydın" şiiri sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s.96
4a	Sevinç Çokum'un "O Çocuk" öyküsü sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 98
4a	Memduh Şevket Esendal'ın " İhtiyar Çilingir" yazısı yer almaktadır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 102
4b	Karacaoğlan'ın "Dağlar" şiiri yer almaktadır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 106
4a	Emine Delimehmet'in "Hayallerimi Gömmeyin" öyküsü sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 108
4a	Talip Apaydın'ın "Türkiye'de Çağın Hikayesi" yazısı yer almaktadır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 112
4a	Ömer Seyfettin'in "Kütük" isimli öyküsü yer almaktadır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 116
4b	Kemalettin Kâmi Kamu'nun "Bingöl Çobanları" şiiri yer almaktadır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 120
4b	İlhan Geçer'in "İnsanla Güzel" şiiri sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 124
4a	Azra Erhat'ın "Mavi Anadolu" yazısı yer almaktadır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 126
4b	Mağcan Cumabayulı'nın "Uzaktaki Kardeşime" şiiri yer almaktadır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 130
4a	Fahri Kaya'nın "Kırıntılar" şiiri sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 132
4b	Refik Ahmet Sevensil'in "Sanat Eğitimi" yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 134
4a	Ziya Gökalp'in "Millet ve Türklük" yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 136

4b	Yunus Emre'nin "Bir İlahi" şiir yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 139
4a	Şevket Rado'nun "Zamanı Kazanmak veya Kaybetmek" başlıklı yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 140
4a	Falih Rıfkı Atay'ın "Yayla" başlıklı yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 144
4a	Doç. Dr. Ferda Senel'in "Beyin Dalgaları" başlıklı bilimsel yazısı sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 148
4a	Yusuf Ziya Ortaç'ın "Çöpçü" öyküsü yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 10
4a	Mehmet Kaplan'ın "El" isimli yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 21
4a	Mehmet Önder'in "Nasrettin Hoca'nın Köyünde" yazısı yer almaktadır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 49
4a	Yaşar Kemal'in "Toroslar" konulu paragraf yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 57
4a	Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun "Atatürk" konulu yazısı sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 58
4a	Ömer Seyfettin'in "Olay" paragraf yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 59
4a	Sait Faik Abasıyanık'ın "Şehre Küsen Adam" öyküsü yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 64
4e	Naki Tezel'in "Akıllı Evlat" masalı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 88
4b	Orhan Veli Kanık'ın "Doğuran Kazan" şiiri ile Nasreddin Hoca'nın tanıtımı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 108
4a	Doğan Cüceloğlu'nun "İşitmek ve Dinlemek" yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 119
4a	Şeref Algur'un "Çocuklarda Özgüven" yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı,

	s. 124
4a Adnan Karaismailoğlu'nun "Mevlana" yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 131
4a Hasan Ali Yücel'in "Verimli İnsan" yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 136
4a Tarık Buğra'nın "Oğlumuz" yazısı sunulmuştur.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 142
4a Recep Bilginer'in "Yunus Emre ve Türkçe" yazısı yer alıyor.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 146
Trafik konusu bağlamında atasözleri verilmiştir. Kaza geliyorum demez. Sabrın sonu selamettir. Acele eden ecele gider, korkunun ecele faydası yok vb. atasözleri yazılmıştır. Uğurlama sözlerimiz olan "güle güle, hayırlı yolculuklar" sözleri yazılmıştır.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 22
4c Gençlik ve yaşlılıkla ilgili özlü sözler, atasözleri yazılmıştır.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 56
"Konukseverlik" başlığı altında konu ile ilgili atasözleri yazılmış. Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı olur. Komşuda pişer bize de düşer. Komşu komşunun külüne muhtaçtır. Dostun attığı taş baş yarmaz. Sık gidersen dostuna yatar arka üstüne. Misafir 40 kısımetle gelir, birini yer dokuzunu bırakır. Ev alma komşu al.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 98
4c İnsan ilişkilerinde ahlâki değerlere ilişkin atasözleri verildiğini görüyoruz. Tarlada izi olmayanın harmanda yüzü olmaz. Ekmeden biçilmez. Yiyen içer eker biçer. Bir iş bin sözden iyidir. Haydan gelen huya gider. Çok konuşan boş konuşur. Gelen gideni aratır. Rüzgar eken fırtına biçer. Ağlayanın malı gülene yar olmaz. İyilik eden iyilik bulur, vb.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 114, 131
4c "Veren el alan elden üstündür" atasözü sorulmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 35

4c	Dilbilgisi sorularının içinde “evdeki hesap çarşıya uymaz, ya bu deveyi gütmeli ya da bu diyardan gitmeli” atasözleri verilmiştir.	TİKA 3 Çal. Kitabı, s. 57
4c	“Ana gibi yar olmaz” atasözü sorulmuş, “Bakarsan bağ bakmazsan dağ olur” atasözü sorulmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 70.100
4c	Atasözlerinin kelimeleri karışık olarak verilerek doğru sıralamaları istenmiştir.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 119
4d	“Duygular” başlığı altında duygularımızı ifade ederken kullandığımız deyimlere yer verilmiş. Bunlar; sevinçten havalara uçmak, hayal kırıklığına uğramak, surat asmak vb.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 68
4d	“Yalancının Mumu” başlıklı yazıda, yalan söylememek, sözünde durmakla ilgili deyimler verilip cümle içinde kullanmaları istenmiş. Bu deyimler; söz vermek, sözünde durmak, sözünü balla kesmek, söz tutmak, söz dinlemek vb.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 116, 119
4d	“Sözünde durmak” deyiminin anlamı “aşırıya kaçmak, bağına basmak, göz yummak” deyimlerinin anlamları sorulmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 119, 123
4d	Deyimlerimizden örnekler verilip, bu deyimlerin karikatür resimleri konmuştur.	TİKA 4 Çalışma Kitabı, s. 12
4e	Ahmet Efe’nin “Keloğlan ve Sihirli Taş” masalı anlatılmış ve resmedilmiştir.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 44, 47
4e	“Ormanda Seçim Var” masalı yer alıyor.	TİKA 3 Çalışma Kitabı, s. 48-50
4h	“Anneler ve Ninniler” başlığı altında, Ali Türkmenoğlu’nun ninnilerimizin tarihi, kültürel ve duygusal yönlerini anlattığını görüyoruz.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 41
4i	Mehmet Önder’in “Aldı Sözü Anadolu’dan” eserinden yapılan alıntıda, içinde “kilim” kelimesi geçen maniler yazılmıştır. Örnek olarak yazarsak; Bülbülüm şakı beni	TİKA 3 Çalışma Kitabı, s. 62

	Mektubum oku beni Aşkına oldum yumak Kilimde doku beni	
5a	Dini bayramlarımız anlatılmış, el öpme fotoğrafı konmuştur.	TİKA 1 Ders Kitabı, s. 145
5a	Mustafa Bektaşoğlu'nun "Türklerde Bayram" başlıklı yazısında ramazan ve kurban bayramları, bu bayramlar için yapılan hazırlıklar ve bayramların kutlanması anlatılmıştır.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 128, 130
5b	Mimar Sinan tanıtılmış fotoğrafı konmuştur.	TİKA 4 Çalışma Kitabı, s. 112
5c	Mevlana'nın "Mesnevi" eserinden "Sağırın Hasta Ziyareti" hikayesi anlatılmıştır.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 125
5c	"Yunus Emre ve Türkçe" başlığı altında Yunus Emre'nin hayatı, Türkçeyi kullandığı, kişiliği anlatılmış, resmi konmuş. Murat Çobanoğlu'nun "Dilde Yunus Emre Vardır." şiiri yer almıştır.	TİKA 3 Ders Kitabı s. 32-35
5c	Mevlana resmî ve doğum yeri bilgisi yer alıyor.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 46
5c	Yunus Emre'den bir ilahi yazılmıştır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 139
5c	Adnan Karaismailoğlu'nun "Mevlana" başlıklı yazısında Mevlana ve düşünceleri anlatılmıştır.	TİKA 4 Çalışma Kitabı, s. 131
5c	Bilginer'in "Yunus Emre ve Türkçe" başlıklı yazısında Yunus Emre tanıtılmıştır.	TİKA 4 Çalışma Kitabı, s. 146
6a	"Hastaları Ziyaret" başlığı altında, insanlar arasında dertleri, sıkıntıları azaltmanın ancak paylaşmakla olabileceği, insanların kötü günlerinde onların yanında olmamız gerektiği anlatılmıştır.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 28
6a	Herhangi bir sakatlığı olan engelli insanlar için toplumun ve devletin yapması gerekenler Sakatlar Haftası bağlamında	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 29

	anlatılmış.	
1e	“Yarının Büyüğü” başlığı altında annenin çocuk eğitimindeki yeri, çocuğunu iyi ve devletine, milletine faydalı bir kişi olarak yetiştirmesinin en önemli görevi olduğu anlatılmıştır.	TİKA 3 Derk Kitabı, s. 39
6b	“Konukseverlik” başlığı altında bu özelliğimiz ayrıntılarıyla açıklanmış. Konuk karşılama, ağırlama, uğurlama ayrı ayrı işlenmiş. Fotoğraflar konmuş. Bu konuyla ilgili atasözleri yazılmıştır.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 98
6b	Mehmet Önder’in “Aldı Sözü Anadolu’dan” adlı eserinden uyarlanmış “Anadolu’da Konukseverlik Bir Gelenektir” başlığı altında yazıda konukseverlik geleneğimiz tarihsel boyutu içinde, Selçuklu, Osmanlı ve Ahilik kültürü bağlamında ayrıntılı olarak işlenmiş. İbn-i Batuta’nın da konukseverlik konusundaki kültür özelliğimizi eserlerinde nasıl anlattığı bilgisi sunulmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 122, 123
6b	“Konukseverlik” başlığı altında Karadeniz Bölgesine yapılan bir gezi programı öyküsü içinde konukseverlik özelliğimiz anlatılmış, Karadeniz dağ orman, yayla fotoğrafları konmuştur.	TİKA 3 Çalışma Kitabı, s. 126, 128
7c	“Hababam Sınıfı” film afişleri basılmıştır.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 73
7c	Kemal Sunal tanıtılarak oynadığı filmlerin afiş fotoğrafları basılmıştır. Önemli ve sevilen filmlerinin isimleri yazılmıştır.	TİKA 4 Ders Kitabı, s. 70, 73
7d	Tarkan’ın fotoğrafı yer almıştır.	TİKA 1 Çalışma Kitabı, s. 71
7d	Aşık Veysel’in “Anaların Türküsü” şiirine yer verilmiştir.	TİKA 3 Çalışma Kitabı, s. 73
7d	Türk Halk Müziği saz ve türkülerinden bahsedilmiştir.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 12
8a	“Köy Çeşmesi” başlığı altında, gerçekleşen yaşanan bir	TİKA 2 Ders Kitabı,

	tanışma hikayesi dile getirilmiştir.	s. 71
8d	Türk Mutfağı yemek isimlerinden bazıları yazılmıştır.	TİKA 1 Ders Kitabı, s. 89
8d	“Evimiz” başlığı altında kahvaltı alışkanlığımız anlatılmıştır.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 68
8d	Çilek Ünlü’nün “Simit” başlıklı yazısında, simitin tarihçesi ve yapılışı anlatılıp, fotoğrafları konmuştur.	TİKA 2 Çalışma Kitabı, s. 93
8d	“Kahve” başlıklı yazıda, kahve bitkisinin yetiştiği yer ve bitki özellikleriyle birlikte, toz kahve haline gelinceye kadar yapılan işlemler anlatılmış. Türk kahvesinin 17. yy’dan itibaren batı ülkelerine ve tüm Dünya’ya nasıl tanıtıldığı ve yayıldığı anlatılmış,kahve sunum fotoğrafları konmuştur.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 139
8j	Temelini halk kültürümüzde bulan bitkilerle tedavi konusu “Şifalı Bitkiler” başlığı altında ele alınmıştır. Bitkilerin fotoğraflarıyla birlikte sağlığımıza olan faydaları ve hangi bitkinin hangi hastalığa iyi geldiği açıklanmıştır.	TİKA 3 Ders Kitabı, s. 110, 113
8g	Geleneksel çocuk oyunlarımızdan misket oyunu anlatılmıştır. Bu oyunu konu alan öykü ve şiire yer verilmiştir.	TİKA 2 Ders Kitabı, s. 50, 55
9b	Halter (ağırlık kaldırma) sporunda ülkemizden başarılı sporcu olarak Naim Süleymanoğlu’ndan bahsedilmiştir.	TİKA 1 Ders Kitabı, s. 109
9b	Koşu sporu alanında başarılı sporcu olan Süreyya Ayhan’ın fotoğrafları konmuştur.	TİKA 1 Ders Kitabı, s. 28
9b	“Acıları Paylaşmak” başlığı altındaki yazıda Dünya Halter Şampiyonu Halil Mutlu’nun adı geçiyor, yardım kampanyasına bağış yaptığı belirtiliyor.	TİKA 3 Çalışma Kitabı, s. 30, 32
9b	Naim Süleymanoğlu’nun fotoğrafı konmuştur.	TİKA 4 Çalışma Kitabı, s. 4

4.1.2.1. Konu Tespiti ve Değerlendirme

TİKA(Güneş) Türkçe öğreniyoruz 1, 2, 3, 4 Ders Kitapları Seti ile Çalışma Kitapları 1, 2, 3, 4 Setinde aktarımı yapılan kültürel temel ve alt unsurların konu tespiti, önce ders kitapları seti sonra çalışma kitapları seti olarak sırasıyla sunulacaktır.

4.1.2.2. Ders Kitaplarının Konu Tespiti

4.1.2.2.1. TİKA (Güneş) 1. Ders Kitabı

TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz 1. Ders Kitabında aktarımı yapılan kültürel temel ve alt ögeler incelediğinde Atatürk, coğrafya, bayramlar, yemek kültürümüz ve spor konularına dair kısa, basit tanıtım ve bilgilere yer verildiği görülmektedir. Atatürk konulu bilgi aktarımlarına baktığımızda Atatürk'ün 1881 yılında Selanik'te doğduğu, Türkiye Cumhuriyetini kurduğu ve hayatının anlatıldığı bilgiler yer almaktadır. Coğrafya konusu kapsamında Türkiye haritası üzerinde bazı şehirler gösterilmiş, Akdeniz, Karadeniz, Nemrut, Kapadokya, İstanbul, Ankara ve Anıtkabir fotoğrafları sunulmuştur. Ankara'nın tanıtımına yönelik bilgiler sunulmuştur. Yemek kültürümüz konusuna dair, bir yemek listesi içinde Türk mutfağının bazı yemeklerinin isimleri vardır. Spor başlığında ise Naim Süleymanoğlu ismi yer almaktadır. Bayramlarımız milli ve dini bayramlar olarak anlatılmış ve el öpme fotoğrafı konmuştur.

4.1.2.2.2. TİKA (Güneş) 2. Ders Kitabı

TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz 2. Ders Kitabında aktarımı yapılan kültürel temel ve alt ögeler Atatürk, coğrafya, tarih, edebiyat, tasavvuf, ahlâk, sanat ve halk kültürüdür.

Kültürel temel ve alt ögelere ilişkin bilgi içerikleri, sırasına göre aşağıda sunulmuştur. Atatürk'ü konu alan bilgilendirmede Atatürk'ün resmi ve “Yurtta Sulh Cihanda Sulh” sözü 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlama fotoğrafları ile birlikte yer almıştır.

Coğrafya temel ve alt ögesi kapsamına giren bilgiler ise Ankara, Antalya ve İzmir ilinin fotoğrafları, Antalya Belek'in tanıtımı ve fotoğraflarıdır. Bolu Dağları'ndaki Sünnet Gölü ve çevresinin çok ayrıntılı tanıtımı ve fotoğraflarına yer verilmiştir. Beypazarı'nın ve Amasya'nın tanıtımı ve fotoğrafları sunulmuştur. Bölgelerimizde üretilen tarım ve sanayi ürünleri açıklanmıştır. Tarih açısından ise Ankara'daki müzelerin bilgisi ve fotoğrafları ile

Mehmet Önder'in Hititler, Boğazköy ve Alacahöyük konulu "Anadolu'nun Tarih Hazinesi" yazısı yer almaktadır.

Edebiyat kültürel temel ve alt öğeler kapsamında Tahsin Saraç'ın "Çocuklar Kardeş Oldu mu?" başlıklı şiiri, Hasan Şen'in "Ne Güzeldir Hayvanlar" şiiri sunulmuş, İpek Ongun'un "Bir Pırıltıdır Yaşamak" eserinden alıntı yapılmıştır. Ömer Arabul'un "Saka Kuşu ile Karınca" masalı, Ahmet Efe'nin "Keloğlan ve Sihirli Taş" adlı masalına yer verilmiştir. Adnan Çakmakçı'nın "Yürekle Görmek, Yürekle Duymak" şiiri, Sabahat Emir'in "Sevgi" başlıklı yazısı, İpek Ongun'un "Yarım Elma Gönül Alma" eserinden alıntı, İ. Alâeddin Gövsa'nın "Çiftçinin Nasihati" şiiri ve Resul Rıza'nın "Ben İsterim ki" şiiri aktarılmıştır. Farklı sayfalarda trafığe, duygulara, konukseverliğe, sözünü tutma ve çalışmaya yönelik atasözlerimiz verilmiştir. Günlük hayatta en çok kullandığımız atasözleri de yer almaktadır.

Din kültürel temel ve alt öğeleri kapsamında tasavvuf açısından yer verebileceğimiz bilgi içeriği Mevlâna'nın "Mesnevi" eserinden alıntılanmış "Sağırın Hasta Ziyareti" başlıklı anlatımdır. Ahlâk kültürel temel ve alt öğesi açısından TİKA (Güneş)Türkçe Öğreniyoruz 2 Ders Kitabının, çok zengin bir bilgi sunumu yaptığı görülmektedir. Tamamen ahlâki anlayış, değer ve davranışlarımızın sunumu amacıyla ünite konularının belirlendiğini ve içeriğinin oluşturulduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Toplam 24 ders konusundan oluşan kitapta, ahlâki değer ve davranışlarımızın sunumuna ilişkin bilgilendirmeyi ders konu sırasına uygun olarak ifade edersek, bu düşüncemizde haklı olduğumuz anlaşılacaktır:

- 3. derste trafik kurallarına uyma
- 4. derste tüm insanları ve doğayı sevmek
- 5. derste afetlerde yardımlaşma
- 8. derste çocukları sevmek
- 9. derste yaşlıları saymak
- 13. derste engelli kişilere acımak değil hayatını kolaylaştırmak gerektiği vb.
- 14. derste öğretmene saygı
- 16. derste konukseverliğimiz ve misafir ağırlama
- 19. derste sözünü tutma
- 20. derste tüm toplumsal kurallara uyma ve başkalarını rahatsız etmeme
- 22. derste takım ruhu, birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için anlayışı
- 23. derste çalışmanın önemi, üretmenin değeri ve sonucunun başarı olduğu ifade edilmiştir.

Sanat başlığı altında yer alan bilgi içeriği Beypazarı ve Amasya’da görülen el sanatları, Hababam sınıfı film afişidir. Halk kültürü kültürel temel ve alt öge bilgisi olarak geleneksel çocuk oyunları başlığında misket oyununun tanıtımı yapılmıştır.

4.1.2.2.3. TİKA (Güneş) 3. Ders Kitabı

TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz 3. Ders Kitabı aktarımı yapılan kültürel temel ve alt ögeler açısından incelendiğinde, bilgi içeriklerinin devlet, coğrafya, edebiyat, din, ahlak, sanat, halk kültürü ve spor konu başlıkları altında toplandığı görülmektedir.

Devlet temel kültürel ögesi altında sıralayabileceğimiz bilgiler ülkemizi ve milletimizi sevmek, devlet büyüklerimizi Atatürk, Fatih Sultan Mehmet gibi tanımak, Mehmet Akif Ersoy’u ve İstiklal Marşı’nı millete hediye ettiğini bilmek gibi vatandaş olarak bilmemiz gereken değerlerimize ait bilgilerdir. Milli bayramlardan da 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’mız ve 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı’mız tarihçesiyle birlikte anlatılmıştır.

Coğrafya kültürel temel ve alt ögeler konusu kapsamında ülkemizde çay üreticiliği, “Aladağlar”, erozyon, İstanbul, Boğaziçi, Safranbolu ve safran konulu bilgilendirmeler çok ayrıntılı olarak gerçekleştirilmiştir.

Edebiyat kültürel temel ve alt ögeler başlığı altında, iki konu halinde insanın “yazma” serüveninde taş tableten kâğıda doğru olan süreç, ilk Türk kağıdının kimler tarafından ne zaman gerçekleştirildiği anlatılmıştır. Şahıs olarak Mehmet Ali Kağıtçı ve kağıt fabrikasının fotoğrafları eklenmiştir. Doğa konusu içinde yer alabileceğini söyleyebileceğimiz Sevim Dağkiran’ın “Kuş Cenneti” başlıklı öyküsü ile Sait Faik Abasıyanık’ın “Karanfiller ve Domates Suyu” başlıklı öyküsüne yer verilmiştir. Konu olarak kitabın işlendiği bilgi içerikleri Nurullah Ataç’ın “Kitabın Hayatımızdaki Yeri” başlıklı yazısı ile İ. Hakkı Talas’ın “Kitap” başlıklı yazısıdır. Anne sevgisi konusunda ise Necip Fazıl Kısakürek’in “Anneciğim” şiiri ile Rıza Akdemir’in “Anne Sevgisi” başlıklı öyküsü görülmektedir. “Anneler ve Ninniler” başlığı altında Ali Türkmenoğlu’nun ninnilerimizi tarih, kültür ve duygu yönlerinden anlatımı bulunmaktadır. Abdurrahman Öztürk’ün “23 Nisan” başlıklı şiiri ile Zafer Bozkaya’nın “Nasıl İyi Bir Gezgin Olunur” başlıklı yazısına yer verilmiştir. Sevilay Atmaca’nın “Beden Dilimiz” başlığı altındaki beden dilini ayrıntılı anlattığı yazısı yer almaktadır.

Din kültürel temel ve alt ögeler kapsamı içinde, Mustafa Bektaşoğlu'nun "Türklerde Bayram" başlıklı yazısında dini bayramlarımız için yaptığımız hazırlıklar ve nasıl kutladığımıza ilişkin bilgiler vardır. Yunus Emre'nin hayatının, kişiliğinin ve Türkçeyi kullanmasının anlatıldığı yazı, Murat Çobanoğlu'nun "Dilde Yunus Emre Vardır" başlıklı şiiri ile Mevlâna'nın resmi ve doğum yeri bilgisi de bulunmaktadır.

Ahlâk başlığı altında kültürel temel ve alt ögelerin bilgisi olarak hastaları ziyaret ederek sıkıntıları paylaşmak gerektiği, sakat vatandaşlarına yönelik devletin görevi, annelerin en önemli görevinin çocuğunu vatanını milletini seven faydalı çocuklar yetiştirmek olduğu konularında yazılar bulunmaktadır. Mehmet Önder'in "Aldı Sözü Anadolu'dan" adlı eserinden uyarlanmış Anadolu'daki konukseverliğimizi Selçuklu, Osmanlı ve Ahilik kültürü bağlamında açıkladığı yazı ve bilgiler yer almaktadır.

Halk kültürü kültürel temel ve alt ögelere bilgiler olarak kahve bitkisinin yetiştirilmesini ve Türk kahvesinin Dünya'da 17. yy dan itibaren yayıldığını anlatan yazı sunulmuştur. Bitkisel tedavi konusunda bitkileri ve iyi geldiği hastalıkları anlatan yazılar bulunmaktadır. Kahvehane kültürümüzün dile getirildiği A. Yaşar Aydın'ın "Kahvehaneler" başlıklı yazısını da bu kapsam altında ifade edebiliriz. El sanatlarımız açısından sunulan bilgilere baktığımızda, Kayseri Bünyan halılarının tanıtımı ve halı dokumanın aile ekonomisine katkısı anlatılmıştır. Tombak ve tombaklama tekniğinin tarihçesi, yapılışı, türleri fotoğraflarla sunulmuştur.

4.1.2.2.4. TİKA (Güneş) 4. Ders Kitabı

TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz 4. Ders Kitabında aktarımı yapılan kültürel temel ve alt ögelerin bilgi içerikleri incelendiğinde, konularına göre devlet, kurumlar, coğrafya, tarih, edebiyat, din, sanat ve halk kültürü başlıkları altında yer aldıkları görülmektedir.

Devlet kültürel temel ve alt ögesi kapsamı içinde bulunan bilgi içerikleri Atatürk'ün fotoğrafı, hayatı ve 10. Yıl Nutku, Prof. Dr. Yahya Akyüz'ün Türk Vakıfları konulu yazısıdır. Bilimsel araştırma olarak, tıp bilimine ait Doç. Dr. Ferda Şenel'in "Beyin Dalgaları" başlıklı yazısı ve başına iletken bağlanmış insan fotoğrafları yer almaktadır.

Coğrafya başlığı altında Kaçkar Dağları'nın tanıtımı ve fotoğrafları, Antalya ve Alanya'nın tanıtımı ve fotoğrafları yer almaktadır. Tarih konusuna ait olarak Yard. Doç. Dr. Fahri Temizyürek'in "Gaspıralı İsmail Bey" başlıklı yazısını ifade edebiliriz.

Edebiyat kültürel temel ve alt öğeleri başlığı altında bulunan bilgi içerikleri şunlardır:

- Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Bu Sabah Hava Berrak" şiiri ve hayatı
- Yavuz Bülent Bakiler'in "İstanbul" şiiri ve hayatı
- Hasan Ali Yücel'in "Okumak" adlı yazısı ve hayatı
- Necip Fazıl Kısakürek'in "Geçen Dakikalarım" şiiri
- Bahtiyar Vahabzade'nin "Ana Hediyesi" şiiri ve hayatı
- Sabri Esat Siyavuşgil'in "Tiyatro ve Seyirci" başlıklı yazısı ve hayatı
- Atilla İlhan'ın "Yağmur Kaçağı" adlı şiiri ve hayatı
- Aybek'in "Hür Kuş" isimli şiiri ve hayatı
- Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın "Dil ve Kültür" başlıklı yazısı ve hayatı
- Ali Akbaş'ın "Nineme Ninni" şiiri
- Cengiz Aytmatov'un "Beyaz Gemi" yazısı ve hayatı
- Mahtumkulu'nun "Malı Olmasa" adlı şiiri ve hayatı
- Suut Kemal Yetkin'in "Niçin Roman Niçin Şiir Okuruz" başlıklı yazısı ve hayatı
- Kazım Nami Duru'nun "Güzel Türkçe" adlı şiiri ve hayatı
- Şeref Taşlıova'nın "Rahat Eder" başlıklı şiiri
- Mahmut Yesari'nin "Çulluk" adlı öyküsü ve hayatı
- Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun "Oğuz" adlı şiiri ve hayatı
- Arif Nilat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor" adlı şiiri ve hayatı
- Cengiz Dağcı'nın "Yansılar'dan" başlıklı yazısı ve hayatı
- Coşkun Ertepinar'ın "Gençlik" isimli şiiri ve hayatı
- Zeki Ömer Defne'nin "Ziller Çalacak" adlı şiiri ve hayatı
- Recep Küpçü'nün "Bahar da Olsa" adlı şiiri ve hayatı
- Nihat Sami Banarlı'nın "Türkçenin Gül Bahçeleri" başlıklı yazısı ve hayatı
- Abdurrahim Karakoç'un "Anadolu'da Bahar" isimli şiir ve hayatı
- Abdurrahim Dede'nin "Seven Öğretmen" başlıklı yazısı ve hayatı
- Sait Faik Abasıyanık'ın "Haritada Bir Nokta" başlıklı yazısı ve hayatı
- Nimetullah Hafız'ın "Günaydın" adlı şiiri ve hayatı
- Sevinç Çokum'un "O Çocuk" isimli öyküsü ve hayatı
- Memduh Şevket Esendal'ın "İhtiyar Çilingir" adlı yazısı ve hayatı
- Karacaoğlan'ın "Dağlar" adlı şiiri ve hayatı
- Emine Delimehmet'in "Hayallerimi Gömmeyin" adlı öyküsü
- Talip Apaydın'ın "Türkiye'de Çağın Hikayesi" adlı yazısı ve hayatı

- Ömer Seyfettin'in "Kütük" isimli öyküsü ve hayatı
- Kemalettin Kâmi Kamu'nun "Bingöl Çobanları" isimli şiiri ve hayatı
- İlhan Geçer'in "İnsanla Güzel" adlı şiiri
- Azra Erhat'ın "Mavi Anadolu" yazısının özeti
- Mağcan Cumabayulı'nın "Uzaktaki Kardeşime" adlı şiiri ve hayatı
- Fahri Kaya'nın "Kırıntılar" şiiri ve hayatı
- Refik Ahmet Sevengil'in "Sanat Eğitimi" adlı yazısı ve hayatı
- Ziya Gökalp'in "Millet ve Türklük" başlıklı yazısı ve hayatı
- Şevket Rado'nun "Zamanı Kazanmak veya Kaybetmek" adlı yazısı ve hayatı

Din kültürel temel ve alt ögeler kapsamında tasavvuf alanında Yunus Emre'nin "Bir İlahi" başlıklı şiiri yer almaktadır. Sanat başlığı açısından ise Kemal Sunal'ın tanıtılarak önemli ve sevilen filmlerinin adının yazıldığı ve bazı filmlerinin afişlerine yer verildiği görülmektedir. Halk Kültürü kültürel temel ve alt ögeleri kapsamında Muhsin İlyas Subaşı'nın "Kilimlerimiz" başlıklı yazısı ve kilim fotoğrafları bulunmaktadır. Falih Rıfkı Atay'ın "Yayla" başlıklı yazısı ve hayatı, yayla fotoğrafları ile birlikte sunulmuştur.

4.1.2.3. Çalışma Kitaplarının Konu Tespiti

4.1.2.3.1. TİKA (Güneş) 1. Çalışma Kitabı

TİKA (Güneş)Türkçe Öğreniyoruz 1. Çalışma kitabında kültürel temel ve alt ögeler olarak Atatürk, coğrafya, sanat ve spor başlıklarında bilgi içeriği bulunmaktadır. Atatürk'ün fotoğrafı, çocuklarla ilgili bir Atatürk anısı sunulmuştur. Coğrafya açısından ise Türkiye haritası üzerinde bazı şehirler işaretlenerek, hangi şehirde hangi tarım ürünü yetiştiği sorulmuştur. Haritamız üzerinde bazı şehirlerin yeri sorulmuştur. Diyalog içinde İstanbul, İzmit, Antalya ve Konya hakkında kısa bilgiler verilmiştir. İstanbul fotoğrafları ve Anıtkabir fotoğrafı sunulmuştur.

4.1.2.3.2. TİKA (Güneş) 2. Çalışma Kitabı

TİKA (Güneş)Türkçe Öğreniyoruz 2. Çalışma Kitabında bulunan bilgi içeriklerini kültürel temel ve alt ögeler açısından incelediğimizde milli bayram, coğrafya, tarih, edebiyat, ahlâk ve halk kültürü başlıklarına ait oldukları görülmektedir. Milli bayramlarımızdan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramına ilişkin bilgilendirme yapılmış ve bayram kutlama

fotoğraflarına yer verilmiştir. İrfan Niksarlı'nın "23 Nisan" şiiri ve Atatürk'ün bulunduğu bir fotoğraf sunulmuştur. Kızılay Kurumu tanıtılmıştır. Coğrafya kültürel temel ve alt ögeler kapsamında İstanbul Kız Kulesi fotoğrafı, Safranbolu fotoğrafı yer almaktadır. Tarih başlığı altında tarihi ve turistik alanlarımızdan Antalya Aspendos bir gezi yazısıyla anlatılmış, fotoğrafı konmuştur. Karadeniz yaylaları anlatılmıştır. Edebiyat kültürel temel ve alt ögeleri kapsamında Atilla Damar'ın "Kurt ile Çoban" masalı, Ziya Osman Saba'nın "Bir Yer Düşünüyorum" şiiri ile babadan oğula öğütler konulu yazı bulunmaktadır. Ahlâk başlığı altında yer alabilecek bilgi içeriği olarak, Rahmi Özen'in "Bir Damla Su" eserinden uyarlanan "Vatan Borcu" başlıklı yazısını, vatandaşlık görevi ile vergi vermek konulu bilgilendirme olarak kabul edebiliriz. Halk kültürü başlığı kapsamında Mehmet Önder'in "Köy Çeşmesi" başlıklı yazısında, çeşme başında tanışma olgusu bir hikâye olarak anlatılmıştır. Çilek Ünlü'nün "Simit" başlıklı yazısında simidin tarihçesi ve yapılışı anlatılmış ve fotoğrafları sunulmuştur.

4.1.2.3.3. TİKA (Güneş) 3 Çalışma Kitabı

TİKA (Güneş)Türkçe Öğreniyoruz 3. Çalışma Kitabında bilgi içeriği olarak bulunan kültürel temel ve alt ögeleri coğrafya, edebiyat, din, ahlâk, sanat, halk kültürü ve spor olarak sıralayabiliriz. Coğrafya kültürel temel ve alt ögeler başlığı altında Ankara'nın Nallıhan ilçesinin tanıtımı, Yaşar Öztürk'ün "Evliya Çelebi 390 Yaşında" adlı eserinden uyarlanan yazıda Evliya Çelebi'nin hayatının anlatılması ve eski İstanbul resim ve fotoğraflarının sunulması yer alıyor. Edebiyat kültürel temel ve alt ögeler kapsamında bulunan bilgi içerikleri şunlardır:

- Ziya Sırmatel'in "Kitap" başlıklı şiiri
- Zeyneş İsmail ve Ali Abbas Çınar'ın "Abay" isimli eserinden alıntılanan Kazak Türklerinin ünlü şairi Abay'ın hayatı ve fikirleri
- Şükrü Enis Regü'nün "Kitaplarım" şiiri
- Bilge Bağcı'nın "Damla" başlıklı yazısı
- Atasözleri ve deyimler
- "Ormanda Seçim Var" masalı
- Mehmet Önder'in "Aldı Sözü Anadolu'dan"adlı eserinde "kilim" kelimesi geçen maniler. Din kültürel temel ve alt ögelerinden tasavvuf konusunda Şeref Taşlıova'nın "Yunus Emre" başlıklı şiiri ve Yunus Emre resmi bulunmaktadır. Ahlâk kültürel temel ve alt ögeler sınıfına dahil olabilecek yazı, konukseverlik özelliğimizi Karadeniz bölgesine

yapılan bir gezi bağlamında anlatan yayla, dağ, orman fotoğrafları sunulan yazıdır. Sanat başlığı altında Aşık Veysel'e ait "Anaların Türküsü" isimli şiir yer almaktadır. Halk kültürü konusu kapsamında, el sanatları hakkında Mehmet Önder'in "Aldı Sözü Anadolu'dan" adlı eserinden alıntılanan, kilim dokumanın her aşamasını ve desenlerin anlamlarını açıklayan yazı bulunmaktadır. Spor başlığı altında ise halter şampiyonu Halil Mutlu'nun yardım kampanyasında katkıda bulunduğunu ifade eden "Acıları Paylaşmak" başlıklı yazıyı söyleyebiliriz.

4.1.2.3.4. TİKA (Güneş) 4 Çalışma Kitabı

TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz 4. Çalışma Kitabında yer alan bilgi içeriklerinin ait olduğu kültürel temel ve alt öğeleri Atatürk, coğrafya, edebiyat, din ve spor olarak sıralayabiliriz. Atatürk fotoğrafı sunulmuştur. Coğrafya temel ve alt kültürel ögesi kapsamında İstanbul fotoğrafları, Yaşar Kemal'in Toroslar konulu yazısı ve Toroslar fotoğrafı ile bir şelale fotoğrafı bulunmaktadır.

Edebiyat kültürel temel ve alt öğeler başlığı altında bulunan bilgi içerikleri şunlardır:

- Yusuf Ziya Ortaç'ın "Çöpçü" öyküsü
- Mehmet Kaplan'ın "El" isimli yazısı
- Mehmet Önder'in "Nasreddin Hoca'nın Köyünde" isimli yazısı
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Atatürk konulu tasvir paragrafına örnek yazısı ve bir Atatürk fotoğrafı
- Ömer Seyfettin'in olay paragrafına örnek yazısı
- Sait Faik Abasıyanık'ın "Şehre Küsen Adam" ve "İpekli Mendil" öyküsü.
- Naki Tezel'in "Akıllı Evlat" masalı
- Orhan Veli Kanık'ın "Doğuran Kazan" şiiri ve Nasreddin Hoca'nın tanıtımı
- Doğan Cüceloğlu'nun "İşitmek ve Dinlemek" başlıklı yazısı
- Şeref Algur'un "Çocuklarda Özgüven" başlıklı yazısı
- Hasan Ali Yücel'in "Verimli İnsan" başlıklı yazısı
- Tarık Buğra'nın "Oğlumuz" başlıklı yazısı

Din başlığı altında tasavvuf konusuna ilişkin Adnan Karaismailoğlu'nun "Mevlana" başlıklı yazısı bulunmaktadır. Cami mimarisi açısından Mimar Sinan resmi ile Recep Bilginer'in "Yunus Emre ve Türkçe" başlıklı yazısına yer verilmiştir. Spor konusu başlığı altında bilgi içeriği olarak Naim Süleymanoğlu ismi görülmektedir.

4.1.2.4. Değerlendirme

TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları (1, 2, 3, 4) Dizini ile Çalışma Kitapları (1, 2, 3, 4) Dizini kültürel unsurların aktarımı açısından incelediğimizde ulaştığımız sonuçlar şöyle sıralanabilir:

- TİKA (Güneş) Türkçe öğreniyoruz ders ve çalışma kitap setlerinde kültürel temel ve alt öğelerin tamamına yakını konu olarak işlenmiştir. Özellikle insan yetiştirme sanatına dikkat edilmiş ve manevi değer ve davranışlarımızı anlatan bilgi içerikleri sunulmuştur.
- Konu sunumları özel ve ayrıntılı olarak bilgilendirme şeklinde yapılmıştır.
- TİKA (Güneş) Türkçe öğreniyoruz ders kitap setinden 1. kitap incelediğinde mutlaka bilinmesi gereken bilgi içeriklerinin sunulduğu görülmektedir. 2. kitap incelediğinde “nasıl iyi bir insan olunur” sorusuna yanıt olacak tarzda, ahlâki değer ve davranışlar ağırlıklı ders konuları belirlendiği, bilgilendirmenin ders konusuna uygun şiir, atasözü, deyim vb. ek bilgilerle zenginleştirilerek yapıldığı dikkat çekmektedir. 3. Ders kitabında konu içeriklerinin sunumunda belli bir otoriteye dayanan, güvenilir ve bilimsel bilgiler aktarılmıştır. Bilgiler zengin ve ayrıntılıdır, görsellerle de desteklenmiştir. 4. Ders kitabının edebiyat, yazın dünyası ağırlıklı olarak hazırlanan kitap olduğu görülmektedir. Alıntılar insan, toplum, hayat konularında milli değer, duygu ve davranışlarımızı yansıtacak tarzda eser ve anlatımlardan seçilmiştir. Geniş bir yazar ve şair yelpazesinde, Türki Cumhuriyetleri de kapsayacak şekilde eser ve edebi şahsiyetlerin hayat hikayelerinin sunulması, edebiyat dünyasını tarih ve coğrafya boyutuna da bağlamıştır.
- Çalışma kitaplarında yer alan kültürel temel ve alt öğelerin bilgi içeriklerine bakıldığında, hem ders kitaplarındaki konuyu zenginleştirici olduğu hem de ders kitabında ele alınmayan alt öğeleri dile getirdiği görülmektedir.

TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders ve Çalışma Kitapları setlerinde dile getirilen tüm bilgiler kültürel temel ve alt öğeler açısından incelediğinde, özellikle ekonomik kurumlar, ekonomik ilişkiler, sanat dalları ve tarih konularında bilgi eksikliği olduğu tespit edilmiştir. Ekonomi, sanat ve tarih konularında kültürel alt öğe bilgileri eklendiğinde, kitap seti kültürel unsurların aktarımı açısından kendini tamamlamış olacaktır.

4.1.3. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Setinin Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından İncelenmesi, Konu Tespiti ve Değerlendirme

Tablo 9. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1-A2, B1, B2-C1) Seti ve (A1-A2) Çalışma Kitabında Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Öğelerin Topluca Gösterimi

Temel Öğeler	Alt Öğeler	Yeni Hitit Ders Kitapları			Yeni Hitit Çalışma Kitabı
		A1-A2	B1	B2-C1	A1-A2
1. Devlet	a. Başkent				
	b. Atatürk	+			+
	c. Milli bayramlar		+		
	d. Bilimler ve bilimsel çalışmalar		+	+	
	e. Aile kurumu				
	f. Eğitim kurumu				
	g. Ekonomi kurumu				
	h. Yardım kuruluşları				
2. Coğrafya	a. Ülke haritamız		+		+
	b. Şehirlerimiz	+	+		+
	c. Doğal güzellikler				
	d. Bölgesel ürünler				
	e. Yöresel hayvanlar		+		
	f. Doğayı koruma		+		
3. Tarih	a. Tarihi ve turistik yerler	+	+	+	+
	b. Müzeler, mimari			+	+
	c. Denizcilik tarihi				
	d. Tarihimizde ünlü kişiler		+		
4. Edebiyat	a. Yazarlarımız		+	+	+
	b. Şairlerimiz	+		+	
	c. Atasözleri		+	+	
	d. Deyimler		+	+	
	e. Masallar				
	f. Fıkralar				
	g. Tekerlemeler			+	
	h. Ninniler				
	ı. Maniler				
	j. Efsaneler	+			+
k. Öğütlü, başarı hikayeleri		+			
5. Din	a. Dini bayramlar		+		
	b. Camilerimiz, Mimar Sinan				
	c. Tasavvuf				
6. Ahlâk	a. Ahlâki değerlerimiz				
	b. Konukseverlik özelliğimiz				
7. Sanat	a. Tiyatro	+		+	+
	b. Hacivat ile Karagöz				
	c. Sinema	+	+	+	
	d. Müzik	+			
	e. Folklor		+		
	f. Dans				
	g. Heykel		+	+	
	h. Resim			+	
8. Halk Kültürü	a. Köy, şehir ve yayla hayatı				
	b. Geleneksel kültürümüz		+		
	c. Kıyafet kültürümüz				
	d. Yemek kültürümüz	+	+	+	+
	e. Hamam kültürümüz				
	f. Kahvehane kültürümüz				
	g. Geleneksel çocuk oyunlarımız				
	h. Hidrellez-Nevruz		+		
	ı. Batıl inançlar				
	j. Bitkisel tedavi				
	k. Özel gün ve hafta kutlamaları				
9. Spor	a. Spor dalları, spor takımları		+		+
	b. Ünlü sporcular		+		

Tablo 10. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları A1, A2, B1, B2, C1 Dizini ve (A1-A2) Çalışma Kitabında Konu İçeriği Olarak Yer Alan Kültürel Öge ve Alt Öge Bilgilerinin Ayrıntılı Sunumu

Alt Öge	Aktarılan Kültürel Ögenin Bilgi İçeriği	Kitap Seviye Sayfa
1b	Atatürk fotoğrafı yanında Cumhuriyet kurduğu bilgisi var.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 27
1b	“Bürokrasi Her Yerde” başlığı altında ülkemizdeki kurumlar tanıtılmış, amblemleri konmuştur. Örn; PTT, THY, TCDD, MEB, Jandarma vb. kimlik kartı örnekleri de konmuştur. Ör: Öğrenci kartı, basın kartı vb.	A1, A2 Ders Kitabı, s.68-70
1c	Uluslararası 23 Nisan Şenliği konusunda sorular sorulmuştur.	B1, s. 127
1d	Galatasaray İlköğretim Okulu’nun öğrencileri arasında düzenlediği “Ne İcat Etmek İstersiniz” konulu çalışmayı içeren kitap basımı ve bazı fikirler açıklanmış, fotoğraflar konmuştur.	B1, s. 84
1d	TÜBİTAK’ın kuruluşu, tarihçesi, yayınları ve her yıl düzenlediği buluş şenliği konularında bilgi verilmiş,örnek olarak 2007 yılı Buluş Şenliği anlatılmıştır. Bilim Teknik Dergisinin fotoğrafı konmuştur.	B1, s. 85
1d	Yeşim Çobankent’in “Zihni Sınır Proce’leri” başlıklı yazıda, “Zihni Sınır” olarak bilinen İrfan Sayar tanıtılmış, fotoğrafı konmuş ve bazı buluş çizimleri yer almıştır.	B1, s. 88
2b	“Merhaba” başlığı altında Antalya, İzmir ve Ankara ile ilgili kısaca bilgi verilmiştir.	A1, A2 Ders Kitabı, s. 12
2b	“Günlük Hayat” adı altında İstanbul fotoğraflarına yer verilmiştir.	A1, A2 Ders Kitabı, s. 24
2b	“Şehirler” başlığı altında İstanbul tanıtılmış ve fotoğrafları	A1, A2 Ders

	konmuştur. Balıkesir ve ilçeleri kısa anlatılmıştır.	Kitapları, s. 42
3a	Türkiye bölgeler haritası yer alıyor.Ülkemizin coğrafi , tarihi ve kültürel tanıtımı yapılmıştır. Bodrum'un kısa bir tanıtımı yapılarak fotoğrafları konmuştur.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 22-24
2b	Ankara Kızılay Meydanının eski ve şimdiki halinin fotoğrafları konmuştur. Görülen değişim boşluk doldurma sorusu şeklinde anlatılmıştır.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 28
2b	Antalya kısaca tanıtılmış, fotoğrafları konmuştur.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 39
3a	Ankara'nın tarihi ve turistik yerlerinden olan Anıtkabir, Ankara Kalesi, Atatürk Orman Çiftliği, Etnografya Müzesi ve Gölbaşı'nın fotoğrafları konmuştur.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 47.
2a	Hem deniz hem orman doğal güzelliğine sahip Çınarlı'nın doğal ve tarihi güzellikleri anlatılmıştır.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 50
2a	Beypazarı ismi geçiyor.	B1 Ders Kitabı, s. 83
2a	Kızılırmak'ın en büyük akarsuyumuz olduğu bilgisi yer alıyor.	B1 Ders Kitabı, s. 99
2b	Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Erdemli'nin fotoğrafları konmuş ve kısaca tanıtılmıştır.	B1 Ders Kitabı, s. 100
3a	Behramkale (Assos) tanıtılıp fotoğrafları konmuştur.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 110
2e	Van Kedisi tanıtılmış, fotoğraf konmuştur.	B1 Ders Kitabı, s. 93
4j ve 3a	“Rivayet Odur ki” başlığı altında nergis çiçeğinin mitolojik hikayesi anlatılmıştır. “Ah Tamara” başlığı altında Van Gölü Akdamar Adasındaki efsane anlatılmış, fotoğrafları konmuştur. Anadolu ve Hititler üzerine bilgi verilip, fotoğrafları ile birlikte Kapadokya tarihçesi ve oluşumu açıklanmıştır. Ayrıca Balıkesir'in ve ilçeleri kısaca	A1, A2 Ders Kitabı, s. 93

	anlatılmıştır.	
3a	“Yolculuk Başlıyor” başlığı altında ülkemizdeki tarihi ve turistik yerlerin fotoğrafları konmuştur.	A1, A2 Ders Kitabı, s. 140
3b	Topkapı Sarayı Kaşıkçı Elmasından bahsedilmiştir.	A1, A2 Ders Kitabı, s. 78
4j	Anadolu’dan mitolojik bir öykü olarak “Hero ve Heandros” a kısaca yer verilmiştir. Bodrum ve Karadeniz ‘in tarihi güzellikleri anlatılmıştır.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 79
3a	“Gazetelerde Mitoloji” başlığı altındaki kısa alıntılarda Heykeltraş Ziya Buyuk’un sergisinden, Ankara’daki Roma Hamamı kalıntıları ve burada bulunan Hermes Heykeli’nden bahsedilmiştir.	B1 Ders Kitabı, s. 117
3a	“Anadolu’nun Sırları” başlığı altında, Orta Anadolu’daki yer altı şehri olan Derinkuyu’nun özellikleri ile Nemrut Dağı’nda yer alan dev heykeller ve tepenin gizemi anlatılmıştır. Fotoğrafları da eklenmiştir.	B1 Ders Kitabı, s. 122
3d	“Sadece Şort ve Doğanın Dostluğunu Giyinen Adam” başlığı altında Manisa Tarzanı’nın hayatı, düşünceleri, doğa sevgisi anlatılmış, fotoğrafı konmuştur.	B1 Ders Kitabı, s. 149
3a	Bodrum ve Karadeniz tarihi güzellikleri anlatılmıştır.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 79
3b	“Osmanlı’da Ev Kültürü” adlı yazı ve eski Türk evleri fotoğrafları yer almıştır.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 104
4b	“Farklı Zamanlar” başlığı altında Cahit Külebi’nin “Hikâye” adlı şiiri yer alıyor. Ülkemizden 70’li yılların anlatımı da yapılmıştır.	A1, A2 Ders Kitabı, s. 113
4a	Gazeteci Duygu Atay ile yapılan söyleşi var.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 62
4k	“Başarının Sırları” konu başlığı altında “Rahmi Koç’tan Konferans” alt başlığı devamında, Rahmi Koç’un gençlere,	B1 Ders Kitabı, s. 14

	tecrübelerini aktardığı yazı bulunmaktadır.	
4k	“Rüya Meslekler Gerçekten Rüya mı?” başlığı altında gazeteci Can Dünder, yönetmen Abdullah Oğuz, sunucu Cem Öğretir, ralli pilotu Emre Yurdakul, Doktor Seran Göçer, Foto muhabiri Sebati Karakurt, Avukat Deniz Kötenci ve müzik sunum (DJ) Hüseyin Karadayı’nın bu meslekleri neden seçtiklerini birer paragraf halinde anlattığını görüyoruz.	B1 Ders Kitabı, s. 16
4k	“Öğrenmenin Yaşı Yok” başlığı altında 70 yaşında okuma-yazma öğrenen Müzeyyen Çiftçi’nin hayatı anlatılıp fotoğrafı konmuştur.	B1 Ders Kitabı, s. 58
4k	Sunucu Balçıçek Pamir’in yurdumuzda başarılı bir kadın hukukçu olan Esin Taboğlu’nu tanıma yazısı var. İlgili kişinin hayat hikâyesini ve başarılarını anlatmıştır.	B1 Ders Kitabı, s. 61
4a	Gazeteci-sanatçı Gülse Birsal’in “Muhteşem Buluşlar” başlıklı yazısı alınmıştır.	B1 Ders Kitabı, s. 86
8a	Berkay Camgöz’ün “Tabiatla Geçen Çocukluğumuz” başlıklı yazısı vardır.	B1 Ders Kitabı, s. 94
8a	Mehmet Uhri’nin “Şehirliye Sırtlatmak” başlıklı yazısı bulunmaktadır.	B1 Ders Kitabı, s. 96
4a	Senem Tekinkoca’nın “Marjinal Olmak İçin Yaşamadım” başlıklı yazısı ve fotoğrafı var. Yazar Hayko Cepkin tanıtılmıştır.	B1 Ders Kitabı, s. 144
4b	Atilla İlhan’ın “Üçüncü Şahsın Şiiri” konu olarak işlenmiştir.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 11
4a	Aziz Nesin’in “Şimdiki Çocuklar Harika” kitabından alıntı yapılmıştır.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 12
4b	Aşık Veysel’in “Dostlar Beni Hatırlasın” şiiri yazılmış, fotoğrafı konmuştur.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 13
4a	Cengiz Aytmatov’un “Beyaz Gemi” adlı eserinden alıntı	B2, C1 Ders

	yapılmıştır.	Kitabı, s. 14
4b	Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Gençlik Böyledir İşte" adlı şiiri yer almıştır.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 18
4a	Ahmet Altan'ın fotoğrafı konmuş "Bir Kadın Bir Erkek" kitabından alıntı yapılmıştır.	B2,C1 Ders Kitabı, s. 22
4a	Duygu Asena'nın "Büyüme mi Yaşlanmak mı" adlı yazısıyla birlikte fotoğrafı konmuştur.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 26
1d	Dr. Özlem Mestçioğlu'nun "Korkular" adlı yazısından alıntı yapılmıştır.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 32
1d	Psikolog Dr. Başak Demiriz'in "Obsesif Aşklar" yazısından alıntı yapılmıştır.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 40
4a	Sinan Ülger'in "Para ve Mutluluk Üzerine" adlı yazısı konu olarak işlenmiştir.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 62
4a	Murat Mentеш ile Mark Petrovich röportajından alıntı yapılmıştır.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 77
4a	Lilay Karadan'ın "Kahkaha Atın Ömrünüzü Uzatın" başlıklı yazısı bulunmaktadır.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 80
1d	Yrd. Doç. Dr. Ece KARŞAL'ın "Matematik ve Müzik" başlıklı yazısı yer almaktadır.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 91
1d	Özge Denizci'nin "İyileştiren Müzik" başlıklı yazısı sunulmuştur.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 96
1d	Bilim ve Teknik Dergisi 425. Sayısında yer alan "Televizyona Bağlı Hayatlar" yazısı yayınlanmıştır.	B2, C2 Ders Kitabı, s. 116
4a	TV kanallarındaki bazı yarışmaların konu edinildiği yazı var. Evlilik programları, pop star gibi müzik yarışmaları üzerinde durulmuştur.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 122
4a	Özcan Cangüven'in "Ah Şu Yalan Dünya" adlı yazısında yarışmalar konu edinilmiştir.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 124
4a	Dilara Koçak'ın "Kadın ve Erkek Beyni Farklı mı?" adlı	B2, C1 Ders

	yazısı konu olarak işlenmiştir.	Kitabı, s. 129
4a	Mutlu Tönbekici'nin "Zeka Bir İşe Yarar mı?" adlı yazısı yer alıyor.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 132
4a	Astrolog Hakan Kırkoğlu'nun bir fotoğrafı ve "Göklerin Bilgeliği" adlı kitabının resmi konmuş, tanıtılmıştır.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 146
4c ve 4d	Dilbilgisi soruları içinde bazı atasözleri ve deyimler verilmiş. Bu atasözleri ve deyimlerin "kendini" kelimesi ile başlayan atasözü ve deyimler olduğunu görüyoruz. Atasözleri; kendini dev aynasında görür, her koyun kendi bacağından asılır vb. Deyimler ise; kendinden geçmek, kendine gelmek, kendini vermek, kendini kaybetmek, kendini kaptırmak, kendini zor tutmak, kendini alamamak, kendini tutamamak, kendini toplamak	B1 Ders Kitabı, s. 20
4c	Eğitim konusunda farklı kültürlerin atasözlerinden örnekler verilmiş. Bize ait olarak "ağaç yaş iken eğilir" atasözü verilmiştir.	B1 Ders Kitabı, s. 54
4c	"Sürüden ayrılanı kurt kapar" atasözünün açıklanması istenmiştir.	B1 Ders Kitabı, s. 143
4c	Deli ile akıllı karşılaştırmasının dile getirildiği atasözleri verilip anlamları istenmiştir. Bu atasözlerinden bazıları, deliye taş atma, başını yarar; deli deliyi görünce çomağını saklar, akıllı köprü arayınca kadar deli suyu içer, akıllı düşünene kadar deli oğlunu evermiş torunu olmuş vb.	B1 Ders Kitabı, s. 144
4c	Atasözleri verilerek yorumlayın denmiş. Bu atasözleri; tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır, bıçak yarası geçer dil yarası geçmez, dilin kemiği yoktur, bir dil bir insan iki dil iki insan gibi insan iletişimi ve güzel konuşma üzerine olan atasözlerimizdir.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 66
4d	Deyimler verilip, cümlelerde uygun yerlere yazmaları istenmiştir.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 21

4g	Tekerleme yazılmış, tekrar edilmesi istenmiştir. Bu tekerlemelerden bazıları; Şu duvarı badanalamalı mı badanalamamalı mı, şu yoğurdu sarılmasak da mı saklasak sarımsaklamasak da mı saklasak, kartal kalkar dal sarkar, dal sarkar kartal kalkar, üç tunç tas hoşaf ve benzeridir.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 79
5a	Gazeteci Can Dündar'ın "Ah Nerede O Eski Bayramlar" konulu yazısı yer almıştır. Ramazan davulcusu ve bayram kutlama resmi ile yazarın fotoğrafı konmuştur.	B1 Ders Kitabı, s. 128
7a	"Zaman Geçiyor" başlığı altında Yıldız Kenter tanıtılmıştır.	A1, A2 Ders Kitabı, s. 50
7d	"Farklı Zamanlar" başlığı altında Klasik Türk Müziği tanıtılmıştır.	A1, A2 Ders Kitabı, s. 112
7c	"Karşılıklı Konuşma" başlığı altında "Babam ve Oğlum" ve "Dondurmam Gaymak" filmleri tanıtılmıştır.	A1, A2 Ders Kitabı, s.120
7a	Tiyatro sanatçısı Salih Saygın ile röportaj yapılmıştır.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 53
7g	"İstanbul Uluslararası Kumdan Heykeller Festivali" konu başlığı altında; tarih, yer, katılan ülke ve sanatçılar anlatılmış, 2 fotoğraf konmuştur.	B1 Ders Kitabı, s. 70
7g	Mahmut Hamsici'nin "Sanat Dört Duvara Sığmazsa" başlıklı yazısı altında, ülkemizde "Sokak Sanatı" denen ve kendini duvar resimleri, baskısı, süsleme ve heykel örnekleri olarak gösteren grafiti sanatını ülkemizde tanıtan ve geliştiren "Turbo" lakaplı Tunç Dindaş tanıtılmış ve çalışmaları anlatılmıştır. Örnek duvar süsleme fotoğrafları konmuştur.	B1 Ders Kitabı, s. 72
7c	Cümle içinde "Altın Portakal Film Festivali" ve "Tiyatro Kare" isimleri geçmiştir.	B1 Ders Kitabı, s. 74
7e	"Anadolu Ateşi Dans Topluluğu" kuruluşundan başarılarına kadar ayrıntılı anlatılmıştır. Mustafa Erdoğan	B1 Ders Kitabı, s. 76

	ve ekibinin fotoğrafı konmuştur.	
2f	“Doğa İçin Henüz Vakit Varken” başlığı altında, Tarkan ve Sezen Aksu’nun, Yeşil Atlas adlı dergide yer alan, “Doğayı Koruma” konulu yazıları alıntılanmıştır.	B1 Ders Kitabı, s. 101
7c	Elif Berköz ve Yaprak Aras’ın “Altın Portakal’ın Genç Yüzleri” başlıklı yazılarında, ödül alan üç sanatçı olan Vildan Atasever, Beste Bereket ve Ulaş İnaç ile yapılan söyleşiler yer almıştır.	B1 Ders Kitabı, s. 108
7c	Meltem Cumbul ve Nurgül Yeşilçay’ın adı geçiyor.	B1 Ders Kitabı, s. 109
7c	“Hababam Sınıfı” ve “Selvi Boylum Al Yazmalım” filmlerinin adı geçiyor.	B1 Ders Kitabı, s. 109
7c	Bazı film tanıtımları yapılmış. Bir tanesi de yönetmen Ahmet Asrın’ın “Aşk Oyunu” filmidir.	B1 Ders Kitabı, s. 113
7c	Murat Ak’ın “Büyükada’da Bir Yalnız Adam” başlıklı yazısında sanatçı Ergüder Yoldaş tanıtılmıştır.	B1 Ders Kitabı, s. 146
7a	Ali Poyrazoğlu ve arkadaşlarının fotoğrafı konmuş “Tak Tak Takıntı” adlı oyunları konu edinilmiştir.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 82
7c	Cem Yılmaz’ın filminin ve kitabının afişi basılmış, sanat yeteneği anlatılmış, fotoğrafı konmuştur.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 82
7f	Ekin Türkantos’un “Oryantal Belgeseli Dünyaya Açılıyor” adlı yazısından alıntı yapıлып, oryantal dansın tarihçesi anlatılmıştır. Dans eden insanların fotoğrafı konmuştur.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 48
7g	Türkiye’nin en güzel 10 heykeli fotoğrafı, isimleri ve açıklama ile tanıtılmıştır.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 106
8d	“Afiyet Olsun” başlığı altında yaprak sarma anlatılmış, fotoğrafları konmuştur.	A1, A2 Ders Kitabı, s. 59
8d	“Bir Tabak Sağlık” başlığı altında enginar yemeği tarifi verilmiştir.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 69

8d	Hünkâr Beğendi yemeği anlatılmıştır.	B2, C1 Ders Kitabı, s. 44
8c	“Anadolu’da Giyim” başlığı altında toplumumuzdaki geleneksel kıyafetlerimiz tanıtılıp fotoğrafları konmuştur. Bu kıyafetler günümüzde de kullanılmaya devam edilen şalvar, yemeni, kuşak, kasket vb.dir.	B1 Ders Kitabı, s. 45
8d	Batıl inançlar konusu ayrıntılı işlenmiştir.	B1, Ders Kitabı s. 118, 121
8h	“Hıdrellez” bahar bayramı hakkında tarihçe ve anlam bilgisi verilmiştir.	B1 Ders Kitabı, s. 130
9a	Dağ turizminin, dağa tırmanma sporunun ülkemizdeki durumu anlatılmış ve bu alanda örnek sporcu olarak ülkemizden Nasuh Mahruki’den bahsedilmiştir.	A1, A2 Çalışma Kitabı, s. 77
9b	Basketbol sporu ile ilgili ülkemizden İbrahim Kutluay adı verilmiştir.	B1 Ders Kitabı, s. 25
9a	Ülkemiz üç büyük futbol takımı olan Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş’ın fanatik kadın taraftarlarının isimleri verilip kısaca tanıtılmışlar. Devamında ise futbol konusunda fanatik kişilerin bu duygularını mesleklerine nasıl yansıttıklarına örnekler verilmiştir.	B1 Ders Kitabı, s. 28

4.1.3.1. Konu Tespiti ve Değerlendirme

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları A1-A2, B1, B2-C1 Dizini ve A1-A2 Çalışma Kitabında aktarımı yapılan kültürel temel ve alt öğelerin konu tespiti:

4.1.3.2. Temel Seviye

Bu seviyede iki kitap incelenecektir. A1-A2 ders ve çalışma kitabı sırasıyla ele alınacaktır.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Ders Kitabında kültürel unsurların aktarımı açısından bilgi içeriği bulunan kültürel temel ve alt öğeler kurumlar, coğrafya, tarih,

edebiyat, sanat ve yemek kültürümüzdür. Kurumlar başlığı altında yer alan bilgi içerikleri paralarımız, acil telefonlar, TV kanallarımız, PTT posta ve telgraf teşkilatı, THY Türk Hava Yolları, TDD Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları, Jandarma ve MEB Milli Eğitim Bakanlığı, kimlik kartı örnekleri, Ankara Üniversitesi Gözlemevi'dir.

Coğrafya başlığı altında Antalya, İzmir, Ankara, İstanbul fotoğrafları, İstanbul'un tanıtımı, Balıkesir ve ilçelerinin kısaca tanıtımı, Bodrum ve Fethiye fotoğrafları aktarım olarak yer alıyor. Tarih açısından ise Anadolu ve Hititler ile ülkemizin 70'li yıllarının anlatımı yapılmıştır. Kapadokya'nın tarihi bilgilerinin yer aldığı görülmektedir. Tarihi ve turistik yerler açısından inanç, sağlık, deniz, yayla turizmi gibi merkezler fotoğraflarıyla birlikte tanıtılmışlardır.

Edebiyat konusu kapsamına gidebilecek bilgiler Nergis çiçeğinin mitolojik anlatımı ve Van Gölü Akdamar Adası'daki efsane anlatımıdır. Sanat başlığı altında, sanatçı Yıldız Kenter'in tanıtımı, Klasik Türk Müziğinin tanıtımını ve iki sinema filminin, "Babam ve Oğlum" ile "Dondurmam Gaymak" filmlerinin tanıtımının yapıldığı söyleyebiliriz. Yemek kültürümüzde ise yaprak sarma anlatılarak fotoğrafları konmuştur.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi A1-A2 Çalışma Kitabında kültürel unsurların aktarımı açısından bilgi içeriği bulunan kültürel temel ve alt ögeler olarak devletimiz ve kurcumuz Atatürk, coğrafya, tarih, edebiyat, sanat, yemek kültürümüz ve spor konularını söyleyebiliriz. Bu kültürel temel ve alt ögelerin içerik bilgilerini sırasıyla aktaralım. Devletimiz ve Atatürk konulu bilgi içerikleri Atatürk'ün fotoğrafı, Cumhuriyetimizin kurucusu olduğu, alfabemiz, sayıların okunuşları, paralarımızın fotoğraflarıdır. Coğrafya açısından bölgelerimizi de gösteren Türkiye Haritası, ülkemizin coğrafi, tarihi ve kültürel açıdan kısa tanıtımı yapılmıştır. Bodrum'un kısa tanıtımı ile fotoğrafları yer almaktadır. Ankara Kızılay Meydanı'nın eski ve günümüzdeki halinin fotoğrafları, tarihi ve turistik yerlerinin fotoğrafları sunulmuştur. Antalya'nın kısa tanıtımı ve fotoğrafları yer almaktadır. Çınarlı'nın tanıtımı, Bodrum ve Karadeniz'in güzellikleri hakkında kısa bilgi ile Bodrum ve Sümela Manastırı fotoğrafı da sunulmuştur.

Tarih açısından Topkapı Sarayı'nda bulunan "Kaşıkçı Elması" ile Ankara Kalesi ve eski Türkiye Büyük Millet Meclisi konularında yapılan kısa bilgilendirmeler bulunmaktadır. Edebiyat konu alanına ilişkin bulunan bilgi içerikleri olarak Gazeteci Duygu Atay ile söyleşi ve Anadolu'dan mitolojik bir öykü olarak "Hero ve Leandros"a kısa yer verilmiştir. Sanat başlığı altında konu olarak yer aldığını söyleyebileceğimiz bilgi içeriği tiyatro sanatçısı Salih Saygın ile yapılan röportajdır. Yemek kültürümüzden enginar yemeği tarifi

verildiğine şahit oluyoruz. Spor başlığı altında ülkemizde dağcılık sporu, dağ turizmi anlatılmıştır. Ünlü dağcımız Nasuh Mahruki tanıtılarak, Palandöken kayak pistinin fotoğrafları sunulmuştur.

4.1.3.3. Orta Seviye

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabını aktarımı yapılan kültürel temel ve alt ögeler açısından incelediğimizde konu başlıklarını bilim, coğrafya, tarih, edebiyat, bayramlar, sanat, halk kültürü ve spor olarak sıralayabiliriz. Bu sraya uyararak, konu başlığı olarak verilen kavramlar altında kültürel temel ve alt ögelerin bilgisi sunulacaktır.

Bilim konulu bilgi içerikleri olarak TÜBİTAK'ın tanıtımı, kuruluş, tarihçe, yayınlar ve her yıl düzenlediği “Buluş Şenliği” ayrıntılı yer almıştır. Galatasaray İlköğretim Okulu öğrencilerinin “icat” konulu çalışması ile çıkardıkları kitap ve fikirlerine yer verilmiş, fotoğrafları de eklenmiştir. Yeşim Çobankent'in yazısında “Zihni sınır” olarak bilinen İrfan Sayar tanıtılmıştır. Fotoğrafi ile birlikte bazı buluş çizimleri sunulmuştur. Coğrafya temel kültürel ve alt ögelerine baktığımızda Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı Erdemli tanıtılmış, fotoğraflarına da yer verilmiştir. En uzun akarsuyumuz Kızılırmak olarak belirtilmiştir. Beypazarı'nın sadece kelime olarak bir konu içinde geçtiği görülmektedir. Van Kedisi de kısaca tanıtılarak fotoğrafi sunulmuştur.

Tarih temel kültürel ve alt ögeler konusu kapsamında kitapta, Orta Anadolu'daki “Derinkuyu” yeraltı şehri ile Nemrut Dağı'ndaki heykellerin özellikleri, gizemi anlatılmış, fotoğrafları eklenmiştir. Ankara'daki Roma Hamamı kalıntıları ile bu kalıntılar içinde yer alan Hermes heykeli hakkında kısa bilgiler, Heykeltraş Ziya Büyük'un sergisi aracılığıyla sunulmuştur.

Edebiyat başlığı altında bilgi içeriği sunulan kültürel temel ve alt ögelere baktığımızda, başarı hikayeleri ve öğütlerin bulunduğu yazılar, atasözleri ve deyimlerimizden örnekler görülmektedir. Başarı hikâyelerinin sunulduğu yazılar aynı zamanda gençlere meslek seçiminin bilinçli yapılması ve çok çalışmanın başarıyı getirdiği öğüdünü veriyor. Rahmi Koç, Can Dündar, Abdullah Oğuz, Can Öğretir, Emre Yurdakul, Seran Göçer, Sebati Karakurt, Deniz Kötenci, Hüseyin Karadayı, Esin Taboğlu ve Müzeyyen Çiftçi gibi isimlerin başarı, çalışmak, meslek seçimi konusundaki görüşlerine yer verilmiştir. Atasözleri ve deyimlerimize baktığımızda “kendini” kelimesi ile başlayan atasözü ve deyim örnekleri verilerek cümlede yerlerine koymaları istenmiştir. “Ağaç yaşken eğilir”

atasözümüz ile Senem Tekinkoca'nın yazar Hayko Cepkin'i tanıttığı yazı devamında deli ile akıllı insan konulu atasözleri verilerek anlamları sorulmuştur. Gazeteci-sanatçı Gülse Birsel kitapta "Muhteşem Buluşlar" yazısıyla yer almıştır. Manisa Tarzani'nin hayatı anlatılmıştır.

Dini bayramlarımızdan Ramazan Bayramı konulu Can Dünder'in yazısı ile ramazan davulcusu, bayram kutlama fotoğrafları, yazarın fotoğrafı birlikte sunulmuştur. Milli bayramlarımızdan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımız konusuna değinilmiştir.

Sanat temel kültürel ve alt ögesi kapsamında kitapta bulunan bilgi içerikleri olarak İstanbul Uluslararası Kumda Heykeller Festivali'nin tanıtılarak tarih, yer bilgileri bulunmaktadır. Mahmut Hamsici'nin grafiti sanatının ülkemizdeki temsilcisi Tunç Dindaş'ı tanıtım yazısı sunulmuştur. Anadolu Ateşi Dans Topluluğu, kurucusu Mustafa Erdoğan ile birlikte ayrıntılı tanıtılmış ve fotoğrafı konmuştur. Müzik alanında sanatçılardan Sezen Aksu ve Tarkan'ın doğanın korunması konulu yazılarına yer verilmiştir. Sinema alanında yer alan bilgi içerikleri incelendiğinde sadece bir kelime olarak geçen "Altın Portakal Film Festivali", "Tiyatro Kare" isimleri görülmektedir. Farklı sayfa ve başlıklar altında Altın Portakal Film Festivali'nde ödül almış sanatçılarla söyleşi ve tanıtımları, Ahmet Asrın'ın "Aşk Oyunu2 filminin tanıtımı yapılmıştır. "Hababam Sınıfı" ile "Selvi Boylum Al Yazmalım"ın isimleri, Meltem Cumbul ve Nurgül Yeşilçay'ın isimleri yer almıştır. Murat Ak tarafından Ergüder Yoldaş'ın hayatı dile getirilmiştir. Yönetmen Reis Çelik'in "Deliler Belgeseli" konu içinde geçmiştir.

Halk Kültürü alanında geleneksel kıyafetlerimiz tanıtılıp fotoğrafları konmuştur. Eski İstanbul'un piknik alanlarında yapılan piknik ve orada bulunan macuncu, semaverle çay, dondurmacı arabası gibi satıcılar fotoğraflarıyla birlikte anlatılmıştır. Uğurluluk ve uğursuzluk açısından batıl inançlarımız örneklerle sunulmuştur. Hıdrellez kutlamalarının tarihçesinin ve anlam bilgisinin verildiğine şahit oluyoruz. Berkay Camgöz'ün "Tabiatla Geçen Çocukluğumuz" başlıklı yazısında köy hayatının güzelliklerinin anlatıldığı, Mehmet Uhri'nin "Şehirliye Sırtlatmak" başlıklı yazısında şehir hayatının olumsuz yönlerinin dile getirildiği görülmektedir.

Spor kültürel alt ögesi olarak İbrahim Kutluay ismine, fanatik futbol kadın taraftarların bilgisine ve fanatik kişilerin bu duygularını mesleklerine nasıl yansıttıklarına dair bilgilere yer verilmiştir.

4.1.3.4. Orta İleri Düzey

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B2-C1 Ders Kitabını kültürel unsurların aktarımı açısından incelediğimizde, çoğu konu ve bilgi içeriğinin “insan” ve insana ilişkin duygu, düşünce, hal ve olgular hakkında bilimsel çalışma sonuçları ve bilgilendirme olduğu görülmektedir.

Konu içeriklerini kültürel temel ve alt ögeler olarak isimlendirirsek, bu kitapta bilim, coğrafya, tarih, edebiyat, sanat, halk kültürü başlıkları altında bilgilendirmeler olduğu ortaya çıkmaktadır. Bilim başlığı altında insan psikolojisini konu alan makaleler olarak Dr. Özlem Mestçioğlu'nun “Korkular” başlıklı yazısı ile Psikolog Doktor Başak Demiriz'in “Obsesif Aşklar” başlıklı yazısı bulunmaktadır. Zekâ ve beynin işleme konularında ise Dilara Koçak'ın “Kadın ve Erkek Beyni Farklı mı” başlıklı yazısı ile Mutlu Tönbekici'nin “Zekâ Bir İşe Yarar mı” adlı yazısını görmekteyiz. Bilim dalı olup olmadığı tartışılan astroloji alanından Hakan Kırkoğlu'nun “Göklerin Bilgeliği” adlı kitabı tanıtılmış, fotoğrafları konmuştur.

Coğrafya kültürel temel ve alt ögeler başlığı kapsamında Behramkale (Assos) tanıtılmış, bir fotoğrafına yer verilmiştir. Tarih başlığı altında Dr. Mümtaz Aydın'ın “Osmanlı'da Ev Kültürü” adlı yazısı ve eski Türk evleri fotoğrafları yer almaktadır.

Kültürel temel ve alt ögelerden edebiyat başlığı altında yer alan bilgi içerikleri şunlardır:

- Atilla İlhan'ın “Üçüncü Şahsın Şiiri”
- Aziz Nesin'in “Şimdiki Çocuklar Harika” kitabından yapılan alıntı
- Aşık Veysel'in “Dostlar Beni Hatırlasın” şiiri
- Cengiz Aytmatov'un “Beyaz Gemi” isimli eserinden alıntı
- Cahit Sıtkı Tarancı'nın “Gençlik Böyledir İşte” adlı şiiri
- Ahmet Altan'ın “Bir Kadın Bir Erkek” kitabından alıntı
- Duygu Asena'nın “Büyüme mi Yaşlanmak mı” adlı yazısı
- Sinan Ülgen'in “Para ve Mutluluk Üzerine” adlı yazısı
- Murat Menteş ile Mark Petrovich röportajından alıntı
- Lilay Karadan'ın “Kahkaha Atın Ömrünüzü Uzatın” konu başlıklı yazısı

Bu alıntılarının dışında, deyimlerin veriliş cümle içinde uygun yerlere yazdırıldığı, atasözleri veriliş yorumlarının istendiği, tekerlemeler yazılıp tekrarlamalarının istendiği de görülmektedir.

Sanat başlığı altında yer alan bilgi içerikleri olarak Ekin Türkantos'un "Oryantal Belgeseli Dünya'ya Açılıyor" adlı yazısından alıntı vardır. Cem Yılmaz'ın sanat yeteneği ile film ve kitabının tanıtımı yapılmıştır. Müzik alanına ilişkin Yrd. Doç. DR. Ece Karşal'ın "Matematik ve Müzik" başlıklı yazısı ile Özge Denizci'nin "İyileştiren Müzik" başlıklı yazısı yer almıştır. Türkiye'nin en güzel on heykelinin isimleri kısaca açıklanmıştır.

Halk kültürü kültürel temel ve alt ögesi başlığı altında, yemek kültürümüzden hünkar beğendi yemeğinin anlatıldığını görmekteyiz. Televizyon izleme ve kanallarında düzenlenen yarışmaları konu alan yazılar olarak Bilim ve Teknik Dergisi (sayı 425)'nde yayınlanan "Televizyona Bağlı Hayatlar" başlıklı yazı sunulmuştur. TV kanallarındaki yarışmaları konu edinen makale ve Özkan Cangüven'in "Ah Şu Yalan Dünya" başlıklı yarışmaları konu alan yazısı aktarılmıştır.

4.1.3.5. Değerlendirme

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları A1- A2, B1, B2 - C1 Seti ve A1-A2 Çalışma Kitabında kültürel unsurların aktarımı açısından konu ve içerik incelemesi yaptığımızda ulaştığımız sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

- * Orta düzey B2 ile ileri düzey C1'in tek kitap olarak birleştirildiği, C2 ileri düzey ders kitabının olmadığı görülmektedir.
- * Sadece isim bilgisi verme olarak şehir ve kişi tanıtımı yapılmıştır.
- * Kitapların konu belirlenmesinin belli bir kapsam ve sisteme göre yapılmadığı görülmektedir.
- * Ders kitaplarında özellikle kültürel temel ve alt öğelerden coğrafya, tarih, halk edebiyatı, din ve ahlak konularına ilişkin bilgi içeriği ve aktarımı bulunmamaktadır.
- * Konu içeriklerinin sunumu kısa açıklamalar, genel ve yüzeysel bilgilendirmeler şeklinde yapılmıştır.
- * Kitap setinin ticari amaçlı olarak hazırlanmasının konu kapsam ve içeriğine yansımaları, daha ağırlıklı olarak dilbilgisi sunma şeklinde sonuç vermiştir.
- * Kitapların kültürel temel ve alt öğelere ilişkin bilgileri, belli bir otoriteye dayanan bilimsel bilgiler değildir. Daha çok yazılı ve görsel basın kaynaklı aktüalite, magazin bilgileri seviyesindedir.

- * Ders kitaplarındaki bir tutarsızlık da kullanılan fotoğrafların Türk kültür ve toplumsal hayatına ait olmamasıdır. Daha çok Avrupa kültür ve toplumsal hayatına ait fotoğraflar kullanılmıştır.
- * Ders kitapları setinin yeniden ele alınarak kültürel temel ve alt öğelerin eklenmesi gerekmektedir.

4.1.4. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Setinin Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından İncelenmesi, Konu Tespiti ve Değerlendirme

Tablo 11. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2,C1) Setinde Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Ögelerin Topluca Gösterimi

Temel Ögeler	Alt Ögeler	Gazi Üniversitesi Ders Kitapları				
		A1	A2	B1	B2	C1
1. Devlet	a. Başkent	+	+			
	b. Atatürk	+				
	c. Milli bayramlar	+				
	d. Bilimler ve bilimsel çalışmalar				+	+
	e. Aile kurumu					
	f. Eğitim kurumu					
	g. Ekonomi kurumu					+
	h. Yardım kuruluşları					
2. Coğrafya	a. Ülke haritamız	+	+			+
	b. Şehirlerimiz	+	+	+		
	c. Doğal güzellikler		+			+
	d. Bölgesel ürünler					
	e. Yöresel hayvanlar					
	f. Doğayı koruma				+	
3. Tarih	a. Tarihi ve turistik yerler	+	+	+	+	
	b. Müzeler, mimari					+
	c. Denizcilik tarihi					
	d. Tarihimizde ünlü kişiler		+	+		
4. Edebiyat	a. Yazarlarımız	+	+	+	+	+
	b. Şairlerimiz			+	+	+
	c. Atasözleri					+
	d. Deyimler			+		+
	e. Masallar			+		
	f. Fıkralar					
	g. Tekerlemeler				+	
	h. Ninniler					
	ı. Maniler					
	j. Efsaneler					
k. Öğütler, başarı hikayeleri						
5. Din	a. Dini bayramlar	+				
	b. Camilerimiz, Mimar Sinan				+	+
	c. Tasavvuf			+		+
6. Ahlâk	a. Ahlâki değerlerimiz		+			
	b. Konukseverlik özelliğimiz					
7. Sanat	a. Tiyatro	+				+
	b. Hacivat ile Karagöz				+	
	c. Sinema				+	
	d. Müzik	+	+		+	+
	e. Folklor		+			+
	f. Dans					
	g. Heykel					
	h. Resim				+	
8. Halk Kültürü	a. Köy, şehir ve yayla hayatı	+				
	b. Geleneksel kültürümüz		+			
	c. Kıyafet kültürümüz					
	d. Yemek kültürümüz	+		+		
	e. Hamam kültürümüz					
	f. Kahvehane kültürümüz					
	g. Geleneksel çocuk oyunlarımız					
	h. Hidrellez-Nevruz					+
	ı. Batıl inançlar			+		
	j. Bitkisel tedavi					
	k. Özel gün ve hafta kutlamaları					
9. Spor	a. Spor dalları, spor takımları					
	b. Ünlü sporcular		+			

Tablo 12. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ölçme Değerlendirme A1-A2 ile B1-B2-C1 Kitaplarında Aktarımı Yapılan Kültürel Temel ve Alt Öğelerin Topluca Gösterimi

Temel Öğeler	Alt Öğeler	Gazi Üniversitesi Ölçme Değerlendirme	
		A1-A2	B1-B2-C1
1. Devlet	a. Başkent		
	b. Atatürk		
	c. Milli bayramlar		
	d. Bilimler ve bilimsel çalışmalar		
	e. Aile kurumu		
	f. Eğitim kurumu		
	g. Ekonomi kurumu		+
	h. Yardım kuruluşları		+
2. Coğrafya	a. Ülke haritamız		
	b. Şehirlerimiz		
	c. Doğal güzellikler		
	d. Bölgesel ürünler		
	e. Yöresel hayvanlar		
	f. Doğayı koruma		
3. Tarih	a. Tarihi ve turistik yerler	+	+
	b. Müzeler, mimari		
	c. Denizcilik tarihi		
	d. Tarihimizde ünlü kişiler		+
4. Edebiyat	a. Yazarlarımız		+
	b. Şairlerimiz		
	c. Atasözleri		
	d. Deyimler		
	e. Masallar		
	f. Fıkralar		
	g. Tekerlemeler		
	h. Ninniler		
	ı. Maniler		
	j. Efsaneler		
	k. Öğütler, başarı hikayeleri		
5. Din	a. Dini bayramlar		
	b. Camilerimiz, Mimar Sinan		
	c. Tasavvuf		
6. Ahlâk	a. Ahlâki değerlerimiz		
	b. Konukseverlik özelliğimiz		
7. Sanat	a. Tiyatro		
	b. Hacivat ile Karagöz		+
	c. Sinema	+	+
	d. Müzik		+
	e. Folklor	+	+
	f. Dans		
	g. Heykel		
	h. Resim		
8. Halk Kültürü	a. Köy, şehir ve yayla hayatı		
	b. Geleneksel kültürümüz		
	c. Kıyafet kültürümüz		
	d. Yemek kültürümüz		
	e. Hamam kültürümüz		
	f. Kahvehane kültürümüz		
	g. Geleneksel çocuk oyunlarımız		
	h. Hidrellez-Nevruz		
	ı. Batıl inançlar		
	j. Bitkisel tedavi		
	k. Özel gün ve hafta kutlamaları		
9. Spor	a. Spor dalları, spor takımları		
	b. Ünlü sporcular		

Tablo 13. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları A1, A2, B1, B2, C1 Dizini ile A1-A2 ve B1-B2-C1 Ölçme ve Değerlendirme Kitaplarında Konu İçeriği Olarak Yer Alan Kültürel Öge ve Alt Öge Bilgilerinin Sunumu

Alt Öge	Aktarılan Kültürel Ögenin Bilgi İçeriği	Kitap Seviye Sayfa
1a	Başkent Ankara'nın fotoğrafına yer verilmiştir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 9
1a	Anıtkabir'e ait bir fotoğrafa yer verilmiştir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 82, 83
1a	Atatürk'e ait bir fotoğrafa yer verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı s. 76
1g	Ekonomi konulu bir metin yer almış ve bu bölümde paralarımıza yer verilmiştir.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 34
1h	Yardım, yönlendirme ve koruma amaçlı sivil toplum kuruluşlarından Akut, Kızılay, Tema ve Yeşilay tanıtılmış, faaliyetleri anlatılmış, başkanlarının fotoğrafı konmuştur.	Gazi B1, B2, C2 Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 43
1c	29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamak amaçlı, üzerinde Atatürk resmi bulunan bir tebrik kartına yer verilmiştir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 95
1d	Matematikçi bilim adamı Cahit Arf adına düzenlenen bilim şenliği anlatılmış ve bir görsele de yer verilmiştir.	Gazi B1 Ders kitabı, s. 26
1d	Prof. Dr. Gazi Yaşargil, Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Cahit Arf hakkında bilgilendirme yapılmıştır.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 28
1d	"Bilime Adanmış Bir Ömür" başlığı altında Cahit Arf'in hayatı ve matematik başarıları anlatılmış, fotoğrafı konmuştur.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 68
2a	Türkiye haritası ve bazı şehirlerin fotoğrafları yer almaktadır.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 24
2b	İstanbul'dan çeşitli manzaralara yer verilmiştir. Boğaz ve	

	Boğaz Köprüsü fotoğrafları konulmuştur.	
2b	Diyalogda Ankara'nın iklimi hakkında bazı bilgilere yer verilerek kışın soğuk olduğu söylenmiştir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 39
2b	Diyalogda Ankara, Eskişehir, Erzurum şehirlerinin isimleri vardır.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 46
2b	Diyalogda tatil için Antalya'ya giden kişilerin konuşmasına yer verilmiştir.	Gazi A1 Ders kitabı, s. 71
3a	İstanbul'da yer alan tarihi Sultanahmet Meydanı anlatılmış, fotoğraflarına yer verilmiştir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 84
3a	Kapadokya Bölgesi tanıtılmış ve fotoğrafları paylaşılmıştır.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 90
2a	Hava durumu tahminlerine ve yedi bölgenin isimlerine değinilmiştir. Bazı bölgelerin büyükşehirlerinin hava durumu hakkında bilgilere yer verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 12, 15
2c	Ağrı Dağı'nın bir fotoğrafına yer verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 16
3a	Adıyaman, Nemrut Dağına ait bir fotoğraf konulmuş, Nemrut Dağına ait düzenlenen bir organizasyona değinilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 48
3a	Ankara, Beypazarı'na yapılan bir gezi anlatılmış ve Beypazarı'nın özellikleri, yöreye ait el sanatları, tarihi evlerine değinilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 49
2b	Ankara'ya ait bir fotoğrafa yer verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 73
3a	Antalya, Amasra, Fethiye, Kapadokya'ya ait fotoğraflara yer verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 90, 91
2b	Eskişehir'e ait bir fotoğrafa yer verilerek şehir hakkında bilgiler verilmiştir.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 44
3a	Dave Freeman'ın "Ölmeden Önce Yapmanız Gereken 100	Gazi B1 Ders

	Şey) isimli kitabından Türkiye ile ilgili öneriler vardır. Yazarın Kırkpınar Güreşleri ve Mevlâna'yı Anma Etkinliklerine ek olarak Karadeniz'de her yıl yapılan araba yarışlarından "Formulaz", Çoruh Nehri Rafting, Fethiye Yamaç Paraşütü, Kapadokya Balon Turu önerilerini görüyoruz.	Kitabı, s. 52
2f	Bir yerel gazetenin fotoğrafı konmuş ve çevre kirliliği konusunda bir yazı var.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 55
3b	Konya Mevlâna Müzesi, Türbesi fotoğrafı ve İstanbul Kız Kulesi fotoğrafı bulunuyor.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 6, 7
2a	Türkiye Haritası yer alıyor ve bu haritanın üzerinde, o şehirlerdeki tarihi turistik yerlerin bir imgesi basılıdır.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 51
2c	Tortum Şelalesi fotoğrafı yer alıyor. Şelale hakkında da bilgiler verilmiştir.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 67
1b	Anıtkabir bir turiste gezdirilmiş, bilgiler verilmiş, fotoğrafları konmuştur.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 82, 83
3a	Sultanahmet Meydanı anlatılmış, fotoğrafları konmuştur.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 84
3a	Kapadokya Bölgesi tanıtılmıştır, fotoğrafları konmuştur.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 90
3a	Adıyaman Nemrut fotoğrafı konmuştur.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 48
8b	Beypazarı ve el sanatları anlatılmıştır.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 49
3a	"Arkeoloji" başlığı altında Nemrut Dağı fotoğrafı verilmiştir.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 14
3a	Mimar Sinan, Selimiye Cami, Mersin Kız Kalesi, Zeugma Mozaikleri, Antik Tiyatro vb. gibi tarihi turistik yerlerimizin, kalıntılarımızın fotoğrafları konmuştur.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 16
1d	Denizaltı batığı resmi yanında İstanbul'un tarihine ilişkin	Gazi C1 Ders

	Yenikapı kazılarında elde edilen bilgiler yer almıştır.	Kitabı, s. 67
3a	Yurdumuzdan tarihi – turistik merkezlerin fotoğrafları yer alıyor.	Gazi (B1-B2-C1) Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 31
3a	Çanakkale ve Truva Antik Kenti Fotoğrafları yer alıyor.	Gazi (B1-B2-C1) Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 90, 93
1g	Paranın tarihçesi ayrıntılı anlatılmış,sikkeler hakkında bilgi verilmiştir. Önemli uygarlık merkez ve kişilerin ismi belirtilmiştir. Geçmiş ve günümüz paralarının fotoğrafı konmuştur.	Gazi (B1-B2-C1) Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 120, 122
3a	Safranbolu evleri fotoğraflarıyla birlikte bilgiler de verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 89
3d	Nasreddin Hoca'nın bir resmi ile birlikte “Kazan Doğurdu” fıkrasına yer verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 68
3d	Sabiha Gökçen'in hayatı anlatılmıştır.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 76
3d	Harezmi hakkında bilgilendirme yapılmıştır.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 77
3d	Nasreddin Hoca'nın resmi ve “Allah Versin” fıkrasına yer verilmiştir.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 74
3d	Piri Reis Haritasına yer verilmiştir.	Gazi (B1, B2-C1) Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 103
3a	Ülkemizden tarihi ve turistik yerlerin fotoğrafları sunulmuştur.	Gazi A1-A2 Ölçme Değerlendirme

		Kitabı, s. 59, 62, 64
3a	İstanbul Miniatürk'ün tanıtımı yapılmıştır.	Gazi A1-A2 Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 58
4a	Mehmet Yılmaz'ın imza gününe ait bir afişe yer verilmiştir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 30
4a	Yazar İhsan Oktay Anar'ın son kitabı "Yedinci Gün" kısaca tanıtılmış,yazar'a ve kitabına ait görsellere yer verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 8
4a	Papirustan sonra ilk kitapların yazımı hakkında bilgi verilmiştir.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 12
4a	Elif Şafak ile yapılan bir söyleşiye ve yazara ait bir fotoğrafa yer verilmiştir. Söyleşi sırasında "Aşk" ve "İskender" adlı kitaplarına da değinilmiştir.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 14
4a	Prof. Dr. Üstün Dökmen'in bir fotoğrafına yer verilerek "Kelebekler ve İnsanlar" adlı kitabı tanıtılmıştır.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 24
4b	Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Memleket İsterim" şiiri boşluk doldurma tekniği ile yazılmıştır.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 63
4b	"Güzel Sanatlar" başlığı altında Fuzuli, İtri tanıtılıp eser isimleri yazılmıştır.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 6
4b	Behçet Necatigil'in "Gizli Sevda" şiiri yazılmıştır.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 47
4a	Muzaffer İzgü'nün bir fotoğrafı yer almış,kitaplarından özellikle "Zıkkımın Kökü" romanı anlatılmıştır.	Gazi B2 Ders kitabı, s. 54
4b	"Gel Zaman Git Zaman" başlıklı yazının sonunda Ümit Yaşar Oğuzcan'ın bir şiirinden bir kıta yazılmıştır.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 8
4b	Şiirin tarihçesini anlatan yazı içinde önemli şairlerimizin adı geçiyor. Bazı şairlerimizin de şiirlerinden örnekler var. Adı geçen şairler; Nedim, Yahya Kemal.Şiirlerinden örnek	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 78

	verilen şairler; Ayla Oral, Vâsıf, Aşık Veysel, Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdulkadir Budak.	
4b	Yavuz Bülent Bakiler’in “Cebeci İstasyonu ve Sen” başlıklı şiirinde yazım yanlışları sorulmuştur.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 80
4b	Aziz Nesin’in “Badem Ağacı” şiiri boşluk doldurmalı sorulmuştur.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 81
4a	Cengiz Aytmatov’un fotoğrafları ve “Beyaz Gemi” kitabından alıntı vardır.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 82’den 87’e
4a	Ömer Seyfettin hakkında kısa bilgi verilmiştir.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 89
4a	Mustafa Necati Bursalı’nın “Peygamberler Güzeli Hz. Yusuf ve Züleyha” isimli eser fotoğrafı yanında, “Yusuf ile Züleyha” başlıklı hikaye boşluk doldurma şeklinde yazılmıştır.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 100, 101
4a	Ahmet Haşim’in “Hırsız” adlı yazısından alıntı yapılmıştır.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 106
4a	Sait Faik Abasıyanık’ın fotoğrafı konmuştur.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 109
4a	Dilimizdeki mecazlı anlatım açıklanmıştır.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 110
4a	Behçet Necatigil’in fotoğrafı ve boşluk doldurma şeklinde yazılmış bir şiiri yer alıyor.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 115
4a	Bazı yazarların kitaplarının fotoğrafları konmuş. Safahat (M. Akif Ersoy), Son Kuşlar (Sait Faik Abasıyanık), İntibah (Namık Kemal) Dokuzuncu Hariciye Koğuşu (Peyami Sefa)	Gazi (B1-B2-C1) Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 9
4a	Mehmet Şevket Esendal’ın “İhtiyar Çilingir” adlı eserinin fotoğrafı konularak alıntı yapılmıştır.	Gazi (B1-B2-C1) Ölçme Değerlendirme

		Kitabı, s. 104
4a	Orhan Kemal'in fotoğrafı, Orhan Kemal Müzesi fotoğrafı ve yazarın "Elli Kuruş" isimli hikayesi yazılmıştır.	Gazi (B1-B2-C2) Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 144-145
4a	Erdal Yaşaroğlu'nun "Komikaze" adlı kitabından karikatürler konmuştur.	Gazi (B1-B2-C1) Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 156
4k	Prof. Ayhan Karahan ile meslek seçimi konusunda röportaj yapılmıştır. Farklı mesleklerden kişiler meslek seçimi konusunda görüşlerini dile getirmişlerdir.	Gazi B2 Ders Kitabı s. 20, 24, 25
4d	"Mürekkep yalamak" deyimini açıklanmıştır.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 12
4c 4d	Bazı atasözü ve deyimler yazılmıştır.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 56
4d	Pek çok deyim yazılıp, deyimlerin özellikleri açıklanmıştır.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 68, 69
4e	Zümrüd-ü Anka resmedilmiş, masalı anlatılmıştır.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 78
4e	Binbir Gece Masalları tanıtılmıştır.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 79
4e	"Tuz Masalı" anlatılmıştır.	Gazi B1 Ders kitabı, 82
4e	Keloğlan resmi vardır.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 84
4g	Bazı tekerlemelerimize yer verilmiştir.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 46
5a	Ramazan Bayramı kutlama amaçlı bir karta yer verilmiştir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 95

5a	Ramazan Bayramının nasıl kutlandığı anlatılmıştır. Bayramlarda el öpme, ikramda bulunma gibi geleneklerimiz dile getirilmiştir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 102
5b	Mimar Sinan ve önemli eserleri anlatılmıştır. Şehzade başı Cami, Süleymaniye Cami, Selimiye Cami fotoğrafları konmuştur.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 4
5c	“Yunus Emre’ye Mektup” başlığı altında Yunus Emre’nin hayatı ve felsefesi anlatılıp resmi konulmuştur.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 60
5c	Mevlâna’nın resmine yer verilmiş, görüşleri anlatılmıştır.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 80
5b	Mimar Sinan ve bazı eserlerinin adı geçiyor.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 6
5c	Konya Mevlâna Türbesinin adı geçiyor.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 6
5c	Mevlevilikte “sema” kavramının anlamı, tarihçesi, yapılış açısından ayrıntılı anlatıldığını görüyoruz.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 24
6a	Yardımlaşmanın önemi, Van depremi sonrası ve bir trafik kazası sonrası yardımlaşma örnekleriyle anlatılmıştır.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 4
7a	“Genç Osman” adlı tiyatro oyunu anlatılmış, tiyatro ile ilgili görsellere yer verilmiştir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 59
7a	Turgut Özakman’ın “Ah Şu Gençler” isimli tiyatro oyunundan alıntı yapılmıştır.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 92
7a	Haşmet Zeybek’in “Uygarlık Çöplüğü” adlı oyunundan alıntı yapılmış.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 94
7b	“Karagöz ve Hacivat” başlığı altında bu gölge oyununun tanıtımı yapılmıştır. Bu alanda çalışan, ödül alan sanatçı Metin Özlen tanıtılmış ,bir Karagöz oyunundan alıntı yapılmıştır.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 76
7b	Hacivat ve Karagöz konulu fotoğraflar, karikatürler, perde	Gazi (B1-B2-C1)

	arkası görüntüler sunulmuştur.	Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 58
7c	Yönetmen Nuri Bilge Ceylan ve ödül alan filmi konu olarak anlatılmış, filmin ve yönetmenin fotoğrafları konmuştur.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 60
7c	Sinema tarihimizden bazı filmlerin afişleri yer alıyor. Örneğin; Tosun Paşa, Al Yazmalım, Çöpçüler Kralı, Yılanların Öcü, Hababam Sınıfı gibi.	Gazi (B1-B2-C1) Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 13
7d	Sezen Aksu konserine ait bir afiş yer alıyor.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 30
7d	Şebnem Ferah'ın "Hoşça kal" şarkısından bahsedilmiştir.	Gazi A1 Ders kitabı, s. 70
7d	Neşet Ertaş'ın hayatı hakkında bilgi verilmiş ve fotoğrafı konmuştur.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 68
7d	Bariş Manço'nun fotoğrafı ve "Yaz Dostum" şarkısının sözleri yer alıyor.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 57
7e	Bir folklor ekibi fotoğrafı yer alıyor.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 69
7d	Bazı şarkı sözleri yazılmıştır.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 46
7e	Farklı yöresel folklor ekiplerinin fotoğrafları yer alıyor.	Gazi A1-A2 Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 105
7c	Sinema ve festival afişleri yer alıyor.	Gazi A1, A2 Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 108
7e	Halk oyunları folklor fotoğrafları var. "Dünüyle Bugünüyle"	Gazi C1 Ders

	Dans ve Halk Oyunları” başlığı altında Türkiye’den bahsedilip, zeybek, roman havası, horon gibi oyun isimlerimiz verilmiştir.Kılıç – kalkan oyunumuz açıklanmıştır.	Kitabı, s. 20, 21, 23
7d 7e	Saz ve davul resmi yer alıyor.	Gazi (B1-B2-C1) Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 94
7h	“Sanat Durağı” başlıklı söyleşi Ressam Erdem Dağıstan ile yapılmıştır. Ressamın bir fotoğrafı eklenmiştir.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 48
8a	Köy ve şehir hayatı kıyaslanarak çeşitli bilgilere yer verilmiştir. Samsun ve Samsun’un bir köyüne bu bölümde yer verilerek fotoğraflarla desteklenmiştir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 87
8a	İstanbul Fatih Sultan Mehmet Köprüsü trafiğine kısaca değinilmiştir. Büyükşehirde ulaşımın zorluğu anlatılmıştır. Görsellere de yer verilmiştir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 91
8d	Türk mutfağı konu alınmış. Diyaloglar içinde geçen bilgilere baktığımızda Bolu ili Mengenli aşçılar, Türk yemekleri ve Türk tatlılarının adının geçtiğini görüyoruz. Adı geçen yemek ve tatlılar; döner, kebab, sarma, dolma, mantı, sütlaç, İskender, Adana ve Urfa kebab, ezogelin çorba, tavuk şiş, mercimek çorba, İskender kebabı, künefe, ayran vb.dir.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 32, 35
8b	“Çömlekçilik Kursu” başlığı altında çömlekçilikle ilgili bilgilere ve görsellere yer verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 30, 31
8b	“Sudaki Resimler” başlığı altında ebru sanatı ve yapımı hakkındaki bilgiler sunulmuş, fotoğraflarına yer verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 34-36
8b	Türk kilimlerinde bulunan desen ve şekillerin anlamları anlatılarak bunlarla ilgili görsellere yer verilmiştir.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 30
8b	El sanatlarına örnek olarak gümüş ve altın takı	Gazi (B1-B2-C1)

	fotoğraflarına yer verilmiş, telkari tekniği anlatılmıştır.	Ölçme Değerlendirme Kitabı, s. 113
8b	Diyalog içinde hat sanatı ile ilgili bilgiler vardır.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 93
8b	Bakır işleme sanatıyla ilgili bir fotoğraf yer alıyor.	B2 Ders Kitabı, s. 94
8b	Bir minyatür resmi ile birlikte bilgilendirme yapılmıştır.	Gazi B2 Ders Kitabı, s. 95
8d	“İçinde Ne Var” başlığı altında sütlac anlatılmıştır. Malzemeleri ve yapılışı açıklanmıştır.	Gazi A1 Ders Kitabı, s. 56
8d	Türk kahvesinin fincanla sunum fotoğrafı yer alıyor.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 88
8ı	Batıl inançlardan birçok örneğe yer verilmiş, nal çakma, nazar boncuğu, dört yapraklı yonca, kara kedi, gibi batıl inançlardan bahsedilerek bunların hangisinin uğurlu hangisinin uğursuz sayıldığı anlatılmıştır.	Gazi B1 Ders Kitabı, s. 16
8h	“Birlikte Eğleniyoruz” başlığı altında bazı ülkelerde kutlanan festivallere örnekler verilip anlatılmıştır. Ülkemizden ise Nevruz kutlamaları anlatılmış, ateşten atlayan insan resimleri konmuştur.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 12
8h	Bir eğlence fotoğrafı altında Hıdrellez Şenliği ayrıntılı anlatılmıştır.	Gazi C1 Ders Kitabı, s. 16
9b	Türk Milli Güreş Takımı Dünya Şampiyonuna yer verilmiş, milli sporcumuz tanıtılmıştır.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 5, 7
9b	Bayan voleybol takımı Filenin Sultanlarının maçlarına ve başarılarına yer verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 16
9b	Futbolcu Arda Turan’ın fotoğrafı ile birlikte Mehmet Topal ile yapılan bir söyleşi ve fotoğrafına yer verilmiştir.	Gazi A2 Ders Kitabı, s. 19

4.1.4.1. Konu Tespiti ve Değerlendirme

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2, C1) Seti ve (A1-A2, B1-B2- C1) Ölçme ve Değerlendirme Kitaplarında aktarımları yapılan kültürel temel ve alt öğelere ilişkin konu tespitleri aynı sıra ile dile getirilecektir.

4.1.4.2. Temel Seviye

A1 ders kitabı içinde bilgisi sunulan kültürel temel ve alt öğelerin coğrafya, sanat, Türk mutfağı ve bayramlar olarak dört başlık altında yer aldığı görülmektedir. Coğrafya konu başlığı altında sadece isim bilgisi bulunan şehirlerimiz: Ankara, İstanbul, Eskişehir, Erzurum, Antalya'dır. Kısaca tanıtılan yerler de Anıtkabir, Sultanahmet Meydanı, Samsun ve Kapadokya bölgeleridir. Sanat konu başlığı altında iki afiş, bir tiyatro oyunu tanıtımı, bir de şarkı hakkında kısa bilgi vardır. Türk mutfağı başlığı altında Bolu Mengen aşçıları, yemek çeşitlerimiz ve sütlacın yapımı ile ilgili bilgiler vardır. Bayramlar başlığı altında tebrik kartları örnekleri paylaşılmıştır. Bu kartlar milli bayramımız olan 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ile Ramazan Bayramı konuludur. Ayrıca Ramazan Bayramını nasıl kutladığımız kısaca anlatılıp ikram ve el öpme fotoğrafları konmuştur.

A2 kitabı içinde bilgisi sunulan kültürel temel ve alt öğelerin coğrafya, edebiyat, spor ve el sanatları olduğu görülmektedir. Coğrafya konu başlığı altında sadece isimleri geçen, fotoğrafları bulunan yerleşim merkezleri, dünya haritası, ülkemizin haritası yer almaktadır. Bölgelerimizin isimleri ve bazı şehir isimleri ve fotoğraflar, Ağrı Dağı fotoğrafı, Adıyaman Nemrut Dağı fotoğrafı, Ankara'nın bir fotoğrafı vardır. Haklarında kısacık da olsa bilgi bulunan konu başlıkları Ankara Beypazarı ilçesinin ve el sanatlarının tanıtımıdır. Bolu'nun çok karlı olduğu bilgisi yer almıştır. Atatürk ve Sabiha Gökçen Havaalanı fotoğrafları eşliğinde Sabiha Gökçen'in hayatı ile Yedigöller, Safranbolu'nun kısa tanıtımı yapılmıştır.

Edebiyat ve basın-yayın açısından ele aldığımızda, sadece İhsan Oktay Anar'ın kitabı tanıtılmış, gazeteden haberler kesilmiştir. Spor konusunda Türk bayan voleybol takımı başarılarının anlatımı, futbolcu Arda Turan ve Mehmet Topal'la yapılan diyaloglar yer almıştır. El sanatlarında çömlekçilik el sanatı kısaca anlatılıp fotoğrafları konmuştur. Ebru yapımı kısaca açıklanmıştır. Bilim adamı olarak Harezmi'nin hayatı kısaca anlatılmıştır.

4.1.4.3. Orta Seviye

B1 ders kitabını kültürel temel ve alt ögeler olarak kültürel unsurların aktarımı açısından incelediğimizde bilgisel içeriğin zenginleştiğini açıklamaların arttığını görüyoruz. Sadece Keloğlan resmi ve Antalya fotoğrafı açıklamasız sunulmuştur.

Hangi temel ve alt kültürel ögelerin bilgi içeriği olarak sunulduğuna baktığımızda; edebiyat, turizm, bilim, bilim adamı, sanat, tasavvuf ve batıl inançlar konu başlıklarını tespit ediyoruz. Kültürel temel ve alt ögelerden edebiyat başlığı altında insanoğlunun papirustan günümüze kitap yazma serüveni anlatılıp minyatür sanatı hakkında bilgi verilmiştir. Günümüz edebiyat yazın dünyasından Elif Şafak ve Prof. Dr. Üstün Dökmen bazı kitaplarıyla birlikte tanıtılmışlardır. Cahit Sıtkı Tarancı bir şiiriyle yer almıştır. Çevre kirliliği konusunda bir yerel gazete yazısı vardır. Masal olarak Zümrüd-ü Anka örneği, Binbir Gece masalları örneği verilmiştir. Keloğlan resmi, Nasreddin Hoca ve bir fıkrası yer almıştır. Turizm açısından Dave Freeman'ın ülkemizde katılmayı önerdiği Kırkpınar Yağlı Güreşleri, Mevlâna Anma Etkinlikleri, su ve hava spor etkinliği türlerinin bilgisi bulunmaktadır. Eskişehir de kısaca tanıtılmıştır.

Bilim ve bilim adamı başlıklarında Prof. Dr. Gazi Yaşargil, Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Cahit Arf tanıtılmıştır. Cahit Arf Bilim Şenliğine ayrıca yer verilmiştir.

Sanat konu başlığı altında minyatür ile kilim dokuma şekil ve desenleri kısaca açıklamıştır. Tasavvuf alt ögesi olarak bilgisi sunulmuş şahsiyetlerimiz ise Mevlana ve Yunus Emre'dir. Batıl inançlar başlığı altında toplumumuzda görülen "uğurlu olan" ve "uğurlu olmayan" anlayışına dair örnek ve uygulamalara yer verilmiştir.

B2 ders kitabının kültürel temel ve alt ögeler açısından bilgi içeriği incelendiğinde, B1 ders kitabından daha fazla türde temel ve alt ögeye dair bilgi içeriği sunduğu görülmektedir. Bu bilgi içeriği konularını kültürel temel ve alt ögeler olarak; edebiyat, sanat dalları, sanatçılar, arkeoloji, bilim adamları, eğitim bilimleri, el sanatları ve tıp şeklinde sıralayabiliriz. Edebiyat temel ögesi altında Behçet Necatigil'in bir şiiri, Muzaffer İzgü'nün bir romanı, Refik Halid Karay'ın bir eserinden alıntı yer alıyor. Sanat dalları, sanatçılar, ünlü isimler dediğimizde Mimar Sinan, İtri ve Fuzulî'nin eser örnekleriyle anlatıldığı görülmektedir. Aylık kültür-sanat programı örneği, ressam Erdem Dağıstan ile söyleşi, yönetmen Nuri Bilge Ceylan ile bir filminin tanıtımı yer almaktadır. Karagöz ve Hacivat gölge oyununun anlatımı, hat, minyatür ve bakır işleme sanatından eser örnekleri sunulmuştur. Hülya Avşar'ın bir fotoğrafı yer almıştır.

Arkeoloji alt ögesi kapsamında, arkeoloji biliminin tanıtımı, Nemrut Dağı, Mersin Kız Kalesi, Zeugma mozaikleri, Antik tiyatro fotoğrafları görüyoruz. İstanbul Rumeli Hisarı ve Safranbolu evleri fotoğrafı da bulunmaktadır.

Bilim adamları alt ögesi kapsamında Cahit Arf'in hayatı ve başarıları yer almıştır. Tıp bilimi açısından organ nakli konusunda bir doktorumuz ile yapılan söyleşi vardır. Doktor Kadir Şafak organ nakli konusunda bilgiler sunmuştur. Eğitim bilimleri alanında iki başlık altında ayrıntılı bilgiler verildiğini görüyoruz. Meslek seçimi açısından Eğitim Bilimleri Profesörü Ayhan Karahan ile söyleşi yer almıştır. Ayrıca farklı mesleklerden kişilere meslek seçimi konusundaki görüşleri sorulmuştur.

El sanatlarımız kısa da olsa hat sanatı, bakır işleme ve minyatür özelinde tanıtılmıştır.

Sadece resmi sunulan, bilgi içeriği bulunmayan konular ise İstanbul Rumeli Hisarı, Safranbolu fotoğrafı, Selimiye Cami, Mersin Kız Kulesi, Zeugma mozaikleri ile antik tiyatro resimleridir.

4.1.4.4. İleri Seviye

C1 ders kitabının konu içerikleri kültürel temel ve alt ögeler açısından incelendiğinde, edebiyat, festivaller, sanat dalları, arkeoloji, Mevlevilik, mimari ve coğrafya konu başlıklarında kültürel aktarımın yapıldığı görülmektedir. Bu konu başlıklarında sunulan bilgi içeriklerine kısaca değinelim. Edebiyat temel ögesi altında Ümit Yaşar Oğuzcan'ın bir şiirinden alıntı, atasözleri ve deyimler, şiirin tarihçesi ile bazı şair isimleri şiir örnekleriyle sunulmuştur. Nedim, Yahya Kemal ismi geçen şairlerdir. Şiirlerinden örnekler sunulan şairler: Ayla Oral, Aşık Veysel, Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdulkadir Budak'tır. Şiirlerinden biri sunulan şairler ise: Yavuz Bülent Bakiler, Aziz Nesin, Behçet Necatigil'dir. Cengiz Aytmatov, Mustafa Necati Bursalı ve Ahmet Haşim eserlerinden kısa alıntı yapılarak tanıtılmışlardır.

Festival ve şenliklerden nevrüz ve hıdrellez anlatılmıştır. Sanat, halk kültürü ve folklor açısından halk oyunlarımız hakkında kısa bilgi ile farklı yöre oyunlarına dair örnekler verilmiştir. Müzik açısından ise Barış Manço'nun bir şarkısının sözleri verilmiştir. Arkeoloji alt öge bilgi içeriği olarak Yenikapı kazılarında elde edilen bilgiler sunulmuş İstanbul'un tarihi konusu ele alınmıştır. Mimari açıdan Mimar Sinan ve camileri ele alınmıştır. Tasavvuf açısından Mevlevilikte "sema" kavramı, tarihçesi ve yapılışı ile birlikte anlatılmıştır. Coğrafya temel kültürel ögesi açısından da Tortum Şelalesi hakkında

kısa bilgi ve fotoğraf sunulmuştur. Üzerinde turistik tanıtım sembollerinin bulunduğu Türkiye haritası, İstanbul Kız Kulesi, Konya Mevlana Müzesi fotoğrafları bulunmaktadır.

4.1.5. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ölçme ve Değerlendirme Kitapları Konu Tespiti

4.1.5.1. A1-A2 Ölçme ve Değerlendirme Kitabı

Kitap içinde bazı tarihi ve turistik yerlerimizin fotoğraflarını ve ülkemizde gerçekleştirilen müzik, sinema festivallerinin afişlerini görüyoruz. İstanbul Miniatur tanıtılmış ve bazı folklor ekiplerinin fotoğrafına yer verilmiştir.

4.1.5.2. (B1-B2-C1) Ölçme ve Değerlendirme Kitabı

Kitap içinde aktarımı yapılan kültürel temel ve alt öğelere baktığımızda edebiyat açısından, Safahat (M. Akif Ersoy), Son Kuşlar (Sait Faik Abasıyanık), İntibah (Namık Kemal) ve Dokuzuncu Hariciye Yokuşu (Peyami Sefa) kitaplarının fotoğrafı konmuştur. Mehmet Şevket Esenal'ın bir eserinden alıntı ve fotoğrafı yer almıştır. Orhan Kemal'in bir hikayesi ile birlikte Erdil Yaşaroğlu'nun kitabından karikatürler sunulmuştur. Arkeoloji açısından Çanakkale ve Truva Antik kenti anlatılmıştır.

Turizm başlığı altında yer alan içerik olarak tarihi turistik yerlerin fotoğraflarını görüyoruz. Ekonomi kurumu olarak değerlendirebileceğimiz bilgi içeriği ise paranın tarihçesi, geçmiş uygarlıklarda para basımı ve geçmiş ile günümüz paralarına örneklerdir.

Sanat temel ögesi içinde yer alan alt öğeler sinema açısından ünlü filmlerimizin afişleri, Hacivat ile Karagöz fotoğraflarıdır. Müzik açısından saz ile davul resmi yer almaktadır.

Yardım kurumları olarak Kızılay, Tema, Akut ve Yeşilay tanıtılarak faaliyetleri anlatılmıştır. El sanatları alt ögesi kapsamında gümüş takı, altın takı, telkari tekniği anlatılmıştır.

Denizcilik tarihi diyebileceğimiz alt öge konusu olarak da Piri Reis Haritası ve Ertuğrul Fırkateyni bilgilerini sayabiliriz.

4.1.5.3. Değerlendirme

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2, C1) dizini ve (A1-A2,B1-B2-C1) Ölçme ve Değerlendirme Kitaplarını kültürel unsurların aktarımı açısından incelediğimizde ulaştığımız sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

- * Kültürel temel ve alt öğeler, konu ve bilgi içeriği açısından yeterince dile getirilmemiştir.
- * İşlenecek konu seçimi rastgele yapılmıştır.
- * Kitaplar kendi arasında konu tutarsızlığına sahiptir. Bir konu sırası bulunmamaktadır.
- * Aynı konu ve bilgi içeriğinin, birden fazla kitapta veya aynı kitapta işlendiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Aynı konu ve bilgi içeriğinin, aynı veya farklı kitaplarda işlendiğine ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir:

<u>Ele Alınan Konu</u>	<u>Yer Aldığı Kitaplar</u>
1. Minyatür	B1, B2
2. Meslek seçimi	B2, B2
3. Kapadokya	A1, A2
4. Behçet Necatigil	B2, C1
5. Cahit Arf	B1, B1, B2
6. Nasreddin Hoca	A1, B1
7. Nemrud Dağı	A2, B2
8. Mimar Sinan	B2, C1
9. Mevlâna	B1, C1, C1
10. Hacivat ile Karagöz	B2, (B1, B2, C1) Ölçme Değerlendirme
11. Safranbolu Evleri	A2, B2

*Üniversitenin elinde bulunan bilgi havuzundan yeterince yararlanılmadığı izlenimi oluşmuştur.

4.2. İnceleme Kapsamımızdaki Tüm Kitaplara İlişkin Tespitler

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2) Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1- A2, B1, B2- C1) Seti ile (A1-A2) Çalışma Kitabı, TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları (1, 2, 3, 4) Seti ile (1, 2, 3, 4) Çalışma Kitapları Seti, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları (A1, A2, B1, B2,

C1)Seti ile Ölçme Değerlendirme Kitapları (A1-A2, B1-B2-C1) Seti olarak sınırladığımız kültürel aktarım açısından inceleme çalışmamızda, adı geçen kitaplarda yapılan kültürel unsurların aktarımında şu durumlar tespit edilmiştir:

1. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setlerinin hepsinde konu olarak işlendiğini gördüğümüz bazı kültürel temel ve alt ögeler bulunmaktadır. İstanbul, Antalya, Safranbolu, Kapadokya, misafirperverlik bu ortak konuların başında gelmektedir.
2. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabı setlerinde bazı temel ve alt ögelerin bilgisi karşımıza sadece isim olarak çıkmaktadır. Bir cümle bile olsa hiçbir bilgi içeriği sunulmadan şehir ve kişi isimlerinin kitaplarda yer aldığı görülmektedir.
3. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları setlerinin bazılarında, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde ifadesini bulan A1, A2, B1, B2, C1, C2 şeklindeki temel seviye, orta seviye ve ileri seviye ayırımına birebir uyulmamıştır.
4. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları setleri, konu ve içerik bilgisi olarak aktarımı istenen kültürel temel ve alt ögelerin tamamının bilgisini içermemektedir.
5. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabı setlerinde temel, orta ve ileri düzey kitaplarında aktarımı yapılan her bir kültürel temel ve alt ögenin bilgi sunumu aşamalı olarak gerçekleştirilmemiştir. Bilgi sunumu en genelden özele, en somuttan soyuta doğru içerik zenginliği açısından planlama yapılmadan gerçekleştirilmiştir.
6. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabı setlerinde bilgisi sunulan kültürel temel ve alt ögelerin seçiminin bilinçsiz, özensiz ve sistemsiz yapıldığı görülmektedir.
7. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları set olarak kendi içinde bazı konu tekrarlarına düşmüştür.
8. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabı setlerinde kültürel unsurların aktarımında özellikle günlük yaşantı ve davranışlarımız, dini, ahlâki, kültürel değer ve davranışlarımız ile yurt coğrafyamızın tanıtımı yeterince dile getirilmemiştir.
9. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabı setlerinde, toplum olarak sahip olduğumuz kabul edilebilir ve kabul edilemez davranışlara ilişkin anlayışımız hakkında yeterince bilgilendirme yapılmamıştır.
10. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabı setlerinde beden dili açısından, pek çok toplumdan farklı olarak “hayır” anlamındaki olumsuz, red cevabımızın başımızın geriye doğru hareketi olduğu dile getirilmemiştir. Beden dilimize ait bilgilendirme yapılmamıştır.

11. İnceleme kapsamımıza aldığımız yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürümüze ait bazı unsurlarımızın hiç dile getirilmediği saptanmıştır. Kitap setlerinde hiç dile getirilmeyen maddi ve manevi kültürel özellik ve unsurlarımız şunlardır:

- * İpek Yolu, Kral Yolu, İstanbul başlangıç meridyeni, kervansaraylar, hanlar, köprüler.
- * Göçmen kuşlarımız, leylekler, kırlangıçlar
- * Destanlarımız, bilmeceler
- * Kırkpınar yağlı güreşimiz, deve güreşleri
- * Aşure, mesir macunu
- * Namaz kılmak, oruç tutmak, kurban kesmek, hacca gitmek, mevlit okutmak, kandil kutlamak vb.
- * Evlenme konusunda âdet ve geleneklerimiz, kız isteme, söz kesme, kına gecesi
- * Hediyeleşme gerekçelerimiz (doğum, sünnet, nişan, evlilik, ev hediyesi vb.)
- * Asker uğurlama, mehter takımı ve mehter müziği

12. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında yurt coğrafyamızın İstanbul, Antalya, Kapadokya gibi belli merkezler dışında tarihi, kültürel ve doğal güzellikler açısından yeterince tanıtılmadığı tespit edilmiştir.

13. Her yıl yaz aylarında kış mevsimine hazırlık olarak yapılan işlerden salça yapmak, tarhana yapmak, sebze kurutmak ve turşu kurmak, makarna kesmek gibi geleneklerimizden bahsedilmemiştir.

4.3. Genel Eleştiri ve Öneriler

Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları setlerinden İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti, TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları Seti ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Setini kültürel unsurların aktarımı açısından incelediğimizde, dört kitap setinde - aynı derecede olmasa da- bazı kültürel temel ve alt öğelere ilişkin bilgi içeriklerinin az olduğu veya hiç olmadığı görülmektedir. Konu ve bilgi olarak aktarımı yetersiz olan bu kültürel temel ve alt öğeleri maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz:

I- Günlük hayatımız

II- Dini, ahlâki, kültürel değer ve davranışlarımız

III- Yurt coğrafyamızın tanıtımı

Dile getirdiğimiz üç alanda bilgi eksikliklerimizi giderebilmek amacıyla insanlarımızın ne zaman ve hangi durumlarda nasıl davrandıklarına ilişkin bilgilerin sistemli bir şekilde sunulması gerekmektedir. Bu sistemli bilgilendirmenin nasıl yapılabileceğine dair sunacağımız öneriler aşağıda dile getirilmiştir:

4.3.1. Günlük Hayatımız

Bireylerin toplumsal hayat içindeki günlük yaşantılarında neler yaptıklarının yaş, cinsiyet ve toplumsal rollere bağlı olarak belirlendiği ve gerçekleştiği bilgisini vererek başlayabiliriz. Örneğin; “günlük hayatta insanlar neler yaparlar” sorusu sorularak;

- Okula gitmek, oyun oynamak,
- İşe gitmek, alışveriş yapmak,
- Ev temizliği yapmak, çocuk bakmak, yemek pişirmek,
- Gezmeye gitmek, misafir ağırlamak,
- İbadet etmek, namaz kılmak
- Sünnetullah olan işleri yapmak,
- Elişi yapmak, örgü örmek vb. gibi günlük hayatımızda sürekli tekrarladığımız davranışlarımız anlatılabilir.

Kışa hazırlık amacıyla yaz aylarında yapılan geleneksel işlerimiz de ayrı bir soru kalıbı altında ifade edilebilir. Örneğin, tarhana yapmak, salça yapmak, turşu kurmak, makarna kesmek, reçel yapmak, pekmez yapmak gibi.

Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında günde beş kez okunan ezanın anlamı ile Cuma gününün önemi hiç dile getirilmemiştir. Bu konuda bilgi verilebilir.

Dini Bayramlarımız olan Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı, kendi özellik ve gerekçeleri anlatılmadan genel bilgilerle sunulmuştur. Çocukların hayatında bayram günlerinin çok önemli olduğundan bahsedilmemiştir. Oysa en büyük değer ve heyecanını çocuklar yaşadığı için, bayram günlerinin anlatımı çocukların dilinden yapılmalıdır. Bayramlarımızın anlatımında insanlar, özellikle sosyal fobisi olan içedönük kişilerin bayram ziyaretleri sayesinde dile geldikleri, kendilerini ifade ederek rahatladıkları da ifade edilmelidir. Kısaca diyebiliriz ki; bayram günlerinin - gönüllerdeki sevgi ve saygının görünür boyuta en çok çıktığı günler olarak - tüm yaş grupları tarafından çok sevildiği,

beklendiği ve yaşandığı dile getirilmeli, bireyler arası sosyal ve duygusal bağları güçlendirdiği ifade edilmelidir.

4.3.2. Dini, Ahlâki, Kültürel Değer ve Davranışlarımız

Yabancılara Türkçe öğretilmesi ders kitaplarında dilbilgimizin öğretilmesinde nasıl ki sözlükten yararlanıyorsak, bilgi aktarımının yetersiz kaldığı dini, ahlâki, kültürel değer ve davranışlarımız bilgisini, “Değerler ve Davranışlar Sözlüğü” adını verdiğimiz bir bölüm oluşturarak açıklayabiliriz. Belli soru kalıpları altında kültürümüze ait maddi ve manevi değerlerimizi dile getirmek, bilgilendirmenin sistemli yapılmasını ve öğrencilerin kültürümüzü kolaylıkla kavramasını sağlayacaktır.

“Değer ve Davranışlar Sözlüğü”

A- Kabul gören ve kabul görmeyen davranışlar nelerdir?

1. Kabul gören, istenen davranışlar; selam vermek, güler yüzlü olmak, saygılı olmak, yardımsever olmak, ikramda bulunmak, sabırlı olmak, doğayı insanları sevmek, büyüklerin elini öpmek, doğruyu söylemek, çalışkan olmak vb. cevaplarla ahlâki yönden değer verilen davranışlarımızı dile getirmiş oluruz.
2. Kabul görmeyen, istenmeyen davranışlar, surat asmak, azarlamak, yalan söylemek, iftira atmak, dedikodu yapmak, gönül kırmak, kavga etmek, tembel olmak, büyüklerin yanında sigara içmek ve bacak bacak üstüne atmak vb. cevaplarla ahlâki yönden değer verilmeyen, istenmeyen davranışları dile getirmiş oluruz.

B- Ne zaman ne denir?

1. Günün her saati; “Merhaba, İyi günler, Selamünaleyküm”
2. Sabah saatlerinde; “Günaydın, sabah şerifleriniz hayırlı olsun”
3. Akşam saatlerinde; “İyi akşamlar, hayırlı akşamlar”
4. Gece yatmadan önce; “İyi geceler, Allah rahatlık versin”
5. Evden çıkarken; “Allah’a ısmarladık, hoşça kal, güle güle”
6. Bir dükkâna girerken; “Hayırlı işler” vb. sözlerle zamana bağlı olarak söylenen selamlaşma sözlerimizi sıralayabiliriz.

C- Hangi durumda ne denir?

1. Evlenen kişilere; “Allah mesut etsin”
2. Çocuğu olan aileye; “Analı babalı büyüsün”
3. Bir yakını vefat etmiş kişiye; “Başımız sağolsun”
4. Bir yakını başka şehre gitmiş olan kişiye; “Allah kavuştursun”
5. Hasta olan kişiye; “Geçmiş olsun”
6. Yeni bir kıyafet, eşya vb. alan kişiye; “Güle güle giy, güle güle kullan”
7. Hapşırın kişiye; “Çok yaşa”
8. Mutlu bir haber alan kişiye; “Gözün aydın”
9. Bedensel güç gerektiren bir iş yapan kişiye, “Allah kuvvet versin” vb. gibi sözlerle, karşımızdaki kişinin içinde bulunduğu duruma göre değişen sözcük kalıplarımızın bilgisini verebiliriz.

D- Hangi durumlarda mutlaka ziyarete gidilir?

1. Bir yakını vefat etmiş kişiye, aileye başsağlığı için gidilir. Mümkünse özellikle ilk günler gidilir ve üzüntüden yemek pişiremeyecekleri için yemek, hamur işi vb. götürülür.
2. Hasta olmuş, ameliyat olmuş kişiye ev veya hastane ziyaretine gidilir. Sağlığına dokunmayacak şekilde; süt, meyve veya çiçek götürülür.
3. Çocuğu doğan aileye gözaydınlığı ziyaretine gidilir. Altın, para, giyim eşyası cinsinden bir hediye götürülür.
4. Oğlu askere gidecek veya gitmiş olan kişiye uygun bir hediye ile (havlu, çorap vb.) gidilir.
5. Evlenen kişilerin düğün veya nikâh törenlerine ya da kına gecesine gidilerek, altın, para veya bir ev eşyası hediye edilir.
6. Yeni bir ev almış aileye ziyarette bulunulur ve bir ev eşyası hediye olarak götürülür.
7. Ramazan ve Kurban bayramlarında akraba, komşu ve arkadaşlara gidilir. Çocuklara para verilir. Tatlı türleri hediye olarak götürülür.
8. Hacca gidecek kişiler ziyaret edilir. Havlu, seccade vb. cinsinden hediye götürülür.

Dile getirdiğimiz benzeri durum ve açıklama örnekleriyle toplumumuzda insanların birbirinden beklentisi olan, saygı ve sevginin de ifadesi olan ziyaret gerekçeleri dile getirilmiş olur. Bu ziyaretlerin önemli olduğu, paylaşıldığında mutluluğun arttığı üzüntülerin de azaldığı açıklanır.

E- Hangi bayram nasıl kutlanır?

Bu başlık altında dini bayramlarımızı nasıl kutladığımızı, anne-baba ziyaretlerinin önemini hazırlık ve ikramlarla birlikte sunabiliriz. Milli bayramlarımızı da tarih ve gerekçeleriyle birlikte kısaca açıklayabiliriz.

1. Ramazan Bayramı

Ramazan ayı devamındaki üç günün ramazan bayramı olarak kutlandığı açıklanır. Bayram günleri öncesinde yapılan bayram temizliği, bayram alışverişi, çocuklara bayramlık giysi, ayakkabı alma, ikram için tatlılar ve yemekler hazırlama etkinlikleri belirtilir. Özellikle anne ve babanın daha sonra yakın akraba, komşu ve arkadaşların evlerine gidilerek bayramlaşıldığı anlatılır. Büyüklerin elini öpme, çocuklara para verme şeklinde, tüm bireylerin sevgi ve saygı ile kendini değerli hissettiği ve sevindiği günler olduğu söylenir. “Bayramınız mübarek olsun” sözüne karşılık olarak “çok bayramlar gör” ve “el öpenlerin çok olsun” söz kalıplarımız da dile getirilmelidir.

2. Kurban Bayramı

Kurban bayramının tarihsel süreç olarak Hz. İbrahim peygamber zamanına dayandığı, kurban etinin akraba, komşu ve yoksul ailelere dağıtıldığı açıklanır. Aynı ramazan bayramında olduğu gibi anne-baba, akraba ve dostlarımıza bayram ziyaretleri yapıldığı, kurban etinin pişirilerek ikram edildiği ve çocukların para ile sevindirildiği anlatılır. Et ikramlarında “Allah kabul etsin”, “bayramınız mübarek olsun” söz kalıplarının söylendiği belirtilir. Kurban Bayramı günlerinde hac ibadeti için Mekke ve Medine’ye gidildiği ve hacı olunduğu, hac dönüşü misafirlere zezem, hurma ikram edildiği anlatılır.

F- Geleneksel Olarak Kutlanan Günler Nelerdir?

Dini inanç ve geleneklerimiz doğrultusunda kutladığımız günler sırasıyla açıklanır.

1. Muharrem ayı Aşure Günü: Tahıl ve baklagil ürünleri ve şeker karışımı olan “aşure” pişirilir ve komşulara dağıtılır.
2. Nevruz günü, 21 Mart günüdür. Yeni yılın ve hayatın başlangıcı kabul edilir. Kirlara çıkılır, ikramlarda bulunulur, ateş yakılır ve üzerinden atlanılır.

3. Hidrellez günü, 6 Mayıs günüdür. 5 Mayıs gününün gecesi herkes dilediğini bir kâğıda yazar veya resmi çizer. Bahçesindeki, balkonundaki gül çiçeği dibine bırakılır. Yılda bir kez Hızır ile İlyas peygamberin buluştuğu ve bu buluşma gününün 5 Mayıs gecesi ve ertesi günü olduğu kabul edilir. Kırlara çıkılır, bereket duaları yapılır, hamur işi çeşitleri ve yemekler ikram edilir.
4. Kandil Günleri: Dua edilir, Kur'an-ı Kerim okunur, kandil simidi, pişi vb. dağıtılır.

G- Milli Bayramlarımız Nelerdir?

Milli bayram günlerimizin tarihleri verilerek, geçmişte o gün hangi olayın olduğu ve nasıl kutlandığı kısaca açıklanır.

1. 23 Nisan Egemenlik ve Çocuk Bayramı; 1920'de TBMM'nin açılış günü olması nedeniyle çocuklara ithaf edildiği açıklanır. Tüm ülkede şenliklerle, okullarda bayram törenleri ve etkinliklerle kutlandığı belirtilir. Bu kutlamaların uluslararası boyutu da aktarılır. Pek çok ülkeden gelen çocukların kendi folklor oyunlarıyla bu şenliğe katıldıkları, ülkelerarası ve kültürlerarası kaynaşma ve barışın amaçlandığı vurgulanır.
2. 19 Mayıs, Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı, Atatürk'ün milli mücadeleyi başlatmak için İstanbul'dan yola çıkarak Samsun'a ulaştığı gün olduğu belirtilir. Milli mücadeleyi başlattığı bu bayramı da gençliğe ithaf ettiği söylenir. Okullarda törenler ve geçit töreni ile kutlandığı açıklanır.
3. 30 Ağustos Zafer Bayramı, Milli ve askeri mücadelenin başarıyla sonlandığı gün olarak milletçe bayram olarak kutlandığı bilgisi verilir.
4. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, Cumhuriyetin ilan edildiği gün olarak milletçe kullanan bayram olduğu anlatılır.

H- Hangi Özel Günler Kutlanır?

1. **Anneler Günü:** Her yıl mayıs ayı ikinci pazar günü kutlanır. Anne için çiçek, kıyafet, mutfak eşyası vb. hediyeler alınır.
2. **Babalar Günü:** Her yıl haziran ayı üçüncü pazar günü kutlanır.
3. **Öğretmenler Günü:** Her yıl 24 Kasım günü kutlanır vb.

4.3.3. Yurt Coğrafyamızın Tanıtımı

Bu başlık altında yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarımızda eksik olarak dile getirdiğimiz coğrafi şehir, yöre ve bölge tanıtımlarımızı gerçekleştirmek, bilgi vermek amaçlanır. Yurt coğrafyamızın ve maddi kültür unsurlarımızın tanıtımında sistemli bilgi verebilmek için “nerede” kelimesiyle başlayan soru kalıpları altında bilgilendirme yapılacaktır. Bu bilgilendirme sistemine “Nerede Ne Var Sözlüğü” adı verilmiştir. “Nerede Ne Var Sözlüğü ” adını verdiğimiz önerimize ilişkin uygulama örneğimiz aşağıda sunulmuştur:

“Nerede Ne Var Sözlüğü”

A- Nerede Hangi Tatil Yapılır?

Bu soru başlığı altında ülkemizin farklı amaç, istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda hangi turizm, tatil türü, etkinlik ve spor türlerine ilişkin olanaklara ve hizmetlere sahip olduğu dile getirilir.

1. Deniz ve kum amaçlı tatil yapılabilecek yerler: Ege Denizi kıyıları, Akdeniz kıyıları vb. şehir ve sahil isimleriyle verilir.
2. Sağlık ve termal amaçlı tatil yapılabilecek yerler: Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi ağırlıklı olarak İç Anadolu Bölgesinden de merkez isimleri verilir.
3. Yayla Turizmi amaçlı tatil yapılabilecek yerler: Karadeniz Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, Toroslar vb. gibi bölge ve yöre isimleri verilir.

Bu listeleme işlemimize diğer tatil ve turizm türlerinin isimlerini vererek devam edebiliriz. Ülkemizde gerçekleştirilen turizm türlerinin isimlerini verdiğimizde listenin çok uzun olduğu fark edilecektir.

Ülkemizde yapılabilen turizm türleri; av turizmi, golf turizmi, yat turizmi, hava sporları turizmi, akarsu rafting turizmi, kuş gözlemciliği turizmi, kış turizmi, mağara turizmi, kongre turizmi, tarih ve arkeoloji turizmi, inanç turizmi, dağcılık turizmi, botanik turizmi, gençlik turizmi, su altı dalış turizmi, sakin şehir vb.

B- Nerede Ne Yenir?

Bu soru kalıbı altında, mutfağımız konusundaki bilgilendirmeyi üç aşamalı olarak yapabiliriz. Önce “Türk mutfağı” denilince ilk akla gelen yemeklerin isimlerini, daha sonra bölgelerimize özgü tatlardan örnekleri verebiliriz. Ayrıca adı şehirlerimizle özdeşleşmiş yemeklerimizi de tanıtarak mutfağımızın bilgisini genelden özele doğru sunmuş oluruz. Böylece Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler hem mutfağımızın yemek kültürünü hem de bölgelere özgü tatları öğrenebilir.

1- Türk Mutfağında Hangi Yemekler Var?

- a) Çorbalar; tarhana, ezogelin, mercimek, yayla, işkembe vb.
- b) Sebze yemekleri: dolmalar, sarmalar, zeytinyağlı yemekler, sarma ve sebzelerden özellikle patlıcan yemekleri olan karnıyarık, imam bayıldı vb.
- c) Hamur işleri: pide, lahmacun, börek, mantı vb.
- d) Tatlılar: baklava, kadayıf, lokma, muhallebi, keşkül, kazandibi, sütlaç, hoşaf, kefir, aşure, kabak tatlısı vb.
- e) İçecekler: ayran, boza, kefir şalgam suyu, şerbet, Türk çayı, Türk kahvesi, limonata vb.
- f) Et yemekleri: kebab, köfte, güveç, tandırda et vb.

2. Bölgelerimize Özgü Tatlar Nelerdir?

- a) Marmara Bölgesi: Çiroz, kabak tatlısı vb.
- b) Akdeniz Bölgesi: Batırık, humus, kar helvası, Kilis kebabı, kısır, künefe, mirra, un helvası, içli köfte, şişkebab vb.
- c) Ege Bölgesi: Kabak çiçeği dolması, susam helvası, şevketi bostan yemeği, kabak tatlısı vb.
- d) Karadeniz Bölgesi: Akçaabat köftesi, karalahana sarması, kaygana, laz böreği, mısır ekmeği, sirkede hamsi, Vakfikebir ekmeği vb.
- e) İç Anadolu Bölgesi: Katmer, cıvıklı, küp peyniri, Sivas çöreği vb.
- f) Doğu Anadolu Bölgesi: Van otlı peyniri, çeçil peyniri, küp peyniri, babuko, kayganak, keledoş yemeği vb.
- g) Güneydoğu Anadolu Bölgesi: Büryan kebabı, ciğer kebab, perde pilavı, çiğ köfte, isot,

3. Şehirlerimize Özgü Tatlar Nelerdir?

Kayseri'nin mantısı, Kahramanmaraş'ın dondurması, Uşak'ın tarhana çorbası, Akçaabat'ın köftesi, Adana'nın kebabı vb. bilgileri verilir.

C- Nerede Hangi Şenlikler, Festivaller Var?

Bu soru başlığımız ülkemizde her yıl gerçekleştirilen sanat, eğlence ve spor amaçlı şenlik ve festivallerin bilgisini vermek amacını taşır.

1. Film festivalleri: Adana Altın Koza Film Festivali, Antalya Altın Portakal Film Festivali vb.
2. Müzik festivalleri: Uluslararası İstanbul Müzik Festivali, İstanbul Caz Festivali, Ankara Uluslararası Müzik Festivali, Rumeli Hisarı Konserleri, Uluslararası Mersin Müzik Festivali vb.
3. Tiyatro festivalleri: Uluslararası Ankara Tiyatro Festivali, Sabancı Uluslararası Tiyatro Festivali, Uluslararası İzmir Kukla Günleri vb.
4. Kültür-sanat festivalleri: Uluslararası Bursa, İstanbul ve Eskişehir Şiir Festivalleri, İstanbul Bienali vb.
5. Spor müsabakaları, şenlikleri: Kırkpınar Yağlı Güreşleri, deve güreşleri vb.
6. Tarım Ürünleri Şenlikleri: Üzüm, kiraz, kayısı gibi pek çok tarımsal ürünün şenlikleri yapılmaktadır.

Şenlik ve festivaller başlığı altında bazı şehirlerimizin belli etkinliklerde fazla rol aldığı görülmektedir. Şehirlere göre bu bilgiyi de kısaca aşağıdaki şekilde sunabiliriz:

1. İzmir, fuar etkinlikleri açısından,
2. Ankara, festivaller açısından,
3. Antalya, spor, antrenman açısından,
- 4) Bursa, anma günleri açısından,
- 5) İstanbul; fuar, festival, spor, anma günleri açısından en fazla etkinliğe sahip illerdir.

“Nerede Ne Var Sözlüğü” çalışmamızı;

D- Nerede hangi ürünler yetişir?

E- Nerede hangi el sanatları yapılır?

F- Nerede hangi çocuk oyunları vardır?

G-Nerede hangi arkeolojik alanlar vardır? gibi pek çok soru başlığı altında geliştirmek mümkündür. Böylece maddi kültür unsurlarımızın bilgisi coğrafyamız üzerindeki dağılım açısından dile getirilmiş olacaktır.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

İnceleme konu kapsamımıza aldığımız İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti, TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Setlerinde kültürel unsurlarımızın aktarımı açısından inceleme yaptığımızda, genel durum bilgisi ve gereklilikler olarak vardığımız sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

- Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitapları setlerinde kültürel unsurların aktarımında özellikle günlük yaşantı ve davranışlar, dini, ahlâki ve kültürel değer ve davranışlar, gelenek ve göreneklerimiz hakkında az bilgi verilmiştir. İstanbul, Antalya, Bodrum, Kapadokya ve Safranbolu dışında kalan coğrafi, tarihi ve kültürel değerler ve varlıklar yeterince dile getirilmemiştir.
- Yabancılar Türkçe öğretimi amaçlı olarak yazılan kitap setlerini dile getirdikleri kültürel aktarım konu ve bilgi içeriği açısından karşılaştığımızda, aralarında konu türü ve bilgi sunum derecesi açısından tutarlılık bulunmadığı görülmektedir.
- Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitabı setlerinde sunumu yapılacak kültürel temel ve alt öğelere ilişkin, önceden belirlenmiş bir temel amaçlar bilgisine ihtiyaç vardır. Bu temel amaçlar bilgisi doğrultusunda, aktarımı yapılacak kültürel temel ve alt öğelerimizin konu ve bilgi içerik zenginliğini daha doğru ve tutarlı olarak belirleyebiliriz.
- Temel amaçlarımızı belirlemek, temel, orta ve ileri düzey ders kitaplarının aşamalı olarak en doğru konu ve bilgi içeriğine sahip olmasını sağlayacaktır.
- Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitabı setlerinde aktarımı yapılacak kültürel temel ve alt öğelere ilişkin, kendi akademik otoritelerimizce oluşturulmuş ve kabul edilmiş bir

“Kültürel Aktarım Konu ve Bilgi İçerik Çerçeve Planı” çalışmasına ihtiyacımız vardır. Böyle bir çerçeve planı hazırlandığında, yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında aktarımı yapılacak kültürel temel ve alt öğeler, hem konu hem de bilgi seviyesi açısından belirlenmiş, aşamalı ve sistemli hale getirilmiş olacaktır.

- Kendi kültürümüzü kendi akademik otoritelerimizce hazırlanan “Kültürel Aktarım Konu ve Bilgi İçerik Çerçeve Planı” doğrultusunda sunduğumuzda, kitap setleri arasındaki konu ve bilgi farklılıklarını, tutarsızlıklarını ve keyfiliklerini ortadan kaldırmamız mümkündür. Böylece yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki kültürel aktarım konu seçimi, temel amaçlarımız doğrultusunda yapılmış olur. Konu ve bilgi sunumu tutarlı, düzenli ve sistemli olarak gerçekleşir. Kültürel alt öğeler de kitapların temel, orta ve ileri düzey oluşlarına göre belli bir sıra ile sunulabilecektir. Kültürel temel ve alt öğelerimizin bilgi sunumu da derecelendirilebilecek ve genelden özele, somuttan soyuta, günümüz bilgisinden geçmiş uygarlıklar bilgisine doğru giderek derinleşen ve zenginleşen bir özellik kazanacaktır.
- Yabancılara Türkçe öğretiminde temel amaçlarımızı ve aktarım yapacağımız kültürel unsurlarımızı belirleyerek gerçekleştireceğimiz “Kültürel Aktarım, Konu ve Bilgi İçerik Çerçeve Planı” ile yabancılara Türkçe öğretimi setlerinin hazırlanmasında, incelenmesinde ve değerlendirilmesinde kullanılacak ölçüt ve kriterlere de sahip olmuş olacağız. Kitapların hazırlanması aşamasında hangi kitap düzeyinde, hangi kültürel temel ve alt öğenin bilgisinin nasıl ve ne kadar verileceği kesinleşecektir. Yabancılara Türkçe öğretimi setlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi de “Kültürel Aktarım, Konu ve Bilgi İçerik Çerçeve Planı”na uygun olup olmamasına göre daha nesnel yapılabilecektir. Geçerlilik, tutarlılık ve kesinlik taşıyan değerlendirmeler elde edilebilecektir.

5.2. Öneriler

Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları setlerini kültürel unsurların aktarımı açısından incelediğimizde ulaştığımız sonuçlardan yola çıkarak, en önemli olarak gördüğümüz eksiklerimizi tamamlamaya yönelik bazı öneriler dile getirmek istiyoruz. Bu önerileri iki başlık altında toplayarak ifade edebiliriz:

1. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setlerinin kültürel temel ve alt öğelerimizin aktarımı açısından konu ve bilgi içeriklerini belirleyecek olan bir kültürel aktarım konu ve bilgi içerik çerçeve planı oluşturmak.
2. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setlerinde kültürel unsurların aktarımı açısından dile getirilen konu ve bilgi içeriklerinin kolay kavranabilmesi için destek olarak yapılabilecek etkinlikleri dile getirmek.

Bu iki başlık altında ifade ettiğimiz önerilerimizi sırasıyla açıklayalım:

1.Kültürel Aktarım Konu ve Bilgi İçerik Çerçeve Planı Oluşturma

Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitap setlerinde yer alacak kültürel unsurlara ilişkin konu ve bilgi içeriklerini belirleyecek bir çerçeve planı oluşturmak amacıyla, “hangi aşamada, hangi kültürel unsuru, ne kadar aktaracağız” sorumuzu sormak ve cevaplarımızı vermek zorundayız. Verdiğimiz cevaplardan kültürel unsurlarımızın aktarımında kendimize özgü, sistemli, tutarlı ve düzenli bir plan örneği elde edebiliriz. Bu çalışmamızda, ihtiyacımız olan kültürel aktarım konu ve bilgi içerik çerçeve plan örneği, üç aşamada oluşturulacaktır:

a)Kitap düzeyine uygun temel amaçlar belirlenmesi

İlk olarak “hangi amaçla, hangi aşamada, hangi kültürel unsuru ne kadar aktaracağız” sorumuza cevap olarak, yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının düzeyleri ile o düzeyde gerçekleştirmek istediğimiz temel amaçlar belirlenmiştir.

<u>Kitap Düzeyi</u>	<u>Temel Amaçlar</u>
1. Temel Düzey (A1 ve A2 Ders Kitapları)	Kültürel temel ve alt öğelerimize ait mutlaka bilinmesi gereken temel ve genel bilgileri yüzeysel olarak kazandırmak
2. Orta Düzey (B1 ve B2 Ders Kitapları)	Kültürel temel ve alt öğelerimizi Cumhuriyet dönemi günümüz tarihi sınırları içinde somut ve özel bilgiler olarak ayrıntılı olarak kazandırmak.
3. İleri Düzey (C1 ve C2 Ders Kitapları)	Kültürel temel ve alt öğelerimizin bilgisini Osmanlı, Selçuklu Devleti gibi tarihi geçmiş uzantılarıyla birlikte ayrıntılı, soyut ve karşılaştırmalı olarak kazandırmak.

b)Kültürel temel ve alt öğeleri sınıflayarak listelemek

Bu aşamada yapmamız gereken işlem, aktarımını yapacağımız kültürel temel ve alt öğe konularını sınıflayarak listelemektir. Bu listeleme ile aktarımı yapılacak kültürel unsurlarımızın konu çerçevesi ortaya çıkacaktır. Tablo 2'den yararlanarak, kültürel unsurlarımız birbiriyle bağlantılı ikili konu alanları halinde şu şekilde sunulmuştur:

1. Devlet ve kurumlarımız temel ve alt öğeler alanı
2. Tarih ve coğrafya temel ve alt öğeler alanı
3. Edebiyat ve sanat temel ve alt öğeler alanı
4. Din ve ahlâk temel ve alt öğeler alanı
5. Günlük hayat ve halk kültürü temel ve alt öğeler alanı
6. Spor ve boş zamanları değerlendirme temel ve alt öğeler alanı

c)Kültürel aktarım konu ve bilgi içerik çerçeve planı oluşturmak

Bir önceki b) aşamasında düzenlediğimiz kültürel temel ve alt öğe alanlarına a) aşamasında belirlediğimiz temel amaçlar doğrultusunda konu ve bilgi içerikleri yerleştirilecektir. Bu çalışma ile temel, orta ve ileri düzey ders kitaplarında yer alacak kültürel unsur bilgileri genelden özele, somuttan soyuta ve günümüzden geçmişe doğru sıralanmış olacaktır. Yaptığımız örnek çalışmaya “Tablo 14: Kültürel Aktarım Konu ve Bilgi İçerik Çerçeve Planı” adı verilmiş ve sayfa 140'da sunulmuştur. Çerçeve planına bakıldığında, konu ve bilgilerin kitap düzeyine bağlı olarak daha ayrıntılı sunulduğu görülmektedir.

2) Kültürel unsurların aktarımını etkinliklerle desteklemek, tamamlamak

“Yabancı dil öğrenmede başarıyı artırmak için neler yapılabilir?” sorusuna verilecek cevaplar, kişinin yabancı dili öğrenme amacına göre önem ve ciddiyet kazanmaktadır. Çünkü günlük hayatta kullanma isteği ile bilimsel çalışma ve araştırmalarda kullanma isteği farklı derecelerde öğrenme gerektirir. En basiti ve kolayı konularla ilgili sinema, belgesel film gösterimleri izlemektir. Sosyal gruplara, özel gün ve kutlamalara katılmak, beden dili ve mimiklerin anlamını öğrenmeyi kolaylaştıracaktır. Yapılacak geziler ile kültürel bilgileri pekiştirmek mümkündür. İstek dahilinde önceden planlanacak eğitim programlarına, meslek veya el sanatları gibi kurslara katılmak, içinde yaşanılan yabancı

toplum ve kültürle bütünleşmeyi sağlar. Mümkün ise uygun Őartlar altında belli bir süre çalışma hayatına katılmak da, öğrenilmek istenen dilin ve kültürün inceliklerini kazandıracaktır.

Bir insan için yabancı dil öğrenme isteği ve uęraŐı çok değerlidir.Unutulmamalıdır ki; dünyanın her neresinde bilimsel, kültürel bir ilerleme gerçekleŐmiŐ ise, o ilerlemeyi sağlayan itici güç, farklı dilde yazılmış eserlerin çevirisini yapan ve eserin ait olduğu kültürün bilgilerini gelecek zamanlara aktaran kişilerdir.O halde yabancılara Türkçe ğretimi ders kitapları, kendi kültürümüzü kendi dilimizle anlatmak ve geleceğe aktarmak demektir.

Benzetmek gerekirse kültürümüz; tarihsel, toplumsal, az da olsa deęiŐken ve canlı bir varlıktır. Maddi ve manevi yönü vardır. Dilimiz ise onu yaŐatan kalptir.Bu kalbi her zaman korumak, çarpmasını sağlamak ve kültürümüzü yaŐatmak bizim elimizdedir.

Tablo 14. Kültürel Aktarım Konu ve İçerik Çerçeve Planı

Kültürel Temel ve Alt Ögeler	Temel Düzey İçin (A1 ve A2 Kitapları)	Orta Düzey İçin (B1 ve B2 Kitapları)	İleri Düzey için (C1 ve C2 Kitapları)
1. Temel devlet ve kurumlar bilgisi alanı	Devletin Başkenti, Kurucusu, dil, para ve resmi tatiller, milli bayramlar	Resmi Kurumlar ve Kuruluşlar (Bakanlık, Genel Müdürlük vb.) Basın Yayın Kurumları)	Yardım Kuruluşları Bilim dalları, bilim adamlarımız, bilimsel yayınlar, yazılar
2. Coğrafi ve tarihi bilgiler alanı	Ülke haritamız, şehirlerimiz, bölgelerimiz turistik ve tarihi yerler.	Doğa güzelliklerimiz, Türk mimarisi, müzeler, Cumhuriyet dönemi ünlü kişilerimiz.	<ul style="list-style-type: none"> Geçim kaynakları, üretim, Osmanlı ve Selçuklu mimarisi Osmanlı ve öncesi dönemde yaşamış ünlü kişilerimiz
3. Edebiyat ve sanat bilgileri alanı	<ul style="list-style-type: none"> Önde gelen yazarlarımız, şairlerimiz, atasözü, deyim örnekleri Klasikleşmiş ve sevilen sanat eserleri örnekleri (film, müzik) günümüz sanatçıları 	<ul style="list-style-type: none"> Cumhuriyet dönemi yazar ve şairleri ile eserleri, masal, fıkra örnekleri Sanat dallarından sanatçı ve eser tanıtımı, gölge oyunu 	<ul style="list-style-type: none"> Osmanlı döneminde yaşayan yazar ve şairler ile eserleri, Ninnî, manî ve efsaneler Günümüz ve geçmişten sanat akımlarımız, orta oyun
4. Dini ve ahlaki bilgi, değer ve davranışlar bilgi alanı	<ul style="list-style-type: none"> Dini bayramlarımız ve kutlama, Mimar Sinan ve camileri. Konukseverlik özelliğimiz ve insana saygı 	Dini değer ve davranışlar Dini hoşgörü, insan sevgisi. Ahlâki değer ve davranışlar (iyi olan değer-davranışlarımız)	<ul style="list-style-type: none"> Dini kutsallar (kitap, yer vb.) Tasavvuf alanında ünlü kişiler Ahlâk ve din arasındaki değer ve davranış paralelliği
5. Günlük hayat ve halk kültürü bilgi alanı	<ul style="list-style-type: none"> Ortak günlük davranışlar özel gün ve hafta kutlamaları Aile içi görev dağılımı, Aile içi sevgi, saygı, dayanışma, kahvaltı alışkanlığı 	Yemek kültürümüz, köy şehir ve yayla hayatı, geleneksel el sanatları, hidrellez, nevrüz, batıl inançlar Geleneksel çocuk oyunlarımız	Kıyafet, hamam, kahvehane kültürlerimiz Bitkisel tedavi
6. Spor ve boş zamanları değerlendirme bilgi alanı	<ul style="list-style-type: none"> Spor dalları ve spor takımlarından günümüz haberleri (başarı haberi) TV alışkanlığı 	<ul style="list-style-type: none"> Kırkpınar yağlı güreşleri Deve güreşleri İnternet alışkanlığı, özel ilgi alanı geliştirici kurslar 	<ul style="list-style-type: none"> Cirit, okçuluk vb. tarihi spor etkinlikleri, ünlü sporcular (tarihi) Özel ve tüzel meslek edindirme kursları

KAYNAKLAR

- Açık, F. (2008). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Doğu Akdeniz Üniversitesi. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*.
- Ağaldağ, S. (1998). *Genel Türk tarihi (Orta Asya –Doğu Avrupa)*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akalın, Ş. H. (2004). Balkan Türkoloji araştırmaları merkezi (BALTAM) ve etkinlikler. *Baltam Türklük Bilgisi*. (1), 192.
- Aksan, D. (1975). Ana dili. *Türk Dili*, 31(285), 423-434.
- Aksan, D. (1977). Her yönüyle dil. *Ana çizgileriyle dilbilimi I*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Aksan, D. (1978). Dilbilimin yüksek öğretimdeki yeri. Konulu semir. *H.Ü. İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Ankara Bilbilim Çevresi'nin İşbirliğiyle*. Ankara: 16-17 Şubat, (42), 49.
- Aksan, D. (2000). *En eski Türkçenin izlerinde Orhun ve Yenisey Yazıtları üzerinde sözcükbilim ve biçembilim incelemelerinin aydınlattığı gerçekler*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Aktaş, T. (2004). Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yeti. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12).
- Akyüz, Y. (2005). *Türk tarihi ve kültürü*. Ankara: Pegem.
- Akyüz, Y. (2014). *Türk eğitim tarihi*. M.Ö. 1000-M.S. 2014. 26. Baskı, Ankara: Pegem.
- Arıç, A. S. (2013). *Türklerdeki kıyafetin kısa tarihi*. T.C. Başbakanlık Atatürk, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Atatürk Araştırma Merkezi. Türklerdeki kıyafetin kısa tarihi. 23 Mayıs 2015 tarihinde www.atam.gov.tr adresinden erişilmiştir.

- Arslan, M. (2012). Tarihi süreçte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi-öğrenimi çalışmaları. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi / KSU Journal of Social Sciences*, 9(2).
- Artunç, S. (2012). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde şiir metinlerinden yararlanma*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı.
- Aslan, Y. (2007). Yabancı dil eğitiminde dikkat edilmesi gereken noktalar. *Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi*, Ankara.
- Aydoğan, M. (2006). *Türk uygarlığı*. İzmir: Umay.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. Hacettepe Üniversitesi, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, (1), 19-30.
- Bozok, D. *Türk hamamı ve geleneklerinin turizmde uygulanışı*. 23 Mayıs 2015 tarihinde sbe.balikesir.edu.tr sayfasından erişilmiştir.
- Bölükbaş, F. & Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*. 5(4) 221-235.
- Breen, M. P. & Candlin, C. N. (1987). Which materials?: A consumers’ and designers’ guide. Haz. L. E. Sheldon. *ELT textbooks and materials; problems in evaluation and development. ELT Documents 126*. London: Modern English, 13-27.
- Brooks, N. (1975). The analysis of foreign and familiar cultures. *The Culture Revolution in Foreign Language Teaching*. Haz. R. C. Lafayette. Skokie. Illinois: National Textbook Company, 19-31.
- Brown, H. D. (1987). *Principles of language and teaching*. New Jersey: Prentice – Hall Inc.
- Byram, M. (1989). *Culture studies in foreign language education*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Byram, M. (1997). *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Clevedon: Multilingual Matters Series.
- Byram, M. (2003). *On being bilcultural and intercultural: Intercultural experience and education*. Great Britain: Multilingual Matters.

- Cortazzi, M. ve Jin, L. (1999). Cultural mirrors materials and methods in the EFL classroom. *Culture in Second Language Teaching and Learning*. Haz. E. Hinkel Cambridge University Press, 196-219.
- Çandarlıoğlu, G. (2002). *İslâm öncesi ve Türk tarihi ve kültürü*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırma Vakfı.
- Çeçen, M. A. (2007). *Yabancılara Türk atasözlerinin öğretiminde sıralamaya ilişkin bir deneme*. Türkiye de Ulusal Yabancı Dil Eğitim Kongresi'nde sunulmuş bildiri. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *TÜBAR – XXX*, Güz.
- Demir, N. (2014). *Dil, Tarih, Kültür ve Edebiyat Araştırmaları-II*. Ankara:Edge Akademi.
- Demirel, Ö. (1990). *Yabancı dil öğretimi*. 2. Baskı, Ankara: Usem.
- Demirel, Ö. (2011). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Doğan, İ. ve Aydoğmuş, E. (2013). *Türk'e ad veren Türkler*.
- Doğançay, S. (1990). "Your Eye is Sparkling" Formulaic expressions and routines in Turkish. *Penn Working Papers in Educational Linguistics*, 6(2).
- Egamberdiyev, M. (2005). Çarlık Rusya'sının Türkistan'daki eğitim politikası (1870-1917). *G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (6), 106.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Ercilasun, A. B. (2007). *Makaleler, dil – destan – tarih – edebiyat*. Ankara: Akçağ.
- Ercilasun, A.B. (1996). *Örneklerle bugünkü Türk alfabeleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Erdem, B. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretimi, politika, yöntem ve beceriler*. (Ed. Derya Yaylı, Yasemin Bayyurt). Ankara: Anı.
- Eren, H. (1987). Balkan ülkelerinde ve Macaristan'da Türkoloji çalışmaları, *Dünya'da Türklük araştırmaları ve Türkiye*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Eren, H. (1990). *Milli kültür unsuru olarak Türk dili, milli unsurlarımız üzerine genel görüşler*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Ergin, M. (1999). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak.

- Gedik, D. (2009). *Yabancılara Türkçe öğretimi (Ankara Üniversitesi TÖMER ve Gazi Üniversitesi TÖMER örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Gökdayı, H. (2008). *Türkçede kalıp sözler*. Bilig.
- Gömeş, S. (2000). İslam öncesi Türk tarihinin kaynakları üzerine. *A.Ü. D.T.C.F. Tarih Araştırmaları Dergisi*. 20-76.
- Gömlüksiz, M. N. & Elaldı, Ş. (2011). Yapılandırma yaklaşım bağlamında yabancı dil öğretimi. *Turkish studies: International periodical for the languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Turkey, 6(2),443-454.
- Gumpertz, J. J. (1982). *Discourse strategies*. Cambridge: Cambridge University.
- Güvenç, B. (2002). *Kültürün abc'si*. 2. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi.
- Haley, M. H. & Austin, T. Y. (2004). Content – based second language.
- Işık, M. (2014). *Türklerin kültür kökeni*. İstanbul: Yediveren.
- İnayet, A. (2007). Divanü Lûğat-it-Türk'te Geçen “Çin” ve “Maçın” adı üzerine. *Turkish Studies International Periodical for the Languages. Literature and History of Turkish or Turkic*. 9 2/4, 1175
- Jiang, W. (2000). The relations between culture and language. *ELT Journal*, 54(4): 328-334.
- Kafesoğlu, İ. (2005). *Türk milli kültürü*, İstanbul: Ötüken.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 24. Baskı. Ankara: Nobel.
- Kast, B. ve Neuner, G. (1994). *Zur analize begutachtung und entwicklung von lehrwerken for den fremds-prachlichen deutschunterricht*. Berlin: Langenscheidt.
- Kramsch, C. (1998). *Language and culture*. Oxford UK: Oxford University.
- Martı, L. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretimi, politika yöntem ve beceriler*. (Ed. Derya Yaylı, Yasemin Bayyurt), Ankara: Anı.
- Nystrand, M. (1986). *The structure of wirtten communication: Studies in reciprocity between writers and readers*. Orlando, FL: Academic.
- Nystrand, M. (1989). *A social-interactive model of writing written communication*. 6(19, 66-85.

- Okur, A. ve Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *International Journal of Social Science*, (2), 1619-1640.
- Özer, L. (1992). *Felsefeye giriş*. Ankara: Emel Yayınevi.
- Özil, Ş. (1991). Dil ve kültür çağdaş kültürümüz, olgular, sorunlar, *Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği*, İstanbul: Cem.
- Peck, D. (1998). *Teaching culture: Beyond language*. Yale: New Haven Teachers Institute.
- Şahin, M. (1999). *Türk tarihi ve kültürü*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Şimşek, P. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Tanen, D. ve Oztek, P. C. (1977). Health to our mouths: Formulaic expressions in Turkish and Greek. *Proceedings of the 3rd Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*. Berkeley, California. Berkeley Linguistics Society, University of California.
- Tapan, N. (1995). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde yeni bir yöneliş: Kültürlerarası bildirişim odaklı yaklaşım. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, IX. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 149-167.
- TDK. (2011). *Türk Dil Kurumu Türkçe sözlük*. Ankara: TTK.
- TDK. *Güncel Türkçe sözlük*. 18.04.2015 tarihinde <http://www.tdk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Tekin, T. (1959). Sovyet Rusya'da savaştan sonra Türkoloji çalışmaları. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten*, 187.
- Temizyürek, F. (1994). *Atatürk döneminde Türkçenin öğretimi ile ilgili olarak geliştirilen devlet politikaları (1920-1938)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Timurtaş, F. K. (1980). Dil meselesi. *Milli Eğitim ve Kültür Dergisi*, 2(8), 35-46.
- Tomalin, B. ve Stempleski, S. (1993). *Cultural awareness*. London: Oxford University.
- Toner, S. (1990). *Mimarlığın Türk kültüründeki yeri ve konumu olgusunun önemi*. Milli Kültür Unsurlarımız Üzerine Genel Görüşler. Ankara Atatürk Kültür Merkezi Yayını, No: 46.

- TTK. (2007). *Tarihten bir kesit - Etrüksler*. 2-4 Haziran 2007 Bodrum Sempozyumu Tebliğleri. Ankara: TTK.
- Tuna, O. N. (1990). *Sümer ve Türk dillerinin tarih ilgisi ile Türk dilinin yaşı meselesi*. Ankara: TDK.
- Tuna, O. N. (1990). *Sümer ve Türk dillerinin tarihi ilgisi ile Türk Dili'nin yaşı meselesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Turan, Ş. (1990). *Türk kültür tarihi*. Ankara: Bilgi.
- Ulusoy, K. (2012). *Türk toplum hayatında yaşatılan kahve ve kahvehane kültürü*. 23 Mayıs 2014 tarihinde www.millifolklor.com.tr sayfasından erişilmiştir.
- Uysal, H. H. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretimi, politika yöntem ve beceriler*. (Ed. Derya Yaylı, Yasemin Bayyurt), Ankara: Anı.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind and society: The development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

EKLER

EK – 1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı ve Avrupa Dil Portfolyosu Nedir?

Doç. Dr. İsmail Hakkı MİRİCİ
Ulusal Koordinatör

Ülkemiz, Avrupa’da ortak eğitim uygulamalarını öngören Socrates Projesine 24 Ocak 2000 tarihinde 253/2000/EC sayılı Avrupa Konseyi kararıyla katılmıştır. Bu nedenle, Avrupa ülkelerindeki yabancı dil öğretim uygulamaları ülkemizde de benimsenmiştir. Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi, Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümünce belirlenen eğitim politikalarına göre yapılmaktadır. Avrupa’da ortak bir yabancı dil öğretim programı ve yabancı dil öğretiminde ortak bir standart, ortak ölçütler ve buna dayalı bir araç geliştirmeyi amaçlayan Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (The Common European Framework of Reference for Languages)’ın oluşturmuştur. Bugün tüm Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi bu çerçeve programa dayalı olarak gerçekleştirilmektedir.

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programının Dayandığı Temel Prensipler

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADÖÇ), yabancı dil öğretimi ve öğrenme düzeyleri için bir göstergeler tablosunu ve geçerliliği onaylanmış dil yeterliliği ölçütlerini içerir (Bkz. Ek 1). ADÖÇ’ün temel amacı, yabancı dil öğretimini üç temel felsefeye dayandırmaktadır. Bunlar; Öğrenen Özerkliği, Kendini Değerlendirme ve Kültürel Çeşitlilik olarak sıralanabilir. Bu üç temel felsefeye dayalı olarak ayrıca, üç ana bölümden oluşan Avrupa Dil Portfolyosu (European Language Portfolio) geliştirilmiş, ADÖÇ’ün felsefesinin tüm ülkelerde aynı biçimde hayata geçirilmesi ve uygulamalara ortak bir standart getirilmesi somut biçimde sağlanmaya çalışılmıştır. Avrupa Dil Portfolyosu (ADP)’nin bölümleri ve ADÖÇ ile ilişkili olduğu eğitim felsefeleri aşağıdaki gibidir:

1- Dil Pasaportu

- konuştuğu diller ve düzeyi ile ilgili bazı kişisel bilgiler

(Kendini Değerlendirme),

- Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü'nce geliştirilmiş dil düzeyi göstergeleri

(Standart Değerlendirme) bulunur.

2- Yabancı Dil Özgeçmişi

- kendini farketme

(Kendini Değerlendirme/Öğrenmeyi Öğrenme/Özerklik),

- “yapabilirim” ifadeleri

(Kendini Değerlendirme),

- kültürlerarası deneyimler Kültürel Çeşitlilikler alır.

3- Dosya

- sertifika, diploma, proje örnekleri, makaleler gibi belgeler bulunur.

(Kendini Değerlendirme/Özerklik)

Avrupa Dil Portfolyosunun Dayandığı Temel Prensipler

ADP bir ders kitabı ya da bir kaynak kitap özelliği taşımamaktadır. Öğrenenin kendisine ait bir dosyası niteliği taşıyan bu portfolyo, bireylerin okul içinde ya da dışında yabancı dil öğrenimi süreci boyunca kendisinin hangi düzeyde ve hangi becerileri geliştirmesi gerektiğini kavrayabilmesini ve planlamadan değerlendirmeye kadar tüm yabancı dil öğretimi sürecine katılımını sağlayan bir araçtır. Bu da, Avrupa Konseyi'nin özellikle sağlamaya çalıştığı, yabancı dil öğretiminde “Kendini Değerlendirme” ve “Öğrenen Özerkliği” felsefelerini desteklemektedir.

ADP'deki ölçütler, ulaşılması planlanan bir amaçtır. Bu amaca ulaşmada, öğretmenin yapması gereken, sınıfta “Öğrenen Özerkliği” ve “Kendini Değerlendirme” uygulamalarını ön plana çıkararak ve “Kültürel Çeşitlilik” gerçeğini de göz önünde bulundurarak öğretme etkinliklerini gerçekleştirmektir. Öğretmenin bunu yapmasını sağlamak ve bir standart

ölçüt oluşturmak için hazırlanan Dil Pasaportu, bireyin bildirimlerini temel alarak dolduracak bilgileri içermektedir. Böylece, bu pasaportta bireyin ne derece dil bildiği, hangi dil becerisinin Avrupa Konseyince belirlenen ölçütlere göre hangi düzeyde olduğu bireyin kendisi tarafından belirlenmektedir. O nedenle, bireylerin yabancı dil öğrenimi süreci başında kendisinin Avrupa Konseyince belirlenen ortak standartlarda hangi düzeyde ve hangi becerileri geliştirmesi gerektiğini kavrayabilmesi ve yabancı dil öğrenimleri ile ilgili böylesi bir beyanı doğru biçimde verebilmesi sağlanmaktadır. Böylece, programın, ders kitabının ve öğretmenin hedefleri, öğrencinin kendisinin de ulaşmayı amaçladığı hedefleri haline gelmektedir. Avrupa Konseyi bunu, “Modern Dillerde Öğrenen Özerkliği” olarak tanımlamaktadır. Modern Dillerde Öğrenen Özerkliği kavramını aşağıdaki tanımlarla açıklamak mümkündür:

Özerklik: hangi dili öğreneceğine kendisinin karar vermesi ve yeni bir dili öğrenmeyi aktif ve bağımsız olarak gerçekleştirebilmesi,

Sorumluluk alma: Öğrenenin kendisine ait bireysel çalışma plan ve programını dışarıdan yardım alarak ya da almadan geliştirip uygulayabilmesi,

Kendini yönlendirme: Öğrenenin yeni bir dili hangi yolla öğrenebileceğini kendisinin belirleyebilmesi ve çeşitli öğrenme durumlarında kendi bireysel stilini geliştirebilmesi,

ADP, ADÖÇ’na dayalı bir değerlendirme sistemidir. Bu değerlendirme sistemi, Dinleme, Okuma, Üretimsel konuşma, Karşılıklı konuşma ve Yazma becerilerine dayalı, A1.A2 (Başlangıç Düzeyi), B1,B2 (Orta Düzey) ve C1,C2 (İleri Düzey) düzeyleri olarak belirlenmiştir.

Avrupa Dil Portfolyosu’nun işlevleri iki grupta toplanabilir;

1. Kayıt altına alma ve bildirim işlevi: ADP’ye sahip bir birey, portfolyonun Dil Biyografisi bölümünde kendi öğrenme stilini, dilsel ve kültürler arası deneyimlerini ve öğrendiği dilleri Avrupa Konseyince belirlenen ölçütlere göre hangi düzeyde kullandığını belirlemekte ve kayıt altına almaktadır. Zaman içerisinde de kendisinin yansıttığı bu bilgileri yeniden değerlendirerek portfolyosunu güncellemektedir. Böylece bu birey kendi ülkesinde herhangi bir başka okula ya da herhangi bir Avrupa ülkesine gitmek durumunda kaldığında yeni öğretmeni bireyin kendisi tarafından portfolyosunda beyan ettiği bilgileri göz önünde bulunduracak ve ona en yararlı öğrenme ortamını sağlamaya çalışacaktır. Standartlar ve kullanılan araç (Dil Portfolyosu) ortak standartları yansıttığı için bu durum

öğretmene her hangi bir zorluk yaratmayacaktır. Bu yönüyle ADP hem bir kayıt aracı hem de bir bildirim aracı özelliği taşımaktadır.

2. Pedagojik işlevi: Bireyin yeni bir dili öğrenmeye başladığı andan itibaren sahip olacağı dil portfolyosu, onun yeni bir dili öğrenme sürecinde sürekli kendini değerlendirmesine, böylece de kendi öğrenme süreci ile ilgili “*farkındalık*” özelliğini taşımasına, süreç içerisinde durumunu yeniden değerlendirerek “*kendini değerlendirme*” alışkanlığını edinmesine, eksikliğini duyduğu becerilerini geliştirmek için öğretmeni ya da çevresindeki insanlardan yardım isteyerek ve bunu da kendi yöntemlerine göre belirleyerek kendisine ait bir “*özerklik*” modelini oluşturmasına olanak sağlayacaktır. Bunlara sahip bir öğrencinin bulunduğu sınıf, tamamen “*öğrenen merkezli*” eğitim veren ve öğretmenin sürekli “*yansımacı*” bir öğretim modeli uyguladığı bir sınıf olacaktır. Öğrenenler her zaman bir önceki öğrenme durumlarını değerlendirdikleri için ve kendi dil gelişimlerini ortak ölçütlerle takip etme olanağına sahip oldukları için “*yapılandırıcı*” bir öğrenme süreci yaşama olanağına sahip olacaklar ve öğretmenlerini “*çoklu zeka*” anlayışına uygun materyaller geliştirmek için birbirleriyle yardımlaşarak “*işbirlikçi öğretim*” modelini oluşturmaya yönelteceklerdir. Bu bakış açısıyla da Avrupa Dil Portfolyosunun gerçek anlamda bir pedagojik işlevinin olduğu söylenebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı, 15-18 ve 10-14 yaş grubu öğrenenler için Avrupa Konseyi Dil Politikaları Bölümüne 47.2003 ve 80.2006 onay numarası iki adet ADP geliştirilmiştir. Avrupa ülkelerinde halen uygulanmakta olan ADP’ye dayalı yabancı dil öğretiminin, ülkemizde de ilköğretim çağından itibaren başlatılması, çocuklarımızın gelecekteki eğitim etkinliklerinde Avrupalı yaşlılarından geri kalmamasına olanak sağlayacaktır. Yani, Lizbon stratejisinde yer alan “her Avrupa vatandaşının 2010 yılına kadar en az iki yabancı dili konuşur ve anlar düzeyde öğrenmesi” koşulunu yerine getirmelerinde önemli bir katkı sağlayacaktır.

“Ağaç Yaşken Eğilir” atasözümüzden hareketle, Türk Milli Eğitim sisteminde Yabancı dil eğitiminin AB ülkelerindekine benzer hale getirilmesi için, özellikle ilköğretim kademelerinde ADP kullanımının amacına uygun biçimde yapılması gerekmektedir. Bunun için de portfolyo kullanımını gerektiren eğitim felsefelerinin iyi anlaşılması ve öğretim etkinliklerinin bu felsefelere dayalı olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. ADP kullanımının temelinde yatan “Öğrenen Özerkliği”, “Kültürel Çeşitlilik” ve “Öğrenenin Kendini Değerlendirmesi” kavramlarını, çocuklarımıza yabancı dil öğreten

öğretmenlerimizin ve ders araç- gereçleri hazırlayanların göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

ADÖÇ'e dayalı geliştirilen ADP, basılı bir materyal olarak kalmak yerine, uygulamalara etkisi olan, çerçeve programın altında yatan eğitim felsefelerinin yaşama geçirilmesine olanak sağlayan işlevsel bir araç haline gelmelidir. Bireylere yabancı dil öğreten öğretmenler zaman zaman öğrencilerinin portfolyolarını öğrencileri ile birlikte inceleyerek onlara dönütler vermeli ve öğrencilerinin kendi dil öğrenme süreçlerine ilişkin değerlendirmeleri hakkında kendi bakış açısıyla yorum getirmeli ancak öğrencilerin kendileri hakkında yaptıkları değerlendirmelere müdahale etmemelidir. Öğretmenler, hazırladıkları ek materyalleri birbirleriyle paylaşarak öğrencilerin gereksinimlerine göre hazırlanan materyallerde çeşitlilik sağlanmalıdır.

Avrupa Dii Portfolyosunun Bölümleri ve Kullanımı

Öğrenenin kendi malı olan dil portfolyosu, kendisi tarafından saklanacak ve yaşı küçük olanlar gerektiğinde öğretmenin ve velisini yardımı ile kullanacaktır. Öğrenciyle birlikte değerlendirme yaparken, öğretmen ve velilerin amacı kesinlikle öğrencinin kendi değerlendirmesini eleştirmek ya da kontrol etmek olmamalı, öğretmen ya da veli olarak kendi görüşlerini yansıtmak olmalıdır. Değerlendirme yapılması gereken bir farklılık söz konusu olursa, bunun sadece öğrencinin kendisi tarafından dikkate alınması doğru olacaktır.

Portfolyonun bölümleri ve her bir bölümde yapılması gerekenler aşağıdaki gibidir:

1. Dil Pasaportu

Bu belge, öğrenenin dil becerilerinin, sertifikalarının, diplomalarının ve değişik dillerde edinilmiş deneyimlerinin bir kayıdır. Bu belgedeki dil becerileri, "Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programındaki yeterlik düzeylerine göre tanımlanmaktadır. Bu ölçek Dil Pasaportu'nda "Kendini Değerlendirme Tablosu" olarak verilmiştir (Bkz.Ekl).

Dil Pasaportu, Kendini Değerlendirme Tablosu dışında ayrıca aşağıdaki bölümleri de içermektedir:

A) Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda Belirtilen Dil Becerileri Profili

Bu bölüme öğrenci, ortak ölçütlere göre (A1-C2) hangi dili hangi düzeyde kullandığını işaretleyecektir. Zaman içerisinde dil kullanımındaki ilerleme ya da gerilemelere göre bu işaretlemesini değiştirebilecektir. O nedenle işaretlemeler genelde kurşun kalemle yapılmalıdır.

Aşağıda basit bir tablo örnek olarak verilmiştir.

Dil Becerileri Profili

Dil: İngilizce						
	A1	A2	B1	B2	C1	C2
DİNLEME						
OKUMA						
KARŞILIKLI KONUŞMA						
ÜRETİMSEL KONUŞMA						
YAZMA						

Yukarıdaki tablodan, bu tabloyu dolduran bireyin, İngilizce'yi Avrupa Konseyince belirlenen ölçütlerde, dinleme becerisinin A1, okuma becerisinin A2, karşılıklı konuşma becerisinin A1, üretimsel konuşma becerisinin A2 ve yazma becerisinin A1 düzeyinde olduğunu düşündüğünü ve işaretlemelerini de buna göre yaptığını anlıyoruz.

Unutulmamalıdır ki birey kendi beyanını hiç bir şekilde bir belge ile kanıtlamak zorunda değildir. Ancak, bir kuruma başvurulursa ve bu kurum belirli bir düzeyde yabancı dil bilme şartı arıyorsa, bireyden bu işaretlemelerini standart bir uluslararası sınav kuruluşunun verdiği bir belge ile ispatlamasını isteyebilir. Bunun dışında, bireyin kendi değerlendirmesinin ispatı koşulu aranmaz. Bu tamamen bireyin kendi değerlendirmesini yansıtan bir öğrenme aracıdır.

b) Dil geçmişi ve kültürlerarası deneyimleri

Dil Pasaportundaki bu bölümde bireyin öğrendiği yabancı dilin anadil olarak konuşulduğu ya da konuşulmadığı ülke/ülkelerdeki kültürlerarası deneyimlerini işaretlemesi beklenmektedir.

c) Sertifika ve diploma kayıtları

Bu bölümde bireyin almış olduğu diploma ve sertifikaların bir kayıt tablosu yer almaktadır. ADP'nin Dosya bölümünde bulunan diploma ve sertifikalara ait bilgiler bu tabloda belirtilecektir.

Öğretmenler ve veliler Dil Pasaportu'ndaki bilgileri düzenli olarak güncellemesinde öğrenciye yardımcı olmalıdır. Gerekli açıklamalar Dil Portfolyosunun her bölümünün başında verilmektedir.

2. Yabancı Dil Özgeçmişi

Avrupa Dil Portfolyosu'nun bu bölümü, öğrenenin yabancı dil geçmişinin bir kayıdır ve öğrenenin dil öğrenim hedeflerini belirlemesine, kendini ortak ölçütlere göre değerlendirerek dil yetkinliklerini ve yeni öğrendiği dildeki ilerlemesini kaydetmesine olanak sağlamaktadır.

Yabancı Dil Özgeçmiş dört bölümden oluşur.

a) Dil öğrenim öyküsü

Bu bölümde birey, yabancı dilini öğrendiği okullar ve kurslara ilişkin bilgileri kaydeder. Doldurmalarla ilgili gerekli açıklamalar ilgili tabloların başlarında verilir.

b) Dil öğrenim sürecini değerlendirme

Bu bölümde bireyin kendisinin nasıl bir öğrenen olduğunu fark etmesine yardımcı olarak öğrenmeyi öğrenmesine olanak sağlanmaktadır. Bu bölümde çocuklar için doğru olan öğrenme modellerini belirlenmesinde ve ilgili yerin işaretlenmesinde gerekirse öğretmen ve veli yardımcı olmalıdır.

Bireyin kendisi için bir öğrenme modeli belirlemesi, öğretme etkinliklerinde öğretmenin ona yardımcı olmasında da kolaylık sağlayacaktır.

c) Dil ve kültürlerarası deneyimler

Bu bölümde çocuk yabancı dilini nasıl öğrendiğine ilişkin kayıt tutacak ve farklı kültürlerle ilgili deneyimlerini yansıtacaktır. Tabloların nasıl doldurulacağına ilişkin açıklamalar bu bölümün de ilgili yerlerinde verilmektedir.

d) Kişisel dil başarıları

Bu bölümde birey, yabancı dilinde neleri ne düzeyde yapabildiğini belirleyerek yabancı dildeki yetkinliği açısından kendisini değerlendirecektir. Bireyin “yapabiliyorum” dedikleri edinimlerini temsil etmektedir. Henüz yapamadıkları ise hedefleri haline gelmektedir. Böylece programın hedefleri çocuğun da hedefleri olmaktadır. Bu bölümdeki bireye ait değerlendirmelerle öğretmen ve velilere ait değerlendirmeler farklılık gösterebilir. Birey bu değerlendirme farklılıklarını göz önünde bulundurarak çalışmalarını şekillendirecektir. Öğretmen ve veliler kesinlikle öğrencinin değerlendirmelerine müdahale etmemelidir.

3. Dosya

Bu bölümde birey, yabancı diline ilişkin sertifikalar, diplomalar, proje örnekleri, ödevler, mektuplar ya da günceler gibi belgeleri bulundurur. Dosyasına hangi belgeleri koyacağına ve nasıl güncelleştireceğine ilişkin kararlar yalnızca öğrenciye ait olmalıdır. Öğrenci, dosyası çok kalınlaştığında ya da yabancı dil gelişimine göre önemini yitirdiğini düşündüğü belgeleri yenileri ile değiştirebilir.

ADP kullanımına ilişkin uygulamalar ve örneklerin öğretmenler tarafından çok iyi bilinmesi ve konunun her boyutuyla çok iyi anlaşılması gerekmektedir. Aksi takdirde öğretmenler, ADP kullanımının çocuklar için bir angarya, kendileri içinse bir ek külfet olduğu görüşüne varabilirler. O nedenle, öğretmenlerimizin ADP kullanımı ile ilgili seminer, sempozyum ve konferanslara katılmaları, ADP kullanan diğer Avrupa ülkelerindeki meslektaşları ile etkili iletişim içerisinde olmaları, yaptıkları bu çalışmanın uzun vadede ülkemizdeki yabancı dil öğrenme sürecine sağlayacağı katkıyı iyi kestirmeleri ve emeklerinin boşa gitmeyeceğini, bir gün bu yaptıkları uygulamaların diğer kuşaklara da aktararak ülkemizde yabancı dil öğrenme ve öğretme sürecine yeni bir boyut kazandıracağını anlamalarına olanak sağlayacaktır. Belki de yıllardır ülkemizde yaşayan

herkesin sorduğu “Biz neden yabancı dil öğrenemiyoruz ve öğretemiyoruz?” sorusunun gelecekte artık sorulmasına gerek kalmamasını sağlamada önemli bir katkılarının olacağını anlamaları, öğretmenlerimizi, velilerimizi ve öğrencilerimizi olumlu yönde güdüleyecek ve beklenen başarının yakalanmasına katkı sağlayacaktır.

O nedenle, öğretmenlerimizin bir akademisyen gibi alanlarıyla ilgili okumalarının, araştırmalar yapmalarının, deneyimlerini paylaşarak birbirlerinden güç ve destek almalarının, kabuklarını kırıp, kendilerinin doğrudan uluslararası iletişim yoluyla bilgiye ulaşmalarının sağlanması son derece doğru bir karar olacaktır. Bu nedenden dolayı, öğretmenlerimizin, özellikle yabancı dil öğretmenlerimizin bir yabancı dili iyi derecede bildiklerini ve kendilerini geliştirmelerinde en önemli rol oynayan bilgiye yabancı dilde de ulaşma becerisine kendilerinin sahip olduklarını hatırlamalarında yarar olduğu düşünülebilir.

Özetle, ülkemizde çok yeni bir kavram ve uygulama olan ADP kullanımının yaygınlaştırılması ve başarıya ulaşması öğretmenlerimizin önünü açan, onları kendilerini geliştirmeye güdüleyen ve yaptıkları işi önemseten ve mesleklerine duydukları saygının artmasına olanak sağlayan bir eğitim politikası olduğu söylenebilir.

Ek 2. Yabancı Dil Yeterliliği Ölçütleri

(Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümünce hazırlanan kaynaklardan uyarlanmıştır)

Beceriler	A1	A2	B1	B2	C1	C2
DİNLEME	Benimle, ailemle ve yakın çevremle ilgili tanıdık sözcükleri ve çok temel kalıpları, yavaş ve net konuşulduğunda anlayabilirim	Beni doğrudan ilgilendiren konularla ilişkili kalıpları ve çok sık kullanılan sözcükleri anlayabilirim. (Örneğin; En temel kişisel ve ailevi bilgiler, alışveriş, yerel çevre, meslek). Kısa, net, basit ileti ve duyurulardaki temel düşüncüyü kavrayabilirim.	iş, okul, boş zaman vb. ortamlarda sürekli karşılaşılan bildik konulardaki net, standart konuşmanın ana hatlarını anlayabilirim. Güncel olaylar ya da kişisel ilgi alanıma giren konularla ilgili radyo ve televizyon programlarının çoğunun ana hatlarını yavaş ve net olduğunda anlayabilirim.	Güncel bir konu olması koşuluyla uzun konuşma ve sunumları anlayabilir, karmaşık tümcelerle yapılan tartışmaları takip edebilirim. Televizyon haberlerini ve güncel olaylara ilişkin programların çoğunu anlayabilirim. Standart dilin kullanıldığı filmlerin çoğunu anlayabilirim.	Açıkça yapılandırılmamış ve ilişkiler açıkça belirtilmemiş olsa bile uzun konuşmaları anlayabilirim. Televizyon programlarını ve filmleri fazla zorluk çekmeden anlayabilirim.	ister canlı ister yayın ortamında olsun, hiçbir konuşma türünü anlamakta zorluk çekmem. Sadece normal anadili konuşma hızında ise, aksana alışabilmem için biraz zamana ihtiyacım olabilir.
OKUMA	Katalog, duyuru ya da afiş gibi yazılı metinlerdeki bildik adları, sözcükleri ve çok basit tümceleri anlayabilirim.	Kısa ve basit metinleri okuyabilirim. İlanlar, kullanım kılavuzları, mönüler ve zaman çizelgeleri gibi basit günlük metinlerdeki genel bilgileri kavrayabilir ve kısa kişisel mektupları anlayabilirim.	Meslekle ilgili ya da günlük dilde en sık kullanılan sözcükleri içeren metinleri anlayabilirim. Kişisel mektuplarda belirtilen olay, duygu ve dilekleri anlayabilirim.	Yazarların belirli tutum ya da görüşü benimsedikleri, güncel sorunlarla ilgili makaleleri ve raporları okuyabilirim. Çağdaş edebi düzyazıyı anlayabilirim.	Üslup farklılıklarını da ayırt ederek uzun ve karmaşık, somut ya da edebi metinleri okuyabilir, ilgi alanımla alakalı olmasalar bile herhangi bir uzmanlık alanına giren makale ve uzun teknik bilgileri anlayabilirim.	Kullanım kılavuzları, uzmanlık alanına yönelik makaleler ve yazınsal yapıtlar gibi soyut, yapısal ve dilbilgisel açıdan karmaşık hemen hemen tüm metin türlerini kolaylıkla okuyabilir ve anlayabilirim.
KARŞILIKLI KONUŞMA	Karşımdaki kişinin söylediklerini daha yavaş bir konuşma hızında yinelemesi ve söylemek istediklerimi oluşturmada bana yardımcı olması koşuluyla, basit yoldan iletişim kurabilirim. O anki gereksinime ya da çok bildik konulara ilişkin alanlarda basit sorular sorabilir ve cevap verebilirim.	Bildik konular ve faaliyetler hakkında doğrudan bilgi alışverişini gerektiren basit ve alışılmış işlerde iletişim kurabilirim. Genellikle konuşmayı sürdürebilecek kadar anlamasam da kısa sohbetlere katılabilirim.	Dilin konuşulduğu ülkede seyahat ederken ortaya çıkabilecek bir çok durumla başa çıkabilirim. Bildik, ilgi alanıma giren ya da günlük yaşamla ilgili (Örneğin; aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi) konularda hazırlık yapmadan konuşmalara katılabilirim.	Öğrendiğim dili anadili olarak konuşan kişilerle anlaşmayı mümkün kılacak bir akıcılık ve doğallıkla iletişim kurabilirim. Bildik konulardaki tartışmalarda, kendi görüşlerimi açıklayıp destekleyerek etkin bir rol oynayabilirim.	Kullanacağım sözcükleri çok fazla aramaksızın, kendimi akıcı ve doğal bir biçimde ifade edebilirim. Dili, toplumsal ve mesleki amaçlar için esnek ve etkili bir şekilde kullanabilirim. Düşünce ve fikirlerimi açık bir ifadeyle dile getirebilir ve karşımdakilerin konuşmalarıyla ilişkilendirebilirim.	Hiç zorlanmadan her türlü konuşma ya da tartışmaya katılabilir; deyimler ve konuşma diline ait ifadeleri anlayabilirim. Kendimi akıcı bir şekilde ifade edebilir, anlamdaki ince ayrıntıları kesin ve doğru bir biçimde vurgulayabilirim. Bir sorunla karşılaşırsam, geriye dönüp, karşımdaki insanların fark etmelerine fırsat vermeyecek bir ustalıkla ifadelerimi yeniden yapılandırabilirim.
SÖZLÜ	Yaşadığım yeri ve tanıdığım	Basit bir dille ailemi ve diğer	Deneyimlerimi, hayallerimi,	ilgi alanıma giren çeşitli	Karmaşık konuları, alt temalarla	Her konuda bağlama uygun bir

ANLATIM	insanları betimlemek için basit kalıpları ve tümceleri kullanabilirim.	insanları, yaşam koşullarımı, eğitim geçmişimi ve son işimi betimlemek için bir dizi kalıp ve tümceyi kullanabilirim.	umutlarımı, isteklerimi ve olayları betimlemek için çeşitli kalıpları yalın bir yoldan birbirine bağlayabilirim. Düşünce ve planlara ilişkin açıklamaları ve nedenleri kısaca sıralayabilirim. Bir öyküyü anlatabilirim, bir kitap ya da filmin konusunu aktarabilirim ve izlenimlerimi belirtebilirim.	konularda açık ve ayrıntılı bilgi verebilirim. Çeşitli seçeneklerin olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koyarak bir konu hakkında görüş bildirebilirim.	bütünleştirerek, açık ve ayrıntılı bir biçimde betimleyebilir, belirli bakış açıları geliştirip uygun bir sonuçla konuşmamı tamamlayabilirim.	üslupla ve dinleyenin önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak şekilde konuşmamı etkili ve mantıksal bir şekilde yapılandırabilir, açık, akıcı bir betimleme ya da karşıt görüş sunabilirim.
YAZILI ANLATIM	Kısa ve basit tümcelerle kartpostal yazabilirim. Örneğin; Tatil kartpostalıyla selam göndermek gibi. Kişisel bilgi içeren formları doldurabilirim. Örneğin: Otel kayıt formuna isim, uyruk ve adres yazmak gibi.	Kısa, basit notlar ve iletiler yazabilirim. Teşekkür mektubu gibi çok kısa kişisel mektupları yazabilirim.	Bildik ya da ilgi alanıma giren konularla bağlantılı bir metin yazabilirim. Deneyim ve izlenimlerimi kişisel mektuplar yazabilirim.	ilgi alanıma giren çok çeşitli konularda anlaşılır, ayrıntılı metinler yazabilirim. Belirli bir bakış açısına destek vererek ya da karşı çıkarak bilgi sunan ve nedenler ileri süren bir kompozisyon ya da rapor yazabilirim. Olayların ve deneyimlerin benim için taşıdıkları önemi ön plana çıkaran mektuplar yazabilirim.	Görüşlerimi ayrıntılı bir biçimde, açık ve iyi yapılandırılmış metinlerle ifade edebilirim. Bir mektup, kompozisyon ya da rapor yazabilirim. Önemli olduğunu düşündüğüm konuları ön plana çıkararak karmaşık konularda yazabilirim. Hedef belirlediğim okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçebilirim.	Uygun bir üslup açık, akıcı metinler yazabilirim. Okuyucunun önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak etkili, mantıksal bir yapılandırma ile bir durum ortaya koyan karmaşık mektuplar, raporlar ya da makaleler yazabilirim. Meslekî ya da edebî yapıt özetleri ve eleştirileri yazabilirim..

Kaynakça

Council of Europe. 1998. "Learner autonomy in modern languages". Strasbourg: Editions of Council of Europe.

Council of Europe. 2001. "Common european framework of reference for languages". Cambridge UP: Cambridge.

Council of Europe. 2005. The European Language Portfolio: Introduction. Strasbourg, Council of Europe Modern Languages Division, [http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/?L=E&M=/main pages/introduction.html](http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/?L=E&M=/main%20pages/introduction.html)

Council of Europe. 2007. European Language Portfolio: Procedures for validation. Strasbourg, Council of Europe Modern Languages Division.

http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/?L=E&M=/main_pages/validation.html.

European Commission. 1997. "Multilingual Comprehension in Europe". Proceedings of the Brussels Seminar, 10-11 Mart 1997.

Glover, P., I. H. Mirici, M. Aksu. 2005. "Preparing for the European Language Portfolio: Internet connections "Ocak 2005, 6 (1), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Mirici, İ.Hakkı. 2006. "Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Ülkemizde Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi: Yenilikler, Öneriler". *İlköğretmen*. Eylül 2006, Sayı 1, Ankara: Kök Yayıncılık ISSN 1307-1238.

Mirici, İ. H. 2000. "European Language Portfolio: A tool for a common language education policy in Europe". *Journal of Interdisciplinary Education*, 6 (1): 161-166.

Mirici, İ. H. 2007. "Training Multicultural and Plurilingual Children with an Identity of European Citizenship". *Proceedings of the International Academic Conference Children's Identity and Citizenship in Visegrad Context, Presov Üniversitesi*, 29-32.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı	BAYRAKTAR, Fatma Burcu
Uyruğu	T.C.
Doğum tarihi ve yeri	1987, Keçiören
Medeni Hali	Bekâr
Telefon	-
Faks	-
E-posta	

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Lise	İncirli Yabancı Dil Ağırlıklı Lise	2005-2001
Üniversite	Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü	2010-2005
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2011- Devam ediyor.
Doktora	-	-
İş Deneyimi/Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
2015-2012	Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu Pendik/İstanbul	Türkçe Öğretmeni
Yabancı Dil	İngilizce	

GAZİ GELECEKTİR..